

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
Biroul Evaluare Programe
din cadrul Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem

**Implementarea Planului de Evaluare
a Acordului de Parteneriat**
**Evaluarea aplicării principiilor orizontale
Tema C**

**RAPORT DE EVALUARE AD-HOC – EVALUAREA PREGĂTIRII
PENTRU APLICAREA PRINCIPILOR ORIZONTALE ÎN PERIOADA DE
PROGRAMARE 2021-2027**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Contract	nr. 87914/08.09.2021, având ca obiect „Implementarea Planului de Evaluare a Acordului de Parteneriat - Lotul 3: Evaluarea principiilor orizontale – Tema C”
Prestator	QURES Quality Research and Support SRL Lider de consorțiu Tel/fax: (+40) 374 09 44 66, e-mail: contact@qures.ro Cambridge Economics Ltd. Partener
Livrabil	Raport de evaluare ad-hoc
Versiunea	II
Data	02.05.2023

Echipa de evaluare pentru prezentul livrabil

Irina Lonean - *Expert cheie 1 – Team leader*

Laura Trofin - *Expert cheie 2*

Mihaela Aioanei - *Expert noncheie*

Robert Petraru - *Expert noncheie*

Roxana Păduraru - *Expert noncheie*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Cuprins

Abrevieri	5
Sumar executiv.....	7
Executive summary.....	9
Összefoglaló.....	11
Xarni prezentàcia.....	13
Obiectivele și metodologia evaluării.....	15
Obiectivele evaluării.....	15
Metodologia evaluării	16
Limitări și riscuri ale evaluării	16
Constatări.....	17
Noutățile din perspectiva principiilor orizontale introduse pentru perioada 2021-2027 și integrarea în Acordul de Parteneriat și Programele subsecvente	17
Noutăți în reglementările UE.....	17
Reflectarea principiilor orizontale în Acordul de Parteneriat 2021-2027.....	21
Reflectarea principiilor orizontale în programele 2021-2027	22
Nivelul de pregătire pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor subsecvente cu respectarea principiilor orizontale	24
Cadru instituțional pentru asigurarea respectării principiilor orizontale.....	25
Analiza riscurilor legate de respectarea principiilor orizontale.....	27
Acțiuni la nivelul Autorităților de Management și programelor pentru asigurarea respectării principiilor orizontale.....	29
Concluzii și recomandări	35
Concluziile sintezei prospective a evaluărilor	35
Recomandări de măsuri necesare pentru a crește nivelul de pregătire al autorităților pentru asigurarea respectării principiilor orizontale	37
Anexe.....	42
Anexa 1. Tabelul de corelare între constatări, concluzii și recomandări.....	42
Anexa 2. Ghid de interviu	46
Anexa 3. Lista documentelor și a literaturii consultate pentru evaluare.....	46
Anexa 4. Lista persoanelor intervievate.....	48
Anexa 5. Comparăția cerințelor privind obiectivele orizontale din cadrul Regulamentelor privind Dispozițiile Comune în perioadele bugetare 2014-2020 și 2021-2027	50
Anexa 6. Propunere de Regulament de organizare și funcționare a Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE.....	59
Anexa 7. Formă operațională a Listei de verificare pentru respectarea drepturilor fundamentale	66

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Anexa 8. Riscuri de neconformitate referitoare la drepturile fundamentale în cadrul programelor.....	79
Anexa 9. Lista membrilor Comitetului de coordonare a evaluării.....	82
Anexa 10. Tabel de tratare a comentariilor la prima versiune a raportului de evaluare	83

UNIUNEA EUROPEANĂ

Abrevieri

AA	Autoritatea de Audit
ACP	Autoritatea de Certificare și Plată
ADR	Agenzie de Dezvoltare Regională
AM	Autoritate de Management
ANR	Agenția Națională pentru Romi
ANES	Agenției Naționale pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați
ANPDPD	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități
AP	Acord de Parteneriat
BEP	Biroul Evaluare Programe
CCMAP	Comitetul de Coordonare pentru Managementul Acordului de Parteneriat
CE	Comisia Europeană
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
CM	Comitet de Monitorizare
CDPD	Convenția privind drepturilor persoanelor cu dizabilități
DGPCS	Direcția Generale Programare și Coordonare Sistem
DNSH	Do Not Significant Harm - principiul de a nu prejudicia în mod semnificativ
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE+	Fondul Social European +
FTJ	Fondul Tranziție Justă
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
OI	Organism Intermediar
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PAT	Programul Asistență Tehnică
PCIDIF	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
PDD	Programul Dezvoltare Durabilă
PEO	Programul Educație și Ocupare
PIDS	Programul Incluziune și Demnitate Socială
POPAM	Programul Operațional Pescuit și Afaceri Marine
PR-BI	Programul Regional București Ilfov
PR-Centru	Programul Regional Centru
PR-NE	Programul Regional Nord Est
PR-NR	Programul Regional Nord Vest
PR-SE	Programul Regional Sud Est

UNIUNEA EUROPEANĂ

PR-Sud	Programul Regional Sud-Muntenia
PR-SV	Programul Regional Sud Vest
PR-V	Programul Regional Vest PS Programul Sănătate
PT	Programul Transport
PTJ	Programul Tranziție Justă
RDC	Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize
TFUE	Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
UCE	Unitatea Centrală de Evaluare
UE	Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

Sumar executiv

1. Evaluarea ad-hoc în cadrul Evaluării principiilor orizontale – Tema C din Planul de Evaluare al Acordului de Parteneriat s-a concentrat pe analiza pregătirii pentru aplicarea principiilor orizontale în perioada 2021-2027, având ca obiectiv să sprijine Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene în mai buna promovare a acestor principii.
2. O serie de noutăți au fost introduse prin Regulamentul 1060/2021 de stabilire a dispozițiilor comune pentru fondurile aferente Politicii de Coeziune pentru perioada 2021-2027 în ceea ce privește principiile orizontale. În plus, în perioada 2021-2027 respectarea principiilor orizontale este sprijinită prin formularea unor condiții favorizante orizontale și tematice referitoare la aplicarea și implementarea eficace a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și a Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (condiții orizontale), precum și la obiectivele de mediu și climă și egalitatea de șanse (obiective tematice). O primă noutate este apariția principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” care face trimitere la întreg acquis-ului Uniunii în domeniul mediului și leagă principiul dezvoltării durabile și răspunsul la schimbările climatice de un set mai clar de obiective. O altă noutate este accentul pus pe respectarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, de care se leagă și de principiile orizontale menționate atât în perioada 2014-2020, cât și în perioada 2021-2027: egalitatea de șanse, de gen și nediscriminarea. În același timp, condiția favorizantă orizontală privind implementarea și aplicarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prevede ca pe toată durata pregătirii și implementării programelor să se țină seama de accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități.
3. Principiile orizontale au fost avute în vedere în elaborarea Acordului de Parteneriat 2021-2027 și a programelor sale subsecvente, deși la nivelul Acordului de Parteneriat aceste prevederi au caracter general. În acord cu articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iv) programele au identificat acțiunile care garantează în mod direct egalitatea, incluziunea și nediscriminarea. Pe de altă parte, la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene au fost elaborate două Ghiduri, unul pentru aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și unul pentru reflectarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027. De asemenea, pentru a întări monitorizarea programelor din perspectiva principiilor orizontale, Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost desemnat să participe în calitate de membru cu drepturi depline în comitetele de monitorizare ale programelor, calitate pe care urmează să o dobândească și Punctul național de contact pentru Romi.
4. Valorificând experiența anterioară, precum și bune practici și recomandări, procesele de evaluare și selecție a proiectelor planificate la nivelul Autorităților de Management (și reflectate în Ghidurile solicitantului deja elaborate) includ și criteriile de eligibilitate aferente respectării condițiilor minime legale de principiile orizontale. De asemenea, Ghidurile solicitantului pregătite pentru noile apeluri includ criteriile de selecție care favorizează, prin acordarea de punctaj dedicat, solicitanții care își asumă să implementeze măsuri suplimentare față de ceea ce este minimal obligatoriu în promovarea principiilor orizontale.
5. Aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” creează cele mai mari provocări în prezent pentru Autoritățile de Management. În absența unei metodologii de abordare elaborat la nivel național, fiecare program își dezvoltă propria abordare și se constată o nevoie ridicată pentru formare și mai mult ghidaj coordonat la nivel național de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, în colaborare cu Comisia Europeană.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

6. În ceea ce privește respectarea principiilor egalității de gen, nediscriminării și accesibilității, respectiv a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, deși au fost elaborate la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene ghiduri pentru Autoritățile de Management, nu este încă suficient de clar cum va fi monitorizată, în implementarea proiectelor, respectarea angajamentelor luate de beneficiari în cererile de finanțare (cu excepția unor elemente care sunt reflectate de indicatorii comuni FSE+ referitori la persoanele cu dizabilități, persoanele aparținând unor minorități sau alte categorii supuse riscului de excludere și discriminare).
7. În acest context, evaluarea recomandă:
- Utilizarea unui regulament de organizare și funcționare pentru Comitetul pentru Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene care să asigure monitorizarea respectării acesteia, conform cerinței din condiția favorizantă. Acest comitet trebuie să asigure și un dialog constructiv privind respectarea principiilor orizontale privind egalitate de gen, nediscriminare și accesibilitate și toate celelalte drepturi prevăzute de Cartă;
 - Diseminarea unor exemple de bune practici privind implementarea efectivă a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, a principiilor egalității de șanse, nediscriminării și accesibilității în proiecte;
 - Organizarea unor sesiuni de instruire pentru personalul Autorităților de Management privind aplicarea principiilor orizontale, în special a principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” și a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
 - Elaborarea unor instrumente de tipul listelor de verificare sau de auto- verificare care să sprijine solicitanții și beneficiarii să se asigure că în planificarea și implementarea proiectelor respectă Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Similar se poate elabora și un instrument de tipul listă de verificare sau auto- verificare pentru ca beneficiarii să se asigure că respectă principiul de „a nu prejudicia în mod semnificativ”;
 - Organizarea unui grup de lucru la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene pentru elaborarea unei liste de verificare care să sprijine solicitanții și beneficiarii să se asigure că în planificarea și implementarea proiectelor asigură măsurile necesare pentru incluziunea și nediscriminarea cetățenilor români aparținând minorității rome;
 - Elaborarea unei metodologii sau a unei proceduri care să se aplice unitar, pentru toate proiectele, în cazul în care se descoperă la implementare neconformități cu principiile orizontale și este încălcată clauza contractuală referitoare la acestea. Aceasta ar trebui să permită remedierea problemelor și aplicarea proporțională a unor sancțiuni de tipul corecțiilor financiare sau rezilierii contractului în măsura în care beneficiarii nu implementează măsuri de remediere recomandate;
 - Organizarea unui grup de lucru la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene pentru elaborarea unei metodologii pentru aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Executive summary

8. The ad hoc evaluation within the Evaluation of the horizontal principles – Theme C of the Partnership Agreement Evaluation Plan focuses on the analysis of the preparation for the application of the horizontal principles in the period 2021-2027, aiming at supporting the Ministry of European Investments and Projects to better promote these principles.
9. Several novelties have been introduced concerning horizontal principles by Regulation 1060/2021 establishing common provisions for Cohesion Policy funds for the period 2021-2027. In addition, in the period 2021-2027, the observance of horizontal principles is supported by the formulation of favorable horizontal and thematic conditions regarding the effective application and implementation of the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (horizontal conditions), as well as the environment and climate objectives and equal opportunities (thematic objectives). A first novelty is the emergence of the principle: "do not significantly harm" which refers to the entire Union environmental acquis and links the principle of sustainable development and the response to climate change to a clearer set of objectives. Another novelty is the emphasis on compliance with the Charter of Fundamental Rights of the European Union, which is also linked to the horizontal principles mentioned both in the period 2014-2020 and in the period 2021-2027: equal opportunities, gender equality and non-discrimination. At the same time, the horizontal enabling condition regarding the implementation and application of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities stipulates that accessibility for persons with disabilities should be taken into account throughout the preparation and implementation of programs.
10. The horizontal principles were taken into account in the development of the Partnership Agreement 2021-2027 and its subsequent programs, although at the level of the Partnership Agreement these provisions are of a general nature. In accordance with Article 22 paragraph (3) letter (d) point (iv), the programs have identified actions that directly guarantee equality, inclusion and non-discrimination. On the other hand, at the level of the Ministry of European Investments and Projects, two Guidelines were developed, one for the application of the Charter of Fundamental Rights of the European Union and one for the reflection of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the preparation and implementation of programs and projects with non-reimbursable funding allocated to Romania in the period 2021-2027. Also, in order to strengthen program monitoring from the perspective of horizontal principles, the Contact Point for the Implementation of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities has been designated to participate as a full member in the program monitoring committees. The National Contact Point for Roma will acquire the same capacity.
11. Capitalizing on previous experience, as well as good practices and recommendations, the project evaluation and selection processes planned at the level of the Management Authorities (and reflected in the Applicant Guidelines already developed) include eligibility criteria related to compliance with the minimum legal conditions related to the horizontal principles. Also, the Applicant Guidelines prepared for the new calls include selection criteria that favor, by awarding dedicated points, applicants who undertake to implement additional measures beyond the minimum mandatory in promoting horizontal principles.
12. Applying the principle "do no significant harm" creates the biggest challenges for the Managing Authorities. In the absence of a methodology developed at national level, each program develops its own approach and there is a high need for training and more guidance coordinated at national level by the Ministry of European Investments and Projects, in collaboration with the European Commission.
13. Regarding the observance of the principles of gender equality, non-discrimination and accessibility, the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the UN Convention

UNIUNEA EUROPEANĂ

on the Rights of Persons with Disabilities, although guidelines for the Management Authorities have been developed at the level of the Ministry of European Investments and Projects, it is not sufficiently clear how compliance with the commitments made by the beneficiaries in the funding applications will be monitored (with the exception of some elements that are reflected by the common ESF+ indicators relating to persons with disabilities, persons belonging to minorities or other categories subject to risk of exclusion and discrimination).

14. In this context, the evaluation formulates the following recommendations:

- The use of an organization and operation regulation for the Committee for the Charter of Fundamental Rights of the European Union to ensure the monitoring of its compliance, as required by the enabling condition. This committee must also ensure a constructive dialogue regarding the observance of the horizontal principles of gender equality, non-discrimination and accessibility and all other rights provided for in the Charter;
- Dissemination of examples of good practices regarding the effective implementation of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the principles of equal opportunities, non-discrimination and accessibility in projects;
- Organization of training sessions for the staff of the Management Authorities regarding the application of the horizontal principles, in particular the principle "do not significantly harm" and the Charter of Fundamental Rights of the European Union;
- The development of tools such as checklists or self-assessment checklists to support applicants and beneficiaries to ensure that in the planning and implementation of projects they respect the Charter of Fundamental Rights of the European Union. Similarly, a tool such as a checklist or self-assessment checklists can be developed for beneficiaries to ensure that they comply with the principle "do no significant harm";
- Organization of a working group at the level of the Ministry of European Investments and Projects for the development of a checklist to support applicants and beneficiaries to ensure that they ensure the necessary measures for the inclusion and non-discrimination of Romanian citizens belonging to the Roma minority in the planning and implementation of the projects;
- The development of a methodology or a procedure to be applied uniformly to all projects in the event that non-conformities with the horizontal principles are discovered during implementation and the contractual clause related to them is violated. This should allow addressing problems and the proportionate application of sanctions such as financial corrections or contract termination to the extent that beneficiaries do not implement recommended remedial measures;
- Organization of a working group at the level of the Ministry of European Investments and Projects for the development of a methodology for the application of the "do not significantly harm" principle.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Összefoglaló

Instrumente Structurale
2014-2020

15. A Partnerségi Megállapodás értékelési tervének "A horizontális elvek értékelése - C. témakör" keretében végzett eseti értékelés a horizontális elvek 2021-2027 közötti időszakra történő végrehajtására való felkészültség felmérésére összpontosított, azzal a céllal, hogy támogassa az Európai Beruházási és Projektek Minisztériumát ezen elvek hatékonyabb előmozdításában.
16. A horizontális elvek tekintetében a 2021-2027-es időszakra a kohéziós politikai alapokra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról szóló 1060/2021 rendelet számos újdonságot vezetett be. Az első újdonság a "ne okozunk jelentős kárt" elvének megjelenése, amely a környezetvédelem területén az uniós vívmányok egészére vonatkozik, és a fenntartható fejlődés és az éghajlatváltozás elleni védekezés elvét egyértelműbb célkitűzésekhez kapcsolja. A másik újdonság az EU Alapjogi Chartájának való megfelelés hangsúlyozása, amely szintén kapcsolódik a 2014-2020-as és a 2021-2027-es időszakban említett horizontális elvekhez: az esélyegyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és a hozzáférhetőség. A 2021-2027-es időszakban a horizontális elveknek való megfelelést továbbá az EU Alapjogi Chartájának és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek a hatékony alkalmazásával és végrehajtásával kapcsolatos általános lehetővé tevő feltételek megfogalmazása is támogatja.
17. A horizontális elveket figyelembe vették a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó partnerségi megállapodás és az azt követő programok kidolgozása során, bár a Partnerségi Megállapodás szintjén ezek a rendelkezések általános jellegűek. A 22. cikk (3) bekezdése d) pontjának iv. alpontjával összhangban a programok olyan intézkedéseket határoztak meg, amelyek közvetlenül garantálják az egyenlőséget, a befogadást és a megkülönböztetésmentességet. Másrészt az Európai Beruházási és Projektek Minisztériuma (MIPE) szintjén két iránymutatást dolgoztak ki, az egyik az EU Alapjogi Chartájának alkalmazására, a másik pedig a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek a 2021-2027-es időszakban Romániának juttatott vissza nem térítendő finanszírozású programok és projektek előkészítése és végrehajtása során történő figyelembevételére vonatkozik. Emellett a programok horizontális elvek szempontjából történő nyomon követésének megerősítése érdekében a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásával foglalkozó kapcsolattartó pont és a román nemzeti kapcsolattartó pontja valamennyi program monitoringbizottságának tagja lesz.
18. A korábbi tapasztalatokra, valamint a bevált gyakorlatokra és ajánlásokra építve az Irányító Hatóság szintjén tervezett és a már kidolgozott Pályázati útmutatóban tükröződő projektértékelési és kiválasztási folyamatok tartalmazzák a horizontális elvekhez kapcsolódó jogi minimumkövetelményeknek való megfeleléssel kapcsolatos támogathatósági kritériumokat, valamint olyan kiválasztási kritériumokat, amelyek a külön pontok odaítélésével előnyben részesítik azokat a pályázókat, akik a kötelező minimumkövetelményeket meghaladó intézkedések végrehajtására vállalkoznak.
19. A "ne okoz jelentős kárt" elv alkalmazása jelenti ma a legnagyobb kihívást az irányító hatóságok számára. Nemzeti szinten kidolgozott módszertan vagy iránymutatás hiányában minden program saját megközelítést dolgoz ki, és nagy szükség van az Európai Beruházási és Projektek Minisztériuma (MIPE) által az Európai Bizottsággal együttműködve nemzeti szinten koordinált további iránymutatásra.
20. Ami az alapvető jogok és az Európai Unió Alapjogi Chartájának tiszteletben tartására, a nemek közötti egyenlőségre, a megkülönböztetésmentességre és a hozzáférhetőségre vonatkozó elveket illeti, bár az Európai Beruházási és Projektek Minisztériuma (MIPE) szintjén kidolgoztak iránymutatásokat az irányító hatóságok számára, még nem elég világos, hogy a kedvezményezettek által a támogatási kérelmekben tett kötelezettségvállalások betartását hogyan fogják ellenőrizni a projektek végrehajtása során (kivéve néhány olyan elemet, amelyek a fogyatékossgal élőkre, a kisebbségekhez vagy más, kirekesztés és megkülönböztetés által

veszélyeztetett kategóriákhoz tartozó személyekre vonatkozó közös ESA+ (Európai Strukturális Alapok, románul: FSE+) mutatókban tükröződnek).

21. Ebben az összefüggésben az értékelés a következőket javasolja:

- Egy szervezeti és működési szabályzat alkalmazása az EU Alapjogi Chartájával foglalkozó bizottság számára, hogy a kedvező feltétel által megkövetelt módon biztosítsák a megfelelés ellenőrzését, de konstruktív párbeszédet is folytassanak a nemek közötti egyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és a hozzáférhetőség horizontális elveinek, valamint a Charta összes többi jogának való megfelelésről;
- Az EU Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elveinek projektekben történő hatékony végrehajtására, valamint a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban a hozzáférhetőség biztosítására vonatkozó bevált gyakorlatok példáinak terjesztése;
- Képzések szervezése az Irányító Hatóság munkatársai számára a horizontális elvek alkalmazásáról, különösen a "ne okozz jelentős kárt" elvéről és az EU Alapjogi Chartájáról;
- Ellenőrzőlista típusú vagy önértékelési eszközök kidolgozása, amelyek segítik a kérelmezőket és kedvezményezetteket annak biztosításában, hogy a projektek tervezése és végrehajtása során megfeleljenek az EU Alapjogi Chartájának; hasonlóképpen ki lehetne dolgozni egy ellenőrző listát vagy önértékelési eszközt, amely segíti a kedvezményezetteket annak biztosításában, hogy megfeleljenek a "ne okozzunk jelentős kárt" elvének;
- Egy munkacsoport megszervezése az Európai Beruházási és Projektek Minisztériuma (MIPE) szintjén egy olyan ellenőrző lista kidolgozására, amely támogatja a kérelmezőket és a kedvezményezetteket abban, hogy a projektek tervezése és végrehajtása során biztosítsák a romák integrációjához és a megkülönböztetésmentességhez szükséges intézkedéseket;
- Egy, az összes projektre egységesen alkalmazandó módszertan vagy eljárás kidolgozása, arra az esetre, ha a végrehajtás során a horizontális alapelvek be nem tartására derül fény, és a vonatkozó szerződéses záradékot megszegik. Ennek lehetővé kell tennie a problémák orvoslását és az olyan szankciók arányos alkalmazását, mint a pénzügyi korrekció vagy a szerződés felmondása, ha a kedvezményezettek nem hajtják végre a javasolt korrekciós intézkedéseket;
- Egy munkacsoport megszervezése az Európai Beruházási és Projektek Minisztériuma (MIPE) szintjén a "ne okozzunk jelentős kárt" elvének alkalmazására vonatkozó útmutató vagy módszertan kidolgozására;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Xarni prezentàcia

22. I evaluàcia ad-hoc andar i Evaluàcia e orizontalone principurengo – i Tèma C andar o Evaluaciaqo Plàno e Parteneripnasqe Akordosqo lias po but angl-i jakh i evaluàcia kaj dikhel o anglokeripen vaş o labäripen e orizontalone principurenqo and-i periòda 2021-2027, thaj sas lan sar obiekтиво te vastdel o Ministèro e Investicienqo thaj e Evroputne Projekturenqo te promovisarel maj laçhes kadala principurã.
23. Maj but nevimata sas çhivde andar o Regulamènto 1060/2021 vaş o karfinäripen e khethane dispozicienqo k-e fòndurã kaj dikhen e Koeziaqi Politika vaş i periòda 2021-2027, anda so dikhel e orizontala principurã. O jekh to nevipen si o inklitipen e principosqo "te na kerel pes but bilaçhe àkie", savo biçhalel k-o sasto adquiso e Uniaqo and-o umal e trujale mediosqo thaj phandel o principo e buxläriplasqo po lùngo vaxt thaj i imunizàcia k-e klimatèriko paruvimata e maj dudale obiekтивurenar. Jekh aver nevipen si o akcènto çhivdo po respektisaripen e Kartaqo vaş e fundamentala xakaja e EU, savesøar phandel pes vi e orizontala principurã liparde vi and-i periòda 2014-2020, vi and-i periòda 2021-2027: o barabaripen e şansenqo, bidiskriminàcia thaj aksesibilitèto. Maj but, and-i periòda 2021-2027, o respektisaripen e orizontalone principurenqo si vastdino kerindoj nesave generala, favorutne kondicie save dikhen o laçho çhivipen and-i pràktika thaj i laçi implementàcia e Kartaqi vaş e fundamentala xakaja e EU thaj e Konvenciaqi vaş i Organizàcia e Khethane Nacienqi (ONU) dikhindoj e xakaja e zenenqe e dizabilitetoça.
24. E orizontala principurã sas line and-o dikhipen kana sas kerdo o Parteneripnasqo Akòrdo 2021-2027 thaj lesqe subsekvènta progràmurã, sathaj k-o nivèlo e Parteneripnasqe Akordosqo kadala dikhimata si len generalo karaktèro. And-o akòrdo e artikuloça 22 o alineato (3) i grafèma (d) o viram (iv) e progràmurã arakhle àkie save garantuin dirèkto o barabaripen, i inklüzia thaj i bidiskriminàcia. Avere rigaøe, k-o nivèlo e MIPE (Ministèro e Investicienqo thaj e Evroputne Projekturenqo) sas kerde duj Gidurã, jekh k-aşti te labärel pes i Karta vaş e Fundamentala Xakaja e EU thaj k-aşti te dikhel pes i Konvènciã vaş i Organizàcia e Khethane Nacienqi (ONU) pal-e xakaja e zenenqe e dizabiliteturença and-o anglokeripen thaj i implementàcia e programurenqe thaj e projekturenqe e biramburasabilone pokinipnaça kaj sas dino e Rumuniaqe and-i periòda 2021-2027. Sa kadja, k-aşti te zorärel pes i monitorizàcia e programurenqi andar i perspektiva e orizontalone principurenqi, o Kontaktosqo pùnkto vaş i implementàcia e Konvenciaqi dikhindoj e xakaja e zenenqe e dizabiliteturença thaj o Themutno kontaktosqo pùnkto vaş e Rroma avena kotora andar e Monitorizaciaqe Komitèturã e savorre programurenqe.
25. Labäringoj i anglutni eksperiènca, thaj vi e laçhe pràktike thaj rekomendàcie, e evaluaciaqe thaj alosaripnasqe procèsurã e projekturenqe, planifikisarde k-o nivèlo e Managementosqe Autoriteturenqo thaj sikavde and-e Gidurã vaş solicitanturã save sas kerde maj anglal, anderären vi eligibilitetaqe kritèrie save dikhen te respektisarel pes e minimala, legala kondicie phandle e orizontalone principurenar thaj vi alosaripnasqe kritèrie save, dindoj dedikme punktãzo, anen jekh avantãzo e solicitanturenqe save lien opre lenøe o responsabilitèto te implementisaren suplimentaro mezùre, mamuj so si minimalo musajutno.
26. O çhivipen and-i pràktika e principosqo "te na kerel pes but bilaçhe àkie" kerel akana e maj bare provokàcie vaş e Managementosqe Autoriteturã. Kodolesqe nana-i jekh metodològia vaj jekh azbalipnasqo gido k-o themutno nivèlo, svako progrãmo buxlärel pesqo azbalipen thaj dikhel pes so trebul te kerel pes maj but gidãzo koordinisardo k-o themutno nivèlo katar o Ministèro e Investicienqo thaj e Evroputne Projekturenqo (MIPE), and-o sombutipen e Evroputne Komisiaqa.
27. Anda so dikhel e principurã pal-o respektisaripen e fundamentalone xakajenqo thaj e Kartaqo vaş e fundamentala xakaja e Evroputne Uniaqe, genderosqo barabaripen, bidiskriminàcia thaj aksesibilitèto, sathaj k-o nivèlo e MIPE sas kerde gidurã vaş e Managementosqe Autoriteturã, na si si akana dõsta klãro sar avela kerdi i monitorizàcia, and-i implementàcia e projekturenqi, anda so dikhel o respektisaripen e angažamenturenqo save sas line e beneficiarurenar and-e

UNIUNEA EUROPEANĂ

lovăripnasqe mangimata (e eksepciaça nesave elementurenqi save si sikavde e khethane indikatorurenar FSE+ dikhindoj e zene e dizabiliteturença, zene andar minoritetură vaj aver kategòrie save si and-o ekskluziaqo thaj diskriminaciao risiko).

28. And-o kadava kontèksto, i evaluàcia rekomendisarel:

- Te labărel pes jekh organizisaripnasqo thaj funkcionisaripnasqo regulamèto vaş o Komitèto pal-i Kàrta vaş e fundamentàla xakaja e EU, savo te ristărel i monitorizàcia dikhindoj o respektisaripen kadajaqo, sar sikavel o mangipen andar i Favorizànto kondicia, thaj vi jekh konstruktivo dialògo kaj dikhel o respektisaripen e orizontalone principurenqo pal-o genderosqo barabaripen, bidiskriminàcia thaj aksesibilitèto thaj savorre aver xakaja sikavde e Kartaær;
- Te kerel pes prinzarde misala kotar laçe pràktike dikhindoj i çaçi implementàcia e Kartaqi vaş e fundamentàla xakaja e EU, principură save dikhen o barabaripen e şansenqo thaj i bidiskriminàcia and-e projèktură thaj misala kotar laçe pràktike dikhindoj o ristăripen e aksesibilitetosqo and-o akòrdo e Konvenciaça vaş i Organizàcia e Khethane Nacienqi (ONU) anda so dikhel e xakaja e zenenqe e dizabiliteturença;
- Te organizisarel pes sikavipnasqe sèsie vaş o personàlo e Managementosqe Autoriteturenqo dikhindoj o çhivipen and-i pràktika e orizontalone principurenqo, speciàl e principosqo "te na kerel pes but bilaçe àkcie", e Kartaqo vaş fundamentàla xakaja e EU thaj;
- Te kerel pes instrumètură sar avelas e verifikaciaqe vaj autoevaluaciaqe liste save te den vast k-e solicitàntură thaj beneficiàrură te oven len grîza so and-i planifikàcia thaj i implementàcia e projekturenqi respektisaren i Kàrta vaş e fundamentàla xakaja e EU. Sajekhe çandesœe àsti te kerel pes vi jekh instrumèto sar avelas i verifikaciaqi vaj i autoevaluaciaqi lista, k-aşti e beneficiàrură te lien e savorre mezùre so respektisaren o principo "te na kerel pes but bilaçe àkcie";
- Te organizisarel pes jekh butăqo grùpo k-o nivèlo e MIPE kaj te kerel jekh verifikaciaqi lista savi te del vast k-e solicitàntură thaj beneficiàrură te oven len grîza so and-i planifikàcia thaj i implementàcia e projekturenqi von ristăren e trebutne mezùre vaş i inklùzia thaj i bidiskriminàcia e rromenqe;
- Te kerel pes jekh motodològia vaj jekh procedùra savi te labărel pes unitàro vaş savorre projèktură kana arakhen pen and-i implementàcia bută bikonfòrmo e orizontalone principurença thaj i kontraktuàlo klàuza palal kodola si birespektive. Kadaja trebulas te mukhel te laçharel pes e problèmură thaj te labărel pes proporcionalone çandesœe nesave sànkcie sar avelas e lovjaripnasqe laçarimata vaj o anulisaripen e kontraktosqo kana e beneficiàrură na implementisaren laçaripnasqe mezùre save sas rekomendisarde;
- Te organizisarel pes jekh butăqo grùpo k-o nivèlo e MIPE (Ministèro e Investicienqo thaj e Evropotne Projekturenqo) kaj te kerel jekh gido vaj metodològia vaş o labăripen e principosqo "te na kerel pes but bilaçe àkcie".

UNIUNEA EUROPEANĂ

Obiectivele și metodologia evaluării

Obiectivele evaluării

29. Evaluarea ad-hoc în cadrul Evaluării principiilor orizontale – Tema C din Planul de Evaluare al Acordului de Parteneriat s-a concentrat pe analiza pregătirii pentru aplicarea principiilor orizontale în perioada 2021-2027, având ca obiectiv să sprijine Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) în promovare a acestor principii.
30. Evaluarea ad-hoc a plecat de la ghidurile și auto-evaluările deja realizate de MIPE privind îndeplinirea condițiilor favorizante referitoare la Carta drepturilor fundamentale a UE și la Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (CDPD a ONU) și a identificat două nevoi principale pentru evaluare, care au determinat formularea obiectivelor de:
- Analiză a modului în care sunt planificate a fi integrate/transpuse prevederile ghidurilor aferente celor două condiții favorizante (referitoare la Carta drepturilor fundamentale și la CDPD a ONU) la nivelul sistemului de implementare, monitorizare, evaluare, inclusiv integrarea acestor prevederi în proceduri, ghidurile solicitantului, SMIS, etc., inclusiv analiza măsurilor concrete de aplicare a ghidurilor elaborate pentru a respecta condițiile favorizante;
 - Analiză a nevoilor existente pentru operaționalizarea Comitetului pentru Carta drepturilor fundamentale a UE, inclusiv analiza privind nevoile ce trebuie reflectate în regulamentul de organizare și funcționare, nevoile concrete privind formularea procedurilor de primire și soluționare a sesizărilor privind încălcarea principiilor orizontale în cadrul Comitetului și raportare către Comitetele de Monitorizare (CM)/Comitetul de Coordonare pentru Managementul Acordului de Parteneriat (CCMAP) etc.
31. Pentru a răspunde acestor nevoi de analiză au fost formulate trei întrebări de evaluare:
- 1) Care sunt noutățile din perspectiva principiilor orizontale introduse pentru perioada 2021-2027 și cum sunt ele integrate în Acordul de Parteneriat și Programele subsecvente?
 - 2) În ce măsură sunt autoritățile – MIPE în ansamblu și autoritățile de management în particular – pregătite pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor subsecvente cu respectarea principiilor orizontale, cu accent pe transpunerea Ghidului pentru drepturi fundamentale și Convenția ONU pentru drepturile persoane cu dizabilități (conform condițiilor favorizante)?
 - 3) Ce măsuri legislative, procedurale și instituționale sunt necesare pentru a crește nivelul de pregătire al autorităților pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor cu respectarea principiilor orizontale, inclusiv în ceea ce privește organizarea și funcționarea Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE?
32. Data de referință pentru evaluare este data începerii culegerii datelor prin interviu, respectiv 30 martie 2023.
33. În cadrul evaluării sunt folosite două concepte complementare: conceptul de „respectare a principiilor orizontale” cu referire la existența unor măsuri suficiente pentru prevenirea încălcării principiilor, respectiv conceptul de „promovare a principiilor orizontale” cu referire la acțiuni planificate pentru a îmbunătăți situația din România în ceea ce privește aspectele vizate de principiile orizontale, spre exemplu pentru a crește nivelul egalității între femei și bărbați, pentru a elimina situații de discriminare pe criterii de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, dizabilități, vârstă sau orientare sexuală, pentru a crește accesibilitatea pentru

UNIUNEA EUROPEANĂ

persoanele cu dizabilități, pentru a îmbunătăți situația lucrătorilor în raport cu drepturile din capitolul IV – Solidaritate al Cartei drepturilor fundamentale a UE etc.

Metodologia evaluării

34. Evaluarea s-a bazat pe următoarele metode de culegere a datelor:
- cercetare de birou: analiza literaturii, a reglementărilor și altor documente relevante;
 - interviuri cu factorii interesați cheie, pentru completarea informațiilor care nu sunt disponibile în documente.
35. În ceea ce privește interviurile, au fost realizate interviuri cu reprezentanții MIPE din cadrul Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem – Direcția Analiză și Programare și Direcției Cooperare Europeană și Internațională - Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Punctul Național de Contact pentru Romi, cu personal din AM-uri (acoperind 10 programe). În total au fost interviuate și au participat la ateliere de tip focus grup un număr de 26 de persoane. Au fost valorificate și informațiile culese în 2022 și pentru evaluarea aplicării principiilor orizontale pentru perioada 2014-2020, informații care se refereau la pregătirea perioadei 2021-2027.
36. Evaluarea a utilizat și următoarele metode de analiză a datelor: SWOT instituțional pentru MIPE și Autoritățile de Management din perspectiva capacității de a respecta principiile orizontale, Sinteza Prospectivă a Evaluării și analiza de conținut a documentelor și interviurilor, inclusiv analiza nevoilor și sugestiilor de îmbunătățire formulate în cadrul interviurilor de către persoanele interviuate.
37. Sinteza Prospectivă a Evaluării a presupus analiza din perspectivă conceptuală, istorică și operațională a măsurilor deja luate și a celor propuse și care se așteaptă să aibă impact viitor – în implementarea programelor 2021-2027, răspunzând, pe baza datelor din evaluări precedente și altor date colectate la întrebările:
- Conceptual: logic abordarea poate genera rezultatele așteptate?
 - Istoric: abordarea a funcționat în trecut, generând rezultatele așteptate?
 - Operațional: practic, abordarea poate fi implementată cu succes?

Limitări și riscuri ale evaluării

38. Principala limitare a evaluării a constat în timpul scurt la dispoziție pentru culegerea datelor, respectiv trei săptămâni. Aceasta face ca numărul de interviuri realizate să fie limitat. Utilizarea unor surse diverse de date și a unor instrumente diferite care permit triangularea datelor a asigurat gestiunea acestui risc, dat fiind că au fost culese datele cu privire la fiecare aspect de interes utilizând cel puțin 3 metode: studiul documentelor, interviuri și studiul literaturii utilizat pentru aplicarea Sintezei Prospective a Evaluării.
39. Pe de altă parte, această limitare a fost adresată printr-o foarte bună cooperare între echipa de evaluare și beneficiarul evaluării: MIPE. Echipa de evaluare a primit de la Biroul de Evaluare Programe (BEP) din cadrul MIPE informațiile și datele solicitate în timp util atât pentru documentare și analiza de birou a documentelor, cât și pentru colectarea datelor din teren. BEP a facilitat organizarea de interviuri cu structurile MIPE de interes pentru evaluare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Constatări

Noutățile din perspectiva principiilor orizontale introduse pentru perioada 2021-2027 și integrarea în Acordul de Parteneriat și Programele subsecvente

40. Prezenta secțiune răspunde la întrebarea de evaluare 1: *Care sunt noutățile din perspectiva principiilor orizontale introduse pentru perioada 2021-2027 și cum sunt ele integrate în Acordul de Parteneriat și Programele subsecvente?* Pentru a răspunde la această întrebare de evaluare a fost realizată o cercetare de birou detaliată, fiind analizate documentele principale de programare, precum și cadrul legislativ românesc (Acordul de Parteneriat, documentele de program ale tuturor programelor și anexele acestora, ghidurile de aplicare a Cartei drepturilor fundamentale a UE și cel dedicat aplicării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități etc.). De asemenea, au fost consultate și Regulamentele UE, precum și documentele sursă (Carta Drepturilor Fundamentale a UE și Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități). Pentru a realiza comparația între cele două perioade analizate (2014-2020 și 2021-2027), au fost analizate și documentele de programare și cadrul de reglementare aferent perioadei anterioare.

Noutăți în reglementările UE

41. Regulamentul 1060/2021 de stabilire a dispozițiilor comune pentru fondurile aferente Politicii de Coeziune pentru perioada 2021-2027 (RDC) prevede, la articolul 9, principiile orizontale ce trebuie să ghideze utilizarea fondurilor europene. Deși principiile orizontale nu sunt fundamental diferite față de cele enunțate de articolele 7 și 8 ale Regulamentului privind Dispozițiile Comune pentru perioada de programare 2014-2020, formularea din Regulamentul 1060/2021 face trimitere la Carta drepturilor fundamentale ale UE și la accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități, introduce principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ” – *Do Not Significant Harm (DNSH)*, face trimitere la întreg acquis-ului Uniunii în domeniul mediului și introduce condiții favorizante orizontale privind principiile orizontale.
42. Așa cum arată analiza inițială inclusă în anexa 5 la prezenta evaluare ad-hoc, în perioada de programare 2021-2027 apar suplimentar față de perioada anterioară:
- Obligația statului membru de a asigura obținerea unor rezultate și de monitorizare a țintelor aferente acțiunilor climatice conform articolului 6 din RDC 2021-2027;
 - Obligația statului membru de a aplica principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ” – *Do Not Significant Harm (DNSH)* conform orientărilor elaborate în 2020¹;
 - Trimiterea explicită la Carta drepturilor fundamentale a UE și extinderea obligațiilor statelor membre din perspectiva respectării principiilor orizontale în noua perioadă de programare, fiind astfel aplicat același regim de abordare orizontală pentru toate drepturile și libertățile fundamentale, nu doar pentru egalitatea între femei și bărbați, nediscriminare și accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități;
 - Obligația de a include în programe elemente legate de provocările demografice, anterior menționate doar la nivelul Acordului de Parteneriat;
 - Obligația de a include în programe elemente explicite legate de modul în care acțiunile planificate garantează egalitatea, incluziunea, nediscriminarea și accesibilitatea;

¹ Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088 (JO L 198, 22.6.2020, p. 13), precum și orientările tehnice aplicabile pentru Mecanismul de redresare și reziliență care sunt transferabile și pentru Politica de Coeziune ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&from=EN))

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- Apariția condițiilor favorizante orizontale referitoare la implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD a ONU), inclusiv elaborarea și punerea în aplicare a unor mecanisme eficiente pentru a asigura respectarea acestora.
43. Anexa I la RDC include și codificarea domeniilor și tipurilor de intervenții și instrucțiuni privind calcularea contribuției UE la obiectivele de atenuare a schimbărilor climatice și la obiectivele de mediu, precum și instrucțiuni privind calcularea contribuției intervențiilor la egalitatea de șanse. Pentru programele finanțate din Fondul Social European Plus (FSE+) sunt prevăzute și dimensiuni orizontale care se suprapun parțial cu principiile orizontale aplicabile tuturor fondurilor. Aceste dimensiuni orizontale permit identificarea alocărilor dedicate pentru unele dintre aceste principii (în special nediscriminare) în programele care sunt finanțate de FSE+.
44. Legătura existentă între principiile orizontale și condițiile favorizante este o noutate de însemnătate majoră, dat fiind că în acest mod Uniunea Europeană leagă direct accesul statelor membre, prin urmare accesul României, la finanțare de principii orizontale. Conform regulilor formulate cu privire la condițiile favorizante, definite ca fiind condițiile prealabile pentru punerea în aplicare a obiectivelor Uniunii, Comisia nu va realiza rambursarea cheltuielilor incluse în cererile de plată dacă o condiție favorizantă nu este îndeplinită. Plățile sunt realizate doar după ce statul demonstrează îndeplinirea condiției favorizante.² În timp ce majoritatea condițiilor favorizante sunt legate de obiective specifice, iar neîndeplinirea lor produce sistarea rambursărilor pentru obiectivele respective, patru condiții favorizante sunt orizontale și privesc două elemente care trebuie să asigure corectitudinea cheltuielilor (existența unui mecanism eficient de monitorizare a pieței achizițiilor publice, mecanismele de verificare a regulilor privind ajutorul de stat) și două elemente care trebuie să asigure respectarea drepturilor omului în toate operațiunile care utilizează fondurile UE, respectiv: aplicarea și implementarea eficiente a Cartei drepturilor fundamentale a UE, precum și a CDPD a ONU.
45. Dincolo de condițiile favorizante orizontale, printre condițiile favorizate legate de obiectivele specifice de politică și obiectivele specifice ale UE se regăsesc alte condiții legate de principiile orizontale. Obiectivelor specifice pentru FEDR și Fondul de coeziune (FC) aferente obiectivului de politică 2 al UE le corespund 7 condiții favorizante care să asigure progres în atingerea țintelor UE și implementarea unor regulamente și directive în domeniul mediului. Pentru obiectivul de politică 4 al UE (câte un obiectiv specific pentru FEDR și FSE+³) este formulată o condiție favorizantă specifică (4.2) referitoare la cadrul strategic național pentru egalitate de gen, bazat pe date concrete și incluzând măsuri operaționale de adresare a provocărilor. Obiectivului specific FSE+ „Promovarea integrării socioeconomice a comunităților marginalizate, cum ar fi romii” (Obiectivul de politică 4), îi corespunde o condiție favorizantă specifică (4.5) referitoare la cadrul strategic național pentru incluziunea romilor, inclusiv măsuri de accelerare a incluziunii și modalități de monitorizare.
46. Modul în care RDC face, în articolul 9, referitor la principii orizontale, trimiterea la acquis-ul Uniunii, este un indiciu important cu privire la importanța pe care Uniunea o dă acestor principii. Ele nu sunt, prin urmare, prevăzute ca o serie de obligații suplimentare față de obiectivele fondurilor alocate și utilizate în statele membre, ci reprezintă obligații esențiale, ce preced planificarea și managementul fondurilor. Legătura făcută prin RDC între principiile orizontale și condițiile favorizante vine să confirme această interpretare. Fiind astfel obligații ce rezultă din

² A se vedea art. 15 din RDC 2021-2027.

³ Obiectivul specific FEDR: „Ameliorarea eficienței și incluziunii piețelor forței de muncă și facilitarea accesului la locuri de muncă de calitate prin dezvoltarea infrastructurii sociale și prin promovarea economiei sociale” și obiectivul specific FSE+: „Promovarea unei participări echilibrate din punctul de vedere al genului la piața muncii, condiții de muncă egale și un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, inclusiv prin intermediul accesului la servicii de îngrijire a copiilor și a persoanelor aflate în întreținere, la prețuri abordabile”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

statutul de membru al României la UE, preexistent logic alocărilor financiare, principiile orizontale nu sunt obligații secundare față de cele asociate obiectivelor de politică UE și obiectivelor specifice ale fondurilor, ci sunt obligații de importanță majoră – atât de importante încât trebuie avute în vedere în toate programele și operațiunile – și de respectarea lor depinde fluxul financiar: realizarea rambursărilor de către Comisie pe baza cererilor de plată ale statului.

47. În ceea ce privește condițiile favorizante orizontale referitoare la aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU, acestea apar a fi și un instrument semnificativ prin care Comisia promovează respectarea, la nivelul Statelor Membre, a Pilonului Drepturilor Sociale, și corelativ, a Cartei Sociale Europene Revizuite.
48. Tabelul următor detaliază legătura dintre fiecare principiu orizontal formulat în articolul 9 din RDC și condițiile favorizante care trebuie îndeplinite pentru asigurarea rambursărilor, precum și acquis-ului Uniunii (Regulamente și Directive) a cărui respectare este reflectată de principiile fundamentale.

Tabel 1. Corespondența între principiile orizontale, condițiile favorizante și principalele acte normative din acquis-ul Uniunii

Principiu orizontal	Condiția favorizantă	Acquis-ul Uniunii
Respectarea drepturilor fundamentale și a Cartei drepturilor fundamentale a UE	<p>Condiția favorizantă orizontală 3 - Aplicarea și implementarea eficace a Cartei drepturilor fundamentale</p> <p>Condiția favorizantă orizontală 4 - Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (CDPD a ONU) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului</p> <p>Condiția favorizantă orizontală 4.5 - Cadrul strategic național pentru incluziunea romilor</p>	<p>Art. 2, 3 și 6 din TUE și la art. 8-17 din TFUE</p> <p>Carta drepturilor fundamentale a UE</p> <p>Carta Socială Europeană Revizuită</p> <p>Pilonul European al Drepturilor Sociale</p> <p><i>Toate actele normative prezentate mai jos, în cadrul acquis-ului UE care susține celelalte principii orizontale</i></p>
Egalitatea între bărbați și femei, integrarea perspectivei de gen și abordarea aspectelor de gen	<p>Condiția favorizantă orizontală 3 - Aplicarea și implementarea eficace a Cartei drepturilor fundamentale</p> <p>Condiția favorizantă orizontală 4.2 - Cadrul strategic național pentru egalitate de șanse</p>	<p>Carta drepturilor fundamentale a UE</p> <p>Carta Socială Europeană Revizuită</p> <p>Pilonul European al Drepturilor Sociale</p> <p>Directiva 2000/43/CE împotriva discriminării pe motive de rasă și origine etnică</p> <p>Directiva 2006/54/CE privind egalitatea de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă.</p> <p>Directiva 2004/113/CE privind egalitatea de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Principiu orizontal	Condiția favorizantă	Acquis-ul Uniunii
		accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii
A preveni orice formă de discriminare pe criterii de gen, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală	<p>Condiția favorizantă orizontală 3 - Aplicarea și implementarea eficace a Cartei drepturilor fundamentale</p> <p>Condiția favorizantă orizontală 4.5 - Cadrul strategic național pentru incluziunea romilor</p>	<p>Art. 2 și 3 din TUE</p> <p>Carta drepturilor fundamentale a UE</p> <p>Carta Socială Europeană Revizuită</p> <p>Pilonul European al Drepturilor Sociale</p> <p>Directiva 2000/43/CE împotriva discriminării pe motive de rasă și origine etnică.</p> <p>Directiva 2000/78/CE împotriva discriminării la locul de muncă pe motive de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.</p> <p>Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal</p>
Accesibilitatea pentru persoanele cu handicap	<p>Condiția favorizantă orizontală 4 - Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (CDPD a ONU) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului</p>	<p>Art. 10 și 19 (1) din TFUE</p> <p>Carta drepturilor fundamentale a UE</p> <p>Carta Socială Europeană Revizuită</p> <p>Pilonul European al Drepturilor Sociale</p> <p>18 Directive, Regulamente, Rezoluții și Recomandări referitoare la drepturile persoanelor cu dizabilități în UE⁴</p>
Obiectivul de promovare a dezvoltării durabile ținând seama de obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, de Acordul de la Paris și de principiul de „a nu prejudicia în mod semnificativ”	<p>Condițiile favorizante specifice 2.1-2.7 – toate condițiile favorizante aferente Obiectivului de politică 2 al UE.</p>	<p>Art. 11 din TFUE</p> <p>Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088</p>

⁴ Lista acestora este anexată la Ghidul privind reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Principiu orizontal	Condiția favorizantă	Acquis-ul Uniunii
		Peste 200 de acte normative incluse în acquis-ul UE în domeniul mediului ⁵

Sursa: prelucrarea autorilor

49. Trebuie însă adăugat și că legislația europeană pe care se sprijină principiile orizontale nu este în general nouă, iar cercetarea documentară și analiza legislativă pentru prezenta evaluare nu a identificat riscuri de infringement legate de transpunerea directivelor și modul în care se organizează în România, prin legislație secundară dacă este cazul, respectarea regulamentelor europene menționate în tabelul anterior. Cu toate acestea, conform Îndrumarului pentru aplicarea cartei drepturilor fundamentale a UE elaborat de Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale ⁶, nerespectarea drepturilor fundamentale, nu doar în textul legislației, ci și în practică, poate declanșa procedura de infringement. În acest context, mecanismele de monitorizare necesare pentru respectarea principiilor orizontale și condițiilor favorizante pot să aducă, în cazul existenței unor neconformități, informații relevante dincolo de managementul fondurilor europene.
50. Pe de altă parte, documentele UE subliniază și faptul că în aplicarea dreptului Uniunii, inclusiv în urmărirea principiilor orizontale, trebuie evitat fenomenul de „gold plating”, prin care se creează povară administrativă excesivă în urmărirea aplicării Tratatelor, Directivelor și Regulamentelor, stabilindu-se, la nivelul statelor membre, obligații suplimentare față de cele explicit adoptate la nivel european. În acest sens, evaluarea de față caută să nu creeze povară administrativă mai mare decât este absolut necesar, dar atrage atenția și că studiile referitoare la egalitatea de gen și discriminarea, în special discriminarea persoanelor cu dizabilități, a persoanelor aparținând minorității rome, a minorităților sexuale⁷ arată că România este supusă unor riscuri legate de nerespectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și a CDPD a ONU.

Reflectarea principiilor orizontale în Acordul de Parteneriat 2021-2027

51. Principiile orizontale au fost avute în vedere în elaborarea Acordului de Parteneriat 2021-2027 și a programelor sale subsecvente, deși la nivelul Acordului de Parteneriat aceste prevederi au caracter general. Acordul de Parteneriat propune o viziune integratoare pentru respectarea principiilor orizontale. Pentru îndeplinirea condițiilor favorizante orizontale referitoare la Carta drepturilor fundamentale a UE și la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități sunt luate în considerare categoriile sociale vizate de cele două documente în domenii importante precum: piața muncii, locuire, educație, combaterea sărăciei, recuperare, tehnologii asistive, incluziune socială.
52. În ceea ce privește implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, independent de prevederile care vizează grupuri expuse riscurilor de a nu le fi respectate toate drepturile și

⁵ O listă a principalelor acte normative ale UE în domeniul mediului este disponibilă la: <https://eur-lex.europa.eu/content/summaries/summary-20-expanded-content.html>

⁶ Agenția pentru Drepturi Fundamentale (2018) Îndrumar pentru aplicarea cartei drepturilor fundamentale a UE (Limba engleză), disponibil la: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_en.pdf

⁷ A se vedea Indexul Egalității de Gen realizat de Institutului European pentru Egalitate de Gen (<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/RO>), raportul Consiliului Europei, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) (2019). Raport ECRI privind România (al cincilea ciclu de monitorizare) (<https://rm.coe.int/fifth-report-on-romania-romanian-translation-/168094c9e7>). Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Banca Mondială (2020), Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

riscului de a fi discriminate, atenția oferită este una mai scăzută la nivel discursiv. Statul român s-a angajat prin Acordul de Parteneriat că: „*Toate investițiile în cadrul tuturor obiectivelor de politică vor asigura respectarea drepturilor fundamentale și conformitatea cu Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, cu principiile orizontale privind egalitatea de gen, nediscriminarea (pe criterii de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală) și accesibilitatea în toate etapele de programare și implementare.*”

53. Acordul de Parteneriat prevede următoarele acțiuni dedicate incluziunii atât persoanelor ce provin din medii dezavantajate, vulnerabile, cum ar fi romii, cât și persoanelor cu dizabilități:
- extinderea rețelei de servicii de îngrijire de zi (inclusiv servicii de recuperare și respiro pentru copii cu dizabilități atât din cadrul familiei cât și din sistemul de protecție) pentru copiii aflați în risc de separare de familii și pentru persoanele adulte cu dizabilități;
 - dezvoltarea rețelei de servicii pentru persoanele cu adicții și persoanele fără adăpost, pentru sprijinirea persoanelor post-detenție, de suport pentru încadrarea persoanelor cu dizabilități, de servicii mobile de recuperare pentru persoanele cu dizabilități;
 - sprijinirea persoanelor cu dizabilități în accesarea echipamentelor și tehnologiilor asistive;
 - furnizarea de soluții de locuire și servicii pentru viață independentă în comunitate pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc instituțiile cu respectarea principiului non-segregării
 - creșterea participării la educație și formare profesională în vederea atingerii țintei naționale de cuprindere a tuturor copiilor cu dizabilități și sau cerințe educaționale speciale în învățământul de masă sau în învățământul special.
54. De asemenea, în cadrul Acordului de Parteneriat pentru Obiectivul de Politica 4 sunt prevăzute acțiuni dedicate incluziunii cetățenilor români aparținând minorității rome. Sunt menționate în special abordări dedicate incluziunii în educație de calitate a copiilor romi, integrării pe piața muncii a persoanelor de etnie romă, cu precădere femei, aplicarea metodologiei de Dezvoltare Locală sub Responsabilitatea Comunității (DLRC) ținând cont de reprezentativitatea comunităților rome de pe teritoriile strategiilor, facilitarea accesului persoanelor marginalizate precum romii la servicii de sănătate și educație pentru sănătate, sprijinirea autorităților locale în vederea reglementării situației așezărilor informale.
55. Acordul de Parteneriat prevede, în plus, elemente importante legate de formarea personalului necesar în îngrijirea și lucrul cu grupurile vulnerabile, în special pentru copii și adulți cu dizabilități. De asemenea, un interes important este acordat intersecției dintre mai multe tipuri de discriminare precum cea pe care o trăiesc persoanele cu dizabilități de etnie romă sau persoanele cu dizabilități care au crescut în sistem instituționalizat.
56. Pe de altă parte, Condiția Condițiile favorizante tematică specifică 4.2 referitoare la cadrul strategic pentru egalitatea de gen și 4.6 referitoare la cadrul strategic pentru incluziunea romilor nu este explicit menționată în Acordul de Parteneriat și Programele subsecvente.

Reflectarea principiilor orizontale în programele 2021-2027

57. Integrarea principiilor orizontale în programe s-a realizat în doi pași, parcurși în cea mai mare parte în paralel. Pe de o parte la nivelul MIPE s-au elaborat ghiduri care să îndrume Autoritățile de Management (AM) în elaborarea programelor (inclusiv pentru programele care nu au fost elaborate în cadrul MIPE: Programele Regionale). Aceste ghiduri vor îndruma și ulterior AM și în gestiunea și controlul programelor. Pe de altă parte, în textul programelor au fost incluse mențiuni atât privind abordarea orizontală, cât și privind abordarea directă, prin acțiuni dedicate, a principiilor orizontale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

58. Pentru a sprijini instituțiile responsabile în asigurarea respectării principiilor orizontale, Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem (DGPCS) a elaborat Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene, menit să sprijine personalul MIPE, personalul ministerelor de linie și structurilor cu atribuții în gestionarea fondurilor: Autoritatea de Certificare și Plată (ACP), Autoritatea de Audit (AA), Autoritățile de Management (AM), Organismele Intermediare (OI), dar și beneficiarii care solicită și primesc finanțare.
59. De asemenea, la nivelul Punctului de contact pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost elaborat Ghidul privind reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027 și a fost adoptat un Plan de acțiune.
60. Ghidurile accentuează importanța verificării respectării Cartei și CDPD a ONU în toate etapele de implementare a programelor, respectiv în lansarea apelurilor, selectarea operațiunilor (proiectelor), contractare, monitorizarea implementării, verificarea cererilor de plată și rambursare, efectuarea de vizite de monitorizare sau de control, monitorizarea activității Organismelor Intermediare de către AM, trimiterea cererilor de plată la Comisia Europeană, pregătirea și transmiterea informațiilor către CM, elaborarea strategiilor de audit și efectuarea auditului etc.
61. În ceea ce privește Carta drepturilor fundamentale a UE, Ghidul include și o listă de verificare care îndrumă AM pentru a se asigura că în toate procedurile și activitățile sale și în toate proiectele finanțate (operațiunile selectate, contractate și implementate) sunt respectate prevederile legale. O listă de verificare a condițiilor de accesibilitate pentru transport și infrastructură este anexată Ghidului privind reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027.
62. Conform RDC 2021-2027, trasabilitatea cazurilor în care operațiunile sprijinite de fondurile UE nu respectă Carta drepturilor fundamentale a UE la nivelul fiecărui program va fi realizată cel puțin prin obligația de raportare către Comitetul de monitorizare. Această obligație de monitorizare se regăsește în ghiduri, care includ instrucțiuni pentru AM privind operaționalizarea unor canale pentru primirea sesizărilor, gestiunea acestora și raportarea către CM.
63. În conținutul programelor, în acord cu articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iv) din RDC, toate cele 16 programe subsecvente AP 2021-2027 au identificat acțiunile care garantează în mod direct egalitatea, incluziunea și nediscriminarea și accesibilitatea. Secțiunile din programe referitoare la acțiunile care garantează în mod direct egalitatea, incluziunea și nediscriminarea se referă astfel atât la promovarea directă a acestor drepturi, cât și la promovarea lor indirectă, ca principii orizontale, după caz, în funcție de tipologia obiectivului specific și setului de acțiuni descrise. Aceste secțiuni fac adesea trimitere și la respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU în acord cu ghidurile elaborate de MIPE, menționate anterior.
64. Programul Educație și Ocupare (PEO), precum și Programul Incluziune și Demnitate Socială (PIDS) includ acțiuni dedicate comunităților și persoanelor marginalizate, cum ar fi romii, planificate pentru îndeplinirea obiectivului specific european al FSE+ 4.10 „Promovarea integrării sociale a comunităților marginalizate, cum ar fi romii”. Dat fiind contextul specific României, de marginalizare severă și discriminare a unui număr mare de cetățeni de etnie romă, acțiunile planificate pentru îndeplinirea obiectivului specific european al FSE+ 4.10 au ca principal grup țintă romii.
65. În toate programele sunt incluse tabele privind modul în care este reflectată în finanțare dimensiunea egalității de gen, în raport cu Tabelul 7, Anexa I la RDC. Conform acestor planificări,

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

doar PEO include acțiuni care vizează direct aspecte legate de gen. Finanțările FSE+ din programul monofond (PEO), programele multi-fond care utilizează și FSE+ (PIDS și Programul Sănătate – PS), precum și finanțarea din Fondul de Tranziție Justă prin Programul Tranziție Justă (PTJ) includ în cea mai mare parte integrarea perspectivei de gen, deci un mod de promovare indirectă a acestui principiu. Finanțările FEDR din programele exclusiv finanțate de acest fond sau din programele multi-fond sunt planificate în România cu respectarea neutralității de gen, fără a include elemente concrete de promovare directă sau indirectă a egalității de gen. Această abordare este similară cu perioada anterioară, dar este util pentru perioada actuală că există un calcul clar al alocărilor financiare care vor putea fi monitorizate în implementarea programelor și evaluate.

66. Alocările dedicate pentru combaterea discriminării pot fi identificate în planificarea finanțării FSE+ în programul monofond (PEO) și programele multi-fond care utilizează și FSE+ (PIDS și PS), dat fiind că nediscriminarea este și o temă secundară pentru FSE+ și este planificat un cod dedicat în cadrul Anexei I la RDC. Și în acest caz, acest mod de planificare, care include și alocări financiare dedicate, vor facilita monitorizarea și evaluarea în viitor.
67. În lipsa unor codificării, în RDC, a unor dimensiuni și tipuri de intervenții aferente sprijinului pentru persoane cu dizabilități, nu sunt evidențiate în programe acțiuni dedicate acestor persoane, dar secțiunile aferente articolului 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iv) din RDC menționează asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități și respectarea drepturilor acestora, ca elemente orizontale.
68. În ceea ce privește dezvoltarea durabilă, răspunsul la schimbările climatice, obiectivele de mediu și principiul DNSH, programarea a fost facilitată de Anexa I la RDC, incluzând codificarea pentru domeniile și tipurile de intervenție și, pentru fiecare dintre acestea, coeficienții pentru calcularea sprijinului acordat pentru obiectivele legate de schimbările climatice și cele de mediu. În acest mod s-a asigurat și o planificare detaliată a modului în care se vor urmări aceste principii și obiective în mod direct – în intervențiile care adresează obiectivele legate de schimbările climatice și de mediu în proporție de 100% – și indirect – în intervențiile care adresează aceste obiective în proporție de 40% (conform convenției de calculare a sprijinului stabilită de RDC).
69. Mai mult decât atât, pentru toate programele pentru care a fost necesar, s-a realizat o analiză din perspectiva principiului DNSH sau, dacă o analiză completă nu a fost necesară, s-a întocmit un tabel de verificare.

Nivelul de pregătire pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor subsecvente cu respectarea principiilor orizontale

70. Prezenta secțiune răspunde la întrebarea de evaluare 2: *În ce măsură sunt autoritățile – MIPE în ansamblu și autoritățile de management în particular – pregătite pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor subsecvente cu respectarea principiilor orizontale, cu accent pe transpunerea Ghidului pentru drepturi fundamentale și Convenția ONU pentru drepturile persoane cu dizabilități (conform condițiilor favorizante)?* Pentru a răspunde la această întrebare de evaluare au fost realizată o cercetare de birou detaliată, similară cu cea realizată pentru a răspunde și la întrebarea precedentă de evaluare. De asemenea, au fost realizate interviuri cu personalul MIPE responsabil pentru principiile orizontale și condițiile favorizante orizontale, reprezentanți ai AM și a fost aplicată metoda de analiza: Sinteza Prospectivă a Evaluării.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Cadrul instituțional pentru asigurarea respectării principiilor orizontale

71. Din punct de vedere instituțional, în vederea îndeplinirii condițiilor favorizante referitoare în primul rând la Carta drepturilor fundamentale a UE, dar în subsidiar și la CDPD a ONU, la nivelul MIPE se organizează și un comitet dedicat, cu participarea mai multor autorități, inclusiv: AM, Avocatul Poporului, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați (ANES). Acest comitet este menționat în Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene și prezentat de România ca un pas pentru asigurarea respectării condiției favorizante referitoare la Cartă. Comitetul are rol de îndrumare pentru AM, prin intermediul recomandărilor, în ceea ce privește gestionarea aplicării Cartei Drepturilor Fundamentale a UE la nivelul fiecărui program. Comitetul sprijină astfel gestionarea reclamațiilor și cazurilor de neconformitate cu Carta, precum și controlul proiectelor.
72. Aplicarea Convenției ONU privind persoanele cu dizabilități este, de asemenea, susținută de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități (ANPDPD) care funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS). Rolul acestei instituții este unul esențial, urmărind îndeplinirea obligațiilor asumate prin tratate și convenții internaționale în materia protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități. Între MIPE și MMPS au fost stabilite responsabilitățile asigurării cadrului național pentru implementarea Convenției ONU, astfel că subcriteriul 1 al condiției favorizante orizontale: „Obiective cu ținte măsurabile, un mecanism de colectare și monitorizare a datelor” a fost asumat de MMPS-ANPDPD, în timp ce subcriteriul 2: „Modalități prin care să se asigure că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor” și subcriteriul 3 „Modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă Convenția, precum și cu privire la plângerile referitoare la Convenție prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7) din Regulamentul (UE) 2021/1060” au fost asumate de către MIPE.
73. În plus, Legea nr.8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu modificările și completările ulterioare, prevede înființarea Consiliului de monitorizare a implementării Convenției, a Mecanismului de coordonare a măsurilor pentru implementarea Convenției, precum și câte un punct de contact pentru implementarea Convenției în cadrul Ministerului Educației, Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, Ministerului Transporturilor și Infrastructurii și Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene. Aceste instituții au o importanță deosebită întrucât au rolul de a se asigura că, în domeniul ce revine ministerului în cadrul căruia funcționează, setul de drepturi prevăzut în Convenție este implementat conform prevederilor în vigoare.
74. În contextul utilizării fondurilor 2021-2027, cadrul instituțional pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea în acord cu principiile orizontale și condițiile favorizante include instituții și structuri instituționale (compartimente, comitete, consilii), așa cum sunt prezentate în tabelul următor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Tabel 2. Structuri instituționale responsabile de asigurarea respectării principiilor orizontale și condițiilor favorizante orizontale aferente principiilor

Set principii orizontale Etapă a gestiunii programelor	Respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, a principiilor privind egalitatea de șanse și nediscriminarea	Respectarea CDPD a ONU și a principiului privind accesibilitatea	Atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, inclusiv de mediu și climă și respectarea principiului DNSH
Implementare	Autoritățile de Management Beneficiarii	Autoritățile de Management Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități Beneficiarii	Autoritățile de Management Beneficiarii
Monitorizare	Comitetul pentru Carta Drepturilor Fundamentale Comitetele de Monitorizare Comitetul de Coordonare pentru Managementul Acordului de Parteneriat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării	Comitetele de Monitorizare -	Comitetele de Monitorizare Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă
Control și audit	Autoritatea de Audit	Autoritatea de Audit	Autoritatea de Audit și alte instituții de control (Garda de Mediu etc.) care asigură controlul conformității investițiilor cu legislația din domeniul mediului și legislația conexasă
Evaluare	Autoritățile de Management MIPE	Autoritățile de Management MIPE	Autoritățile de Management MIPE
Consiliere, recomandări, asistență	Comitetul pentru Carta Drepturilor Fundamentale Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării Avocatul Poporului Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați Punctul Național de Contact pentru Romi	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării Avocatul Poporului Consiliul de monitorizare a implementării Convenției	-

UNIUNEA EUROPEANĂ

Set principii orizontale Etapă a gestiunii programelor	Respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, a principiilor privind egalitatea de șanse și nediscriminarea	Respectarea CDPD a ONU și a principiului privind accesibilitatea	Atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, inclusiv de mediu și climă și respectarea principiului DNSH
	Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene	Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități Celelalte Puncte de contact constituite în baza Legii nr.8/2016 Comisia Europeană	

Sursa: prelucrarea autorilor

Analiza riscurilor legate de respectarea principiilor orizontale

75. Așa cum am arătat, principiile orizontale sunt, în perioada 2021-2027, legate de condiții favorizante, iar îndeplinirea acestora a fost verificată în programare, dar continuă să fie monitorizată. Dacă pe parcursul implementării programelor, în utilizarea fondurilor, Comisia constată că o condiție favorizantă nu mai este îndeplinită, această constatare va atrage sistarea rambursărilor către România, până la remedierea problemelor. Așadar, nerespectarea principiilor orizontale, precum și incapacitatea statului membru, a României prin MIPE, de a furniza informații, reieșite din monitorizarea programelor, privind respectarea principiilor orizontale (atât cele legate de drepturile fundamentale, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, cât și cele legate de obiectivele de mediu și climă) are impact financiar major asupra mai multor programe.
76. În acest context, promovarea principiilor orizontale s-a realizat și în perioada de programare pentru 2021-2027 într-o manieră pozitivă. Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem a MIPE, precum și Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități au elaborat și transmis Autorităților de Management ghiduri incluzând menționarea obligațiilor legale, reieșite din acquis-ul Uniunii, precum și din legislația națională, recomandări de abordare a principiilor orizontale (în special a Cartei drepturilor fundamentale și a CDPD a ONU) și instrumente utile (liste de verificare).
77. Pe de altă parte, principiile orizontale nu au fost abordate omogen din perspectiva riscurilor de neconformitate și neîndeplinire a condițiilor favorizante. Au fost realizate o analize de profunzime la nivel de program cu privire la respectarea standardelor europene și naționale de mediu (în cadrul rapoartelor SEA) și a principiului DNSH (în rapoarte dedicate acestuia).
78. În ceea ce privește respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și, implicit, în ceea ce privește egalitatea de șanse, nediscriminarea, accesibilitatea și respectarea CDPD a ONU, care sunt principii ce se regăsesc și în prevederile Cartei, planul de gestiune a riscului este acela de a crea canale de primire și gestiune a raportărilor sau sesizărilor privind nerespectarea drepturilor fundamentale. Crearea acestor canale este recomandată în Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene, care sugerează completarea procedurilor privind identificarea neregulilor, de la nivelul AM.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

79. Totuși, o serie de riscuri ar fi putu să fie avute în vedere anterior și prin activități de management de risc ar fi trebui să fie avute în vedere suplimentar în monitorizare. Pentru a sprijini MIPE în dezvoltarea managementului de risc pentru principiile orizontale și condițiile favorizante aferente, în paralel cu abordarea pozitivă, Anexa nr. 8 la prezentul raport include o grilă preliminară de analiză a riscurilor aferente programelor pentru perioada 2021-2027.
80. Analiza generală a riscurilor de nerespectare a drepturilor fundamentale și a drepturilor persoanelor cu dizabilități, bazată pe analizele Agenției UE pentru drepturi fundamentale, pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO)⁸ precum și pe cazuistica Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, arată că care sunt cele mai importante riscuri în România. Aceste se referă la tratamentul aplicat persoanelor lipsite de libertate de către poliție și personalul Autorității Naționale pentru penitenciare, condițiile de detenție și cazare în închisori și alte spații similare, tratamentul și condițiile de trai ale persoanelor cu dizabilități (inclusiv dizabilități intelectuale sau afecțiuni mintale), dar și tratamentul angajaților la locul de muncă. Având în vedere că Fondul pentru azil, migrație și integrare și Fondul pentru securitate internă nu fac obiectul prezentei evaluări, principalele riscuri identificate sunt legate de:
- Respectarea drepturilor lucrătorilor, în cadrul tuturor programelor, indiferent dacă acestea au în vedere creșterea nivelului de ocupare, crearea de locuri de muncă și scăderea șomajului, incluziune prin ocupare, sau dacă programele finanțează construcția de infrastructură care presupune angajarea unor echipe de lucrători pentru lucrările necesare implementării proiectelor;
 - Respectarea drepturilor pacienților și a altor persoane internate în cadrul instituțiilor medicale, riscuri specifice pentru Programul Sănătate;
 - Prevenirea și eliminarea discriminării în toate programele care au în cadrul grupurilor țintă persoane vulnerabile, cu oportunități reduse, de regulă supuse unui risc mai mare de discriminare.
81. Practica Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării arată că cele mai multe dintre sesizările primite se referă la relațiile de muncă. Din această perspectivă toate programele, fie că sunt finanțate din FSE+ și au ca obiectiv ocuparea și incluziunea prin ocupare, fie că sunt finanțate din FEDR și conduc la crearea de locuri de muncă sau sprijină investiții care presupun șantiere pe care lucrează un număr mare de muncitori sau proiecte de cercetare complexe cu angajați specializați, ar trebui să planifice măsuri speciale de monitorizare a condițiilor de muncă și a respectării drepturilor lucrătorilor.
82. De aceeași manieră, programele care au în grup țintă persoane vulnerabile, care pot fi expuse discriminării și altor încălcări de drepturi (PEO, PIDS, PT), PS, toate Programele Regionale care includ și intervenții de tip DLRC) trebuie să monitorizeze nu doar includerea persoanelor dezavantajate în activitățile finanțate, ci și respectarea drepturilor fundamentale ale acestor persoane, respectiv modul în care persoanele incluse în acțiuni sunt tratate de beneficiari, echipele de proiect, alți factori interesați și modul în care beneficiarii se asigură că riscurile de discriminare sunt evitate.

⁸ Deși CEDO nu este o instituție UE, jurisprudența acesteia este fundamentală în înțelegerea principalelor situații de încălcare gravă a drepturilor omului

UNIUNEA EUROPEANĂ

Acțiuni la nivelul Autorităților de Management și programelor pentru asigurarea respectării principiilor orizontale

83. Având în vedere prevederile din ghiduri, AM sunt îndrumate și inspirate să promoveze respectarea Cartei, a CDPD a ONU și a celorlalte principii orizontale (egalitatea de șanse și nediscriminarea, prevăzute și de Cartă, accesibilitatea prevăzută de CDPD a ONU) în:

- selectarea proiectelor (operațiunilor) conform art. 73 din RDC,
- gestionarea programelor conform art. 74 din RDC, inclusiv când unele funcții sunt delegate unor Organisme Intermediare,
- sprijinul și relația cu CM,
- înregistrarea și stocarea datelor pentru monitorizare, verificare, control și audit.

84. De asemenea, principiul DNSH și obiectivele de dezvoltare durabilă, inclusiv de mediu și climă, trebuie urmărite în fiecare etapă de gestiune a programelor descrise de RDC.

Pregătirea pentru asigurarea respectării condițiilor favorizante și principiilor orizontale în selectarea și contractarea proiectelor

85. În ceea ce privește selectarea operațiunilor conform art. 73 din RDC, incluzând pregătirea instrucțiunilor pentru solicitanți, evaluarea cererilor de finanțare și contractarea proiectelor, Autoritățile de Management trebuie să asigure că principiile orizontale și condițiile favorizante sunt respectate în următoarele tipuri de documente:

- Ghidurile solicitanților, prin includerea unor mențiuni specifice privind Carta drepturilor fundamentale a UE, CDPD a ONU și principiile orizontale, și prin anexarea la acestea a documentelor relevante, inclusiv actele normative europene și naționale;
- Criteriile de eligibilitate și selecție a proiectelor, astfel încât acestea să determine respectarea tuturor obligațiilor reieșite din legislația europeană și națională (eligibilitate), precum și – în măsura în care este adecvat obiectivului specific/acțiunii – promovarea unor drepturi sau principii prin punctaje suplimentare pentru elemente planificate în proiecte și care realizează mai mult decât respectarea obligațiilor minime legale;
- Clauze contractuale în contractele de finanțare care să asigure respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, a CDPD a ONU și a celorlalte principii orizontale și respectarea angajamentelor luate în cererile de finanțare privind aceste elemente, având în vedere și că aceste elemente primesc punctaj în evaluarea și selecția proiectelor, conform punctului precedent.

86. Bineînțeles, și procedurile și practicile instituționale ale AM trebuie să fie în linie cu documentele menționate.

87. Valorificând experiența anterioară, precum și bune practici și recomandări, procesele de evaluare și selecție a proiectelor planificate la nivelul AM și reflectate în Ghidurile solicitanților deja elaborate includ și criteriile de eligibilitate aferente respectării condițiilor minime legale legate de principiile orizontale. De asemenea sunt prevăzute în ghidurile aflate în consultare și în curs de elaborare și criteriile de selecție care favorizează, prin acordarea de punctaj dedicat, solicitanții care își asumă să implementeze măsuri suplimentare față de ceea ce este minimal obligatoriu. Cu toate acestea, abordarea la nivelul AM nu este unitară.

88. Aprecierea persoanelor implicate, atât la nivelul MIPE, cât și la nivelul AM, este că în cele mai multe cazuri o abordare elaborată centralizat – la MIPE – și impusă AM nu ar fi potrivită, dat fiind că există diferențe semnificative între tipurile de intervenții sau seturile de tipuri de intervenții,

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

finanțate în cadrul programelor și pentru care se selectează proiecte prin apeluri dedicate, pe baza Ghidurilor solicitanților. Din această perspectivă este favorizată o abordare „descentralizată” cu decizii luate la nivelul fiecărui AM pentru fiecare apel în parte, dar pe baza consultărilor cu structuri specializate, dedicate. Pentru asigurarea respectării drepturilor și accesibilității persoanelor cu dizabilități această structură dedicată, care poate oferi recomandări pentru Ghidurile solicitanților și procedurile de evaluare și selecție (inclusiv modalitățile de punctare) este Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Pentru asigurarea respectării drepturilor cetățenilor români aparținând minorității rome, această structură este Punctul Național de Contact pentru Romi. Pentru celelalte principii orizontale nu au fost definite structuri instituționale de tipul punctelor de contact.

89. Cu toate acestea, în ceea ce privește asigurarea aplicării și implementării Cartei drepturilor fundamentale ale UE, abordarea „de la caz la caz” nu se justifică în integralitate, pentru că există o serie de drepturi absolute, a căror respectare trebuie asumată în toate proiectele. În acest sens, prin Ghidul pentru aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene structurale și de investiții, este propusă o listă de verificare care poate fi aplicată tuturor proiectelor. AM solicită deja și ar trebui să continue să solicite o declarație de la beneficiari privind evaluarea conformității cu Carta a proiectelor propuse și asumarea respectării tuturor drepturilor fundamentale.
90. Totuși, în ceea ce privește asigurarea aplicării și implementării Cartei drepturilor fundamentale ale UE, unele AM nu apreciază că perioada 2021-2027 presupune diferențe substanțiale față de perioada 2014-2020, identificând că principalele aspecte din Cartă a căror respectare trebuie asigurată și în continuare sunt egalitatea de șanse și nediscriminarea. Această situație arată și faptul că la nivelul celor mai multe AM încă nu s-a realizat aplicarea completă a listei de verificare din Ghidul pentru aplicarea Cartei și nu au fost identificate toate riscurile privind încălcarea Cartei ce pot apărea, inclusiv în proiectele de infrastructură sau de sprijin pentru mediul de afaceri (de exemplu riscurile de încălcare a drepturilor lucrătorilor, riscul apariției discriminării pe diferite criterii în angajările realizate de beneficiarii care au obligația de a crea locuri de muncă etc.).
91. Mai mult decât atât, în ciuda unor abordări „de la caz la caz” (care se referă la o serie de cerințe din Ghidurile solicitantului, criteriile de eligibilitate și modalitatea de punctare pentru selecția proiectelor), formatul cererii de finanțare pe care o vor completa beneficiarii este unic, determinat de sistemul informatic MySMIS 2021. În acest context, la momentul elaborării prezentului raport, propunerile de secțiuni ale cererii de finanțare pentru 2021-2027 nu sunt substanțial diferite de cele ale cererilor de finanțare din perioada anterioară de programare. Spre exemplu nu este inclusă în formularul cererii de finanțare o variantă, fie și simplificată, a listei de verificare propusă de Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor.
92. În acest context, o abordare unitară la nivelul AM ar trebui să implice cel puțin utilizarea listei de verificare sau auto-verificare, operaționalizată în Anexa 7 la prezentul raport, fie ca anexă la cererea de finanțare, fie ca document pe care solicitanții îl completează și îl păstrează pentru monitorizare. De altfel, utilizarea unei liste de verificare este unul dintre instrumentele de aplicare practică a Cartei drepturilor fundamentale a UE propus de Agenția europeană pentru Drepturi Fundamentale⁹. Alte elemente care ar trebui aplicate de toate AM vizează includerea în Ghidurile solicitanților a unor anexe care să prevadă toate actele normative aplicabile din perspectiva principiilor Orizontale, începând cu Carta drepturilor fundamentale a UE, dar

⁹ Agenția pentru Drepturi Fundamentale (2018) Îndrumar pentru aplicarea cartei drepturilor fundamentale a UE (Limba engleză), disponibil la: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_en.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

continuând cu legislația națională și europeană în domeniu. În acest mod se asigură conștientizarea suplimentară a beneficiarilor cu privire la obligațiile lor.

93. În raport cu analiza și managementul de risc menționate anterior, fiecare AM ar trebui să atragă atenția, în Ghidurile solicitanților, cu privire la riscurile specifice de neconformitate cu principiile orizontale, Carta drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU. Astfel, AM pot decide, după parcurgerea propriilor liste de verificare și a abordării bazate pe risc, în cadrul căror apeluri să accentueze nevoia de a planifica acțiuni specifice pentru respectarea principiilor orizontale, în cadrul căror apeluri să încurajeze (prin punctaj la selecție) promovarea principiilor orizontale și în cadrul căror apeluri nu sunt necesare acțiuni suplimentare în afară de cele generale precizate în paragraful anterior.
94. Pe de altă parte, aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH) creează, așa cum arată datele colectate pentru prezenta evaluare, cele mai mari provocări în prezent pentru AM. Acestea au beneficiat de unele îndrumări, inclusiv îndrumări direct din partea Comisiei Europene, dar apreciază complexitatea condiției ca fiind foarte mare și identifică riscuri în privința abordărilor planificate. În absența unei metodologii sau a unui ghid elaborat la nivel național, fiecare program își dezvoltă propria abordare. Printre abordările de identificare și/sau aflate în pregătire la nivelul AM se numără:
- Elaborarea de metodologii specifice programelor, plecând de la analiza DNSH a fiecărui program, identificarea modului în care fiecare tip de intervenție finanțată trebuie să aibă în vedere principiul DNSH și obiectivele de mediu și climă și includerea de prevederi și condiții specifice în fiecare Ghid al solicitantului pentru fiecare apel;
 - Elaborarea unei liste de autoevaluare/autoverificare la dispoziția solicitanților, pentru a asigura că aceștia au analizat complet modul în care proiectul propus respectă principiul DNSH și contribuie la cele șase obiective de mediu și climă atunci când elaborează proiectele.
95. Se constată o nevoie ridicată pentru mai mult ghidaj coordonat la nivel național de MIPE, în colaborare cu Comisia Europeană, pentru a asigura o abordare unitară la nivel național a obiectivelor de mediu și climă, atunci când ele sunt adresate de acțiuni sau proiecte similare. Ideea că provocările de mediu și climă nu au granițe naționale sau regionale ar trebui să conducă la o serie de abordări armonizate în selectarea și implementarea proiectelor finanțate din fondurile UE. De asemenea, mai ales în ceea ce privește principiul DNSH și cele șase obiective de mediu și climă, AM exprimă nevoia acută de programe de formare dedicate, atât pentru personalul care va fi implicat în evaluarea cererilor de finanțare, cât și pentru personalul care va fi implicat în monitorizarea proiectelor.
96. Nu în ultimul rând, în ceea ce privește contractarea proiectelor, pentru toate principiile orizontale a fost propusă o clauză contractuală ce ar trebui inclusă în toate contractele de finanțare. Prin această clauză se urmărește să se asigure răspunderea contractuală a beneficiarilor pentru respectarea principiilor orizontale. De altfel, abordarea armonizată a formulării obligațiilor contractuale va fi realizată, conform OUG 23/2023 privind instituirea unor măsuri de simplificare și digitalizare pentru gestionarea fondurilor europene aferente Politicii de coeziune 2021-2027, prin aprobarea unui model standard de contract de finanțare, prin Ordin al Ministrului Investițiilor și Proiectelor Europene. Propunerea actuală de clauză este clară și generează obligația contractuală dorită: *„Părțile au obligația să respecte, în executarea contractului de finanțare, principiile orizontale prevăzute la articolul 9 din Regulamentul (UE) nr. 2021/1060, în concordanță cu legislația europeană și națională aplicabilă.”* Cu toate acestea, este neclar ce sancțiuni contractuale pot fi aplicate dacă principiile orizontale nu sunt respectate. În acord cu celelalte clauze contractuale, actele normative și principiile pe care contractul se bazează, sancțiunile contractuale trebuie să fie proporționale cu încălcarea obligațiilor. Prin urmare,

UNIUNEA EUROPEANĂ

contractul trebuie completat fie direct cu o clauză suplimentară sau printr-un act cu caracter normativ (de tipul Ordinului de ministru, instrucțiune etc.), cu un mecanism de remedii pentru situația în care clauza nu este respectată.

97. Conform documentelor elaborate până în prezent, inclusiv Ghidurile amintite privind aplicarea și implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, respectiv a CDPD a ONU, nu au fost analizate și stabilite încă modalitățile prin care să se evalueze gravitatea încălcării obligațiilor privind condițiile favorizante și principiile orizontale, astfel încât să poată fi aplicate sancțiuni proporționale. Asemenea informații nu se regăsesc nici în Ghidurile solicitanților aflate în consultare la momentul elaborării prezentei evaluări. Ar fi necesară, în acest context, o conexiune clară între monitorizarea implementării proiectelor și respectarea clauzei contractuale privind principiile orizontale, precum și o procedură prin care AM să formuleze recomandări de remediere pentru beneficiari, să monitorizeze implementarea recomandărilor de remediere și ulterior, doar în cazul în care recomandările nu sunt respectate, să aplice sancțiuni.

Pregătirea pentru asigurarea respectării condițiilor favorizante și principiilor orizontale în gestionarea programelor

98. În ceea ce privește gestionarea programelor conform art. 74 din RDC, incluzând monitorizarea implementării proiectelor, inclusiv prin vizite la fața locului, analiza rapoartelor și cererilor de plată și rambursare, realizarea plăților, prevenirea și combaterea neregulilor și fraudelor, AM trebuie să se asigure că:
- Documentele și practicile instituționale (în acord cu procedurile) aferente sistemului de management și control al programelor și proiectelor, inclusiv procedurile de monitorizare a proiectelor, vizite la fața locului, verificarea rapoartelor, cererilor de plată și cererilor de rambursare respectă principiile orizontale;
 - Procedura operațională privind constatarea neregulilor (sau o altă procedură operațională) include și o modalitate concretă și clară de primire și soluționare a unor sesizări sau plângeri privind nerespectarea drepturilor fundamentale (reflexate de toate principiile orizontale).
99. Conform datelor colectate pentru prezenta evaluare, modul de realizare a monitorizării și controlului proiectelor, din perspectiva respectării principiilor orizontale, este încă slab definit. AM planifică să verifice, în procesul de verificare și aprobare a rapoartelor de progres și prin vizite la fața locului, respectarea angajamentelor luate de beneficiari cu privire la principiile orizontale, în cererile de finanțare.
100. Din perspectiva indicatorilor de dezvoltare durabilă, inclusiv de mediu și climă, proiectele care vor viza direct sau indirect aspecte de mediu și climă vor putea utiliza indicatori comuni FEDR care reflectă progresul din această perspectivă. Acolo unde acești indicatori nu sunt potriviți, nu este clar dacă vor exista indicatori suplimentari de monitorizare pentru respectarea obiectivului orizontal privind dezvoltarea durabilă, în special în proiectele fără impact substanțial de mediu. Această monitorizare suplimentară nu este neapărat necesară, dat fiind că se vor urmări obiectivele de mediu și climatice în acțiuni dedicate. Dar colectarea unor date suplimentare ar fi utilă.
101. Participarea femeilor, persoanelor cu dizabilități, persoanelor aparținând unor minorități, altor grupuri vulnerabile la proiectele cu finanțare FSE+ este surprinsă de indicatorii comuni FSE+ și unii indicatori specifici pentru PEO și PIDS pot surprinde participarea la proiecte și a unor grupuri marginalizate care nu sunt surprinse de indicatorii comuni. Cu toate acestea, nu este planificată utilizarea unor indicatori specifici pentru monitorizarea promovării principiilor orizontale menționate în RDC la articolul 9, alineatele (1)-(3), respectiv pentru a surprinde promovarea indirectă a unor drepturi fundamentale, a egalității de gen, a accesibilității, acolo unde aceste

UNIUNEA EUROPEANĂ

rezultate nu sunt vizate direct sau indirect de proiecte. Nici indicatorii comuni FSE+, nici indicatorii specifici propuși pentru PEO și PIDS nu surprind aceste aspecte.

102. Deși nu este menționat ca indicator specific, urmează să fie monitorizat numărul de sesizări sau plângeri primite de AM și alte autorități responsabile în ceea ce privește respectarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU. Aceste sesizări vor putea privi încălcarea tuturor principiilor orizontale legate de drepturile omului, menționate în RDC la articolul 9, alineatele (1)-(3). Conform datelor colectate prin interviuri, canalele de primire a sesizărilor sau plângerilor nu au fost dezvoltate la nivelul AM până la momentul redactării prezentei evaluări. Pe de altă parte, reprezentanții AM consideră necesară clarificarea rolurilor și atribuțiilor de rezolvare a sesizărilor sau plângerilor, în contextul în care există și autorități naționale cu responsabilitate în acest sens, cum este CNCD.
103. Monitorizarea numărului de sesizări sau plângeri contribuie la îndeplinirea condițiilor favorizante orizontale. Cu toate acestea, modalitățile de monitorizare privind principiile orizontale par insuficiente pentru asigurarea respectării lor în toate proiectele. Amintim că raportul din 2022 privind aplicarea principiilor orizontale pentru perioada de programare 2014-2020 constata că: „în cele mai multe cazuri secțiunile dedicate principiilor orizontale din cererile de finanțare sunt completate cu angajamente vagi și conțin puține propuneri de acțiuni concrete”. Astfel, „de regulă beneficiarii insistă pe faptul că activitățile implementate sunt neutre și nu generează inegalități sau discriminare, asigurând egalitate de tratament, mai degrabă decât să arate cum proiectele contribuie la diminuarea inegalităților existente.”¹⁰ De asemenea, pentru perioada 2014-2020, același raport amintea că „modalitățile de abordare a principiilor orizontale se monitorizează de către AM și/sau OI, și grilele de monitorizare și grilele pentru vizitele de monitorizare includ itemi referitori la principiile orizontale. Cu toate acestea, interviurile și studiile de caz arată că monitorizarea privind principiile orizontale este, ca și angajamentele beneficiarilor, mai degrabă generală și formală și se limitează la verificarea respectării prevederilor legale. Deși acest aspect – respectarea prevederilor legale – este esențial și trebuie promovat și verificat, procedurile actuale de monitorizare nu încurajează adoptarea de bune practici.”¹¹
104. În acest context, cu excepția pregătirii unor mecanisme de semnalare a neconformităților din implementarea proiectelor, modul în care a fost pregătită până în prezent monitorizarea și verificarea proiectelor nu este de natură să conducă, în implementarea efectivă a proiectelor, la o mai bună promovare a principiilor orizontale referitoare la egalitatea de șanse, nediscriminare, accesibilitate, în conformitate cu dispozițiile Cartei drepturilor fundamentale a UE în perioada 2021-2027 și ale CDPD a ONU, în comparație cu perioada 2014-2020.

Pregătirea pentru respectarea principiilor orizontale în monitorizarea programelor, evaluare și raportare privind progresul implementării și îndeplinirea altor obligații ale AM

105. AM ar trebui să se asigure că respectă principiul parteneriatului în punerea în aplicare a oricăror măsuri care vizează principiile orizontale. În acest sens, CM trebuie să includă actorii relevanți pentru asigurarea respectării drepturilor persoanelor care sunt supuse riscului de discriminare, excludere sau altor riscuri de a le fi încălcate drepturile. De asemenea AM trebuie să se asigure că CM participă activ la supravegherea respectării Cartei drepturilor fundamentale a UE, a CDPD a ONU și a celorlalte principii orizontale, informând comitetele complet cu privire la modul în care programele respectă sau promovează aceste principii, dacă este cazul. Documentele care furnizează informații privind stadiul implementării programelor înaintate de AM către CM

¹⁰ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2022), Evaluarea aplicării principiilor orizontale - Tema C, Raport de evaluare.

¹¹ Ibid.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

trebuie să includă și informații concrete despre modul de respectare sau chiar promovare a Cartei drepturilor fundamentale a UE, a CDPD a ONU și a celorlalte principii orizontale, inclusiv, când e cazul, modalitatea de remediere a unor nereguli.

106. Pentru a întări monitorizarea programelor din perspectiva principiilor orizontale, Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități face parte din comitetele de monitorizare ale programelor, iar Punctul Național de Contact pentru Romi urmează, de asemenea, să facă parte din aceste structuri.
107. Regulamentele CM conțin obligația membrilor acestora de a examina și aproba documentele elaborate de AM privind progresele în implementarea programelor sau în promovarea principiilor orizontale. Dreptul membrilor CM de a fi informați și consultați cu privire la respectarea și promovarea principiilor orizontale este garantat de existența drepturilor generale ale membrilor CM de a studia și formula observații cu privire la documentele puse la dispoziție de AM și de a fi informați cu privire la aspecte relevante legate de implementarea programelor. Regulamentele CM elaborate țin cont de prevederile art. 40 din RDC, prin urmare ele precizează că CM examinează „îndeplinirea condițiilor favorizante și aplicarea acestora pe întreg parcursul perioadei de programare”. Cu toate acestea, regulamentele CM nu conțin formularea unui drept explicit al membrilor CM, corelativ cu obligația comitetelor de a examina îndeplinirea condițiilor favorizante, de a solicita AM rapoarte specifice și date privind respectarea și promovarea principiilor orizontale și condițiilor favorizante orizontale. În acest context, în cazul în care AM ar furniza CM date insuficiente sau incomplete, nu există baza legală de solicita AM informații suplimentare, care pot fi de importanță majoră pentru program, având în vedere că nerespectarea condițiilor favorizante poate atrage suspendarea rambursărilor realizate de Comisie, chiar dacă programul își îndeplinește obiectivele specifice.
108. Evaluarea de față nu a identificat o planificare concretă la nivelul AM privind evaluarea principiilor orizontale sau includerea elementelor legate de acestea în auditul programelor, nici o planificare concretă privind comunicarea despre principiile orizontale, la nivelul programelor. Aceste aspecte pot fi planificate în viitor și nu se constată o întârziere în acest sens, dar este important ca MIPE și AM să aibă în vedere cu prioritate evaluarea principiilor orizontale, având în vedere importanța acordată de Comisia Europeană acestor principii, inclusiv prin formularea condițiilor favorizante.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Concluzii și recomandări

Concluziile sintezei prospective a evaluărilor

109. Concluziile evaluării se bazează pe aplicarea metodei: Sinteza Prospectivă a Evaluării. Aceasta analizează prospectiv o intervenție sau o abordare pentru o intervenție din perspectivă conceptuală, istorică și operațională, răspunzând, pe baza datelor din evaluări precedente și altor date colectate, la întrebările:

- Conceptual: logic abordarea poate genera rezultatele așteptate?
- Istoric: abordarea a funcționat în trecut, generând rezultatele așteptate?
- Operațional: practic, abordarea poate fi implementată cu succes?

110. În cazul evaluării pregătirii pentru aplicarea principiilor orizontale în perioada 2021-2027, abordarea la care ne referim este setul de măsuri – legislative, procedurale și instituționale – pregătit de MIPE pentru a asigura aplicarea principiilor orizontale.

111. Pentru abordarea instituțională propusă, constatarea sintezei prospective a evaluării este că pentru perioada 2021-2027 cadrul instituțional este întărit față de perioada anterioară, crescând capacitatea României de a asigura respectarea și, în unele cazuri chiar promovarea, principiilor orizontale. Această constatare generală se bazează pe faptul că:

- *Din punct de vedere conceptual*, sunt prevăzute instituții responsabile pe tot ciclul de implementare al programelor și proiectelor, prin urmare, din abordarea este validă logic, acoperind nevoile existente.
- *Istoric*, față de perioada anterioară de programare (2014-2020), actuala planificare include mai multe instituții responsabile și mandate mai bine determinate, inclusiv prin întărirea rolului și capacității Punctul Național de Contact pentru Romi, Punctului de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități și prin crearea Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale și Consiliului de Monitorizare a Implementării CDPD a ONU.
- *Operațional* este însă necesară clarificarea interacțiunii între instituții și structuri, mai ales pentru a asigura că toate datele sunt colectate și că monitorizarea proiectelor și programelor se realizează integral. Dar odată realizată această clarificare, instituțiile vor putea colabora pentru a asigura respectarea principiilor orizontale.

112. În ceea ce privește programarea, selecția și contractarea proiectelor, constatarea sintezei prospective a evaluării este că, deși unele aspecte sunt întărite față de perioada anterioară și există mai mult sprijin pentru AM disponibil la nivelul MIPE, asigurarea respectării și promovării principiilor orizontale se poate realiza cu succes doar dacă se realizează acțiuni suplimentare. Această constatare generală se bazează pe faptul că:

- *Din punct de vedere conceptual*, respectarea condițiilor favorizante și principiilor orizontale este menționată explicit, în Acordul de Parteneriat și programe, în cadrul tabelului 12, dar suplimentar, în cadrul unor programe informațiile conținute în alte secțiuni ale programelor sunt mai detaliate și mai complete, în timp ce în cadrul altor programe informațiile sunt mai succinte și mai generale. Grila de verificare pentru asigurarea respectării Cartei drepturilor fundamentale a UE a fost utilizată în programare. În ceea ce privește utilizarea finanțării FEDR și FTJ s-au realizat analize care să asigure implementarea principiului DNSH și atingerea obiectivelor de mediu și climă, iar pentru utilizarea FSE+ s-au realizat analize care arată că toate acțiunile planificate sunt compatibile cu principiul DNSH. Pentru toate prioritățile de program au fost planificate acțiuni care asigură egalitatea, incluziunea și nediscriminarea, dar în ceea ce privește

UNIUNEA EUROPEANĂ

prioritățile finanțate prin FEDR acestea analize sunt de nivel general și nu includ riscuri specifice. Pe de altă parte, modul în care sunt pregătite apelurile de proiecte, inclusiv Ghidurile solicitanților și grilele de eligibilitate și de punctaj pentru selecția proiectelor, precum și planificarea unei clauze contractuale specifice reprezintă garanții ale unei abordări de succes. Cu toate acestea, selecția proiectelor este planificată separat de fiecare AM, diferențele de abordare putând fi foarte mari. Pe de altă parte, grilele de verificare sau auto-verificare pentru solicitanți, privind respectarea principiilor orizontale sunt o idee cu aplicabilitate incomplet operaționalizată, ceea ce poate crea diferențe substanțiale de abordare de la un program la altul și de la un proiect la altul. Nu în ultimul rând, clauza contractuală planificată trebuie completată cu prevederi privind sancțiunile contractuale pentru a fi utilă. Prin urmare abordarea propusă are capacitatea să genereze o respectare integrală a principiilor orizontale, chiar dacă există și loc de îmbunătățiri.

- *Istoric* există unele progrese față de perioada anterioară de programare (2014-2020) ceea ce permite estimarea că abordarea va funcționa mai bine decât în trecut. Abordarea principiilor orizontale a fost susținută și în trecut de un ghid abordat la nivelul MIPE, ceea ce a fost perceput ca un element de utilitate crescută. În perioada actuală de programare ghidurile privind aplicarea și implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și, respectiv, a CDPD a ONU sunt mai complete, referindu-se atât la programare și selecția proiectelor, cât și la gestiunea și controlul programelor. Pe de altă parte, cu toate că principiul DNSH este de mare noutate, nu a fost elaborat un ghid cu privire la respectarea sa, așa cum s-a întâmplat pentru respectarea, aplicarea și implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU, care sunt reflectate atât de principiile orizontale, cât și în condițiile favorizante orizontale. În pregătirea apelurilor de proiecte, inclusiv a Ghidurilor solicitanților și grilelor de eligibilitate de selecție a proiectelor, este utilizată experiența anterioară și sunt promovate mai mult, inclusiv prin punctare conform propunerilor din grile, bunele practici de promovare a principiilor orizontale. Totuși, nu au fost preluate toate recomandările din evaluările anterioare.
- *Operațional*, utilizarea experienței anterioare este benefică și asigură că există capacitate la nivelul AM pentru punerea în practică a abordărilor incluse în programe, cu atât mai mult cu cât AM se bucură și de susținere prin ghidurile elaborate. În acest sens, un ghid privind respectarea principiului DNSH ar fi util pentru AM pentru a acoperi nevoile exprimate de acestea.

113. În ceea ce privește monitorizarea programelor, evaluare și raportare privind progresul implementării programelor, constatarea sintezei prospective a evaluării este că nivelul de pregătire actual este insuficient. Această constatare generală se bazează pe faptul că:

- *Din punct de vedere conceptual*, doar componenta CM și o singură precizare în regulamentele de organizare și funcționare ale acestora se referă direct la respectarea principiilor orizontale. Există unii indicatori care pot fi utilizați pentru monitorizarea și evaluarea respectării principiilor orizontale, în special indicatori comuni FEDR pentru proiectele care țintesc direct obiectivele de mediu și climă și indicatori comuni FSE+ pentru monitorizarea unor aspecte legate de egalitatea de șanse, nediscriminare și accesibilitate. Va putea fi utilizat și un indicator privind sesizările de neconformitate cu Carta drepturilor fundamentale. Totuși nu sunt planificați, însă, indicatori pentru activitățile ce vor fi implementate în vederea asigurării respectării sau promovării principiilor orizontale, dacă ele nu sunt centrale pentru proiectele finanțate.
- *Istoric* există diferențe minimale de abordare față de perioada anterioară de programare (2014-2020). Existența cadrului instituțional și a ghidurilor menționate creează premise

UNIUNEA EUROPEANĂ

pentru o abordare îmbunătățită a principiilor orizontale în gestionarea și controlul programelor, dar încă lipsesc procedurile clare de lucru în acord cu ghidurile.¹²

- *Operațional*, nu sunt prevăzute cu suficientă claritate, încă, măsuri de monitorizare, verificare, auditare și evaluare a proiectelor și programelor care să asigure respectarea principiilor orizontale în gestionarea și controlul programelor. De asemenea, la nivelul AM nu a fost elaborată procedura de gestiune a sesizărilor sau reclamațiilor referitoare la încălcarea principiilor orizontale, în special a Cartei drepturilor fundamentale a UE. Mai mult decât atât, deși este identificată nevoia, nu au fost încă planificate și organizate sesiunile de formare de care personalul AM are nevoie pentru a se asigura respectarea principiilor orizontale la nivelul programelor.

Recomandări de măsuri necesare pentru a crește nivelul de pregătire al autorităților pentru asigurarea respectării principiilor orizontale

114. Prezenta secțiune prezintă recomandările evaluării și răspunde la întrebarea de evaluare 3: *Ce măsuri legislative, procedurale și instituționale sunt necesare pentru a crește nivelul de pregătire al autorităților pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea Acordului de Parteneriat și Programelor subsecvente cu respectarea principiilor orizontale, inclusiv în ceea ce privește organizarea și funcționarea Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE?* Pentru a răspunde la această întrebare de evaluare au fost realizată o cercetare de birou detaliată, plecând de la datele culese pentru a răspunde la celelalte întrebări de evaluare și au fost realizate interviuri cu personalul MIPE responsabil pentru principiile orizontale și condițiile favorizante orizontale, reprezentanți ai AM.

Recomandarea 1

115. Având în vedere gradul mare de noutate al principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH), este necesar ca MIPE să ofere mai mult sprijin pentru AM. În acest sens, având în vedere că principiul este direct legat de obiective de mediu și climă și de obiectivele de dezvoltare durabilă la nivel național, ar fi necesară elaborarea unui set de îndrumări pentru AM care să asigure o abordare coerentă la nivelul țării, similară la nivelul programelor, a principiului DNSH. În acest sens **este necesară organizarea unui grup de lucru la nivelul MIPE pentru elaborarea unei metodologii pentru aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ”.**

116. Această metodologie trebuie să completeze ghidul elaborat de Comisia Europeană privind orientările tehnice aplicabile pentru Mecanismul de redresare și reziliență care sunt transferabile și pentru Politica de Coeziune¹³. Metodologia la care ne referim trebuie să includă aspecte concrete privind modul în care vor fi verificate în cererile de finanțare și ulterior în monitorizarea proiectelor angajamentele luate de beneficiari privind obiectivele de mediu și climă și principiul dezvoltării durabile. Includerea în această metodologie a unei liste de verificare (similară cu lista de verificare din Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene) ar putea fi un element util. O asemenea listă de verificare sau auto-verificare pentru solicitanți și beneficiari este considerată binevenită de AM intervievate pentru prezenta evaluare.

¹² A se vedea și Comisia Europeană, 2018, „Analysis of ERDF support for inclusive growth in the 2014- 2020 programming period”, https://oxfordresearch.eu/wp-content/uploads/2021/04/ERDF_support_inclusive_growth.pdf

¹³ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&from=EN)

UNIUNEA EUROPEANĂ

117. Sugerăm ca metodologia să includă, printre altele:
- Setul de competențe și termenii de referință pentru expertul care va verifica și puncta, dacă este cazul, la evaluarea cererilor de finanțare, respectarea principiului dezvoltării durabile și pe cale de consecință respectarea principiului DNSH și propunerea de aspecte suplimentare față de minimum legal pentru atingerea obiectivelor de mediu și climă. Acest expert ar putea fi un expert intern din cadrul AM sau un expert extern, dar ar fi important ca el să aibă setul de competențe și să îndeplinească setul de sarcini din metodologie;
 - Lista de (auto)verificare a solicitanților și lista de verificare a beneficiarilor, pe care aceștia să o completeze la elaborarea proiectului și ulterior cel puțin odată pe parcursul implementării, în momentul vizitei de monitorizare;
 - Lista de verificare „în oglindă” pentru ofițerii de monitorizare din AM care vor realiza și verificarea respectării angajamentelor beneficiarilor privind dezvoltarea durabilă, DNSH, obiectivele de mediu și climă;
 - Exemple de măsuri ce pot fi recomandate, pentru remediere, în cazul în care listele de verificare arată existența unor deficiențe;
 - Modul în care AM vor putea sistematiza și sintetiza informațiile din listele de verificare pentru a raporta către CM și către MIPE. Acest mod de sinteză ar informațiilor ar trebui să includă cel puțin numărul de proiecte în care s-au identificat neconformități, numărul de neconformități identificate, numărul de proiecte care au luat măsuri de remediere și numărul de neconformități remediate.

Recomandarea 2

118. Așa cum am arătat, cadrul instituțional pentru asigurarea respectării principiilor orizontale s-a întărit. Cu toate acestea, este necesară clarificarea unor roluri și proceduri de lucru în cadrul structurilor nou create. În acest sens, este necesară **elaborarea și utilizarea unui regulament de organizare și funcționare pentru Comitetul pentru Carta drepturilor fundamentale a UE care să asigure monitorizarea respectării acesteia, conform cerinței din Condiția favorizantă. Acest Comitet trebuie să asigure și un dialog constructiv** privind respectarea principiilor orizontale privind egalitate de gen, nediscriminare și accesibilitate și toate celelalte drepturi prevăzute de Cartă. Anexa 6 la prezenta evaluare include o propunere privind conținutul acestui regulament.

Recomandarea 3

119. În acord cu cerințele din Condițiile favorizante orizontale, **este necesară procedurarea cât mai rapidă la nivelul AM și promovarea permanentă, conform recomandărilor deja existente, a unor canale de primire a sesizărilor și reclamațiilor** privind încălcările Cartei drepturilor fundamentale ale UE, încălcările CDPD a ONU și altor principii orizontale. Trebuie dezvoltate și proceduri (prevederi în cadrul procedurii de nereguli) privind gestiunea acestor sesizări și reclamații. **Este recomandabil ca acestea să fie elaborate în dialog între instituțiile și structurile responsabile și este posibil ca acest dialog să fie facilitat de Comitetul pentru Carta drepturilor fundamentale a UE.**

Recomandarea 4

120. Ghidurile elaborate sunt mai complete decât materialele similare din perioada anterioară de programare, dar interviurile realizate la nivelul AM arată că ele sunt încă doar parțial cunoscute. Modul în care este planificată asigurarea respectării principiilor orizontale, Cartei drepturilor fundamentale a UE și a CDPD a ONU nu este încă în acord cu bunele practici și are doar parțial în vedere recomandări formulate în 2022 în cadrul raportului de evaluare a principiilor orizontale

UNIUNEA EUROPEANĂ

în perioada anterioară de programare (2014-2020). În acest context, **planificarea asigurării respectării principiilor orizontale realizată de fiecare AM trebuie sprijinită suplimentar de MIPE prin acțiuni concrete de diseminare a ghidurilor realizate și a unor exemple concrete de bune practici** privind implementarea efectivă a Cartei drepturilor fundamentale a UE, a principiilor egalității de șanse și nediscriminării în proiecte și a unor exemple de bune practici privind asigurarea accesibilității în acord cu Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

121. Aceste acțiuni de diseminare de bune practici ar trebui să includă și exemple de adresare a situațiilor de discriminare indirectă, având în vedere că evaluarea precedentă, mai de amănunt, realizată în 2022 privind modul de respectare a principiilor orizontale, arată că beneficiarii nu au acordat atenție situațiilor de discriminare indirectă. Un exemplu de discriminare indirectă este stabilirea, în proiectele care creează locuri de muncă și promovează ocuparea, a unor condiții care nu sunt necesare pentru desfășurarea activității pentru care se fac angajări, dar care conduc la excluderea unor persoane. Cerința de a deține permis de conducere este o condiție ce discriminează indirect un număr mare de persoane cu dizabilități. Condiția de a fi disponibil pentru program prelungit sau deplasări frecvente descurajează femeile cu copii să candideze pentru posturi. Dacă asemenea condiții nu sunt absolut necesare activității desfășurate ele constituie discriminare indirectă.

122. În acest mod, mai multe bune practici și recomandări (anterior formulate în raportul de evaluare a principiilor orizontale în perioada anterioară de programare) ar putea fi promovate în proiecte, inclusiv prin măsuri luate din faza de selecție a proiectelor:

- Includerea în toate acțiunile care vizează grupuri vulnerabile, în special cele care vizează comunitatea roma, a unor activități de pregătire / facilitare comunitară. Acestea sunt menite să crească nivelul de înțelegere al beneficiarilor cu privire la nevoile grupului țintă și la modul în care aceste nevoi pot fi adresate. De asemenea, aceste acțiuni pot contribui la creșterea nivelului de încredere a persoanelor vulnerabile vizate de proiecte în echipa care urmează să le furnizeze servicii. Aceste activități de facilitare comunitară sunt necesare în lucrul cu comunitățile vulnerabile și discriminate sistematic, pentru a elimina riscul ca alte activități finanțate în cadrul politicii de coeziune să nu perpetueze, inconștient și indirect, inegalitățile și discriminarea.
- Punctarea suplimentară în evaluarea proiectelor a celor care includ o analiză de gen detaliată și propun măsuri de discriminare pozitivă, active, pentru promovarea egalității de gen și punctarea suplimentară în evaluarea proiectelor a celor care includ în grupul țintă persoane supuse riscului de discriminare, în special romi.
- Punctarea suplimentară în evaluarea proiectelor a celor care includ activități inovatoare de sprijin pentru persoanele cu dizabilități și măsuri dedicate de recrutare a grupului țintă format din persoane cu dizabilități (outreach).
- Introducerea ca un criteriu de selecție a proiectelor, cu punctaj suplimentar acordat în evaluarea cererilor de finanțare cu privire la (i) desemnarea la nivelul autorității publice a unui responsabil pentru egalitatea de șanse și tratament și pentru accesibilitate și (ii) formarea acestuia pentru a își putea îndeplini atribuțiile. Acest criteriu ar trebui aplicat pentru proiectele strategice și/sau majore sau de valoare mare (peste un prag stabilit în urma unei analize detaliate – de exemplu peste 5 milioane €) și implementate de autorități publice cu peste 50 de angajați. Desemnarea unei persoane specializate pentru a verifica măsura în care designul și implementarea proiectelor nu generează, chiar și inconștient și indirect, inegalitate, discriminare sau bariere de acces este o bună practică. Această recomandare întărește prevederea legală conform căreia instituțiile publice pot desemna un responsabil pentru egalitatea de șanse.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- Introducerea ca un criteriu de selecție a proiectelor, cu punctaj suplimentar acordat pentru planificarea de indicatori specifici în proiect pentru monitorizarea modului de respectare a principiilor orizontale.

Recomandarea 5

123. Așa cum arată și evaluarea anterioară, realizată în 2022, formare personalului din autoritățile de gestiune FESI s-a realizat în 2015, iar ulterior nu s-a făcut de o manieră sistematică nici formarea personalului autorităților de gestiune FESI, nici formarea personalului beneficiarilor, privind egalitatea de șanse, nediscriminarea și drepturile persoanelor cu dizabilități. Nevoia de formare este semnificativă, iar în acest sens este necesară **organizarea unor sesiuni de instruire pentru personalul Autorităților de Management privind aplicarea condițiilor favorizante și a principiilor orizontale, în special a principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” și a Cartei drepturilor fundamentale a UE**. Sesiunile trebuie să se adreseze personalului care este implicat în pregătirea apelurilor de proiecte și a Ghidurilor solicitanților, în evaluarea și selecția proiectelor, dar și personalului ce va fi implicat în monitorizarea proiectelor, vizite la fața locului, verificarea rapoartelor. Sesiunile de formare trebuie să asigure atât dezvoltarea unor competențe tehnice, cât și dezvoltarea sau schimbarea de atitudini astfel încât respectarea principiilor orizontale să nu mai fie percepută ca o povară administrativă fără legătură cu principalele obiective ale programelor, ci, așa cum sunt de fapt, ca un set de valori esențial pentru succesul implementării și impactul sustenabil al programelor.

Recomandarea 6

124. În cadrul programelor și în pregătirea apelurilor de proiecte, a Ghidurilor solicitanților și a grilelor de evaluare și selecție sunt avute în vedere măsuri de informare a beneficiarilor pentru ca aceștia să conștientizeze importanța principiilor orizontale și să implementeze la nivelul proiectelor măsuri de asigurare a respectării principiilor orizontale. Cu toate acestea **se remarcă nevoia unor măsuri suplimentare de sprijin pentru beneficiari. Printre acestea, listele de verificare sau auto-verificare pot fi o bună formă de îndrumare a beneficiarilor în planificarea completă și corectă a unor activități referitoare la principiile orizontale**. În acest sens, ar fi necesare:

- **Organizarea unui grup de lucru la nivelul MIPE, cu implicarea partenerilor din societatea civilă, pentru elaborarea unei liste de (auto)verificare care să sprijine solicitanții și beneficiarii să se asigure că în planificarea și implementarea proiectelor asigură măsurile necesare pentru incluziunea și nediscriminarea romilor**. Problematika incluziunii romilor este complexă, iar riscul unor măsuri care să vizeze incluziunea și nediscriminarea, dar care să genereze efecte nefaste (de exemplu segregare) a fost identificat în acțiuni anterioare și în România și în alte țări. În acest context, o astfel de listă de (auto)verificare este necesară, dar elaborarea ei trebuie făcută cu mare atenție și de aceea recomandarea de față se referă la un grup de lucru extins.
- **Elaborarea unor instrumente de tipul listelor de verificare sau de auto-verificare care să sprijine solicitanții și beneficiarii să se asigure că în planificarea și implementarea proiectelor respectă Carta drepturilor fundamentale a UE, prin operaționalizarea listei de verificare pentru respectarea drepturilor fundamentale din Ghidul pentru aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene structurale și de investiții**. O propunere de formă operațională a acestei liste pentru beneficiari este inclusă în Anexa 7 la această evaluare. Lista poate fi folosită fie ca listă de verificare și ca instrument de eligibilitate, atașată la cererea de finanțare, fie ca listă de auto-verificare pe care solicitanții nu o transmit AM, dar o păstrează pentru monitorizare și o utilizează pentru a își planifica acțiunile necesare;

UNIUNEA EUROPEANĂ

- **Elaborarea unor instrumente de tipul listelor de verificare sau de auto-evaluare verificare pentru ca beneficiarii să se asigure că respectă principiul de „a nu prejudicia în mod semnificativ”.**

Recomandarea 7

125. În prezent este prevăzută obligația contractuală de respectare a principiilor orizontale reflectată într-o clauză ce urmează să fie parte din contractele de finanțare, dar lipsește claritatea privind sancțiunile contractuale în cazul nerespectării clauzei. În acest context este necesară **elaborarea unei metodologii sau a unei proceduri care să se aplice unitar pentru toate proiectele în cazul în care se descoperă, la implementare, neconformități cu principiile orizontale și este încălcată clauza contractuală referitoare la acestea**. Această metodologie sau procedură ar trebui:

- să ofere îndrumări clare AM pentru evaluarea gravității încălcărilor sau neconformităților;
- să prevadă un mecanism în care, în urma evaluării gravității neconformităților, AM să poată face recomandări de remediere, cu termene clare;
- să încurajeze remedierea problemelor de către beneficiari, printr-o monitorizare atentă și strictă a AM cu privire la implementarea recomandărilor de remediere;
- să permită aplicarea proporțională a unor sancțiuni de tipul corecțiilor financiare, înainte de aplicarea sancțiunii maxime de reziliere a contractului, în măsura în care beneficiarii nu implementează măsuri de remediere recomandate.

126. De asemenea, este necesară completarea contractului de finanțare cu precizarea clară a aplicării sancțiunilor contractuale proporționale în cazul neconformităților cu principiile orizontale în implementarea proiectelor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexe

Anexa 1. Tabelul de corelare între constatări, concluzii și recomandări

Nr. crt.	Constatări (indicarea secțiunii din raport)	Concluzii	Recomandări	Impactul așteptat în urma implementării recomandărilor	Organism responsabil	Termen limită
1	Aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH) creează, așa cum arată datele colectate pentru prezenta evaluare, cele mai mari provocări în prezent pentru AM. Acestea au beneficiat de unele îndrumări, inclusiv îndrumări direct din partea Comisiei Europene, dar apreciază complexitatea condiției ca fiind foarte mare și identifică riscuri în privința abordărilor planificate	Cu toate că principiul DNSH este de mare noutate, nu a fost elaborat un ghid cu privire la respectarea sa, așa cum s-a întâmplat pentru respectarea, aplicarea și implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU, care sunt reflectate atât de principiile orizontale, cât și în condițiile favorizante orizontale	Organizarea unui grup de lucru la nivelul MIPE pentru elaborarea unei metodologii pentru aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ”	Creșterea capacității AM de aplicare a principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ”	MIPE – DGPCS	31.12.2023
2	Din punct de vedere instituțional, în vederea îndeplinirii condițiilor favorizante referitoare în primul rând la Carta drepturilor fundamentale a UE, dar în subsidiar și la CDPD a ONU, la nivelul MIPE se organizează și un comitet dedicat.	Operațional este însă necesară clarificarea interacțiunii între instituții și structuri, mai ales pentru a asigura că toate datele sunt colectate și că monitorizarea proiectelor și programelor se realizează integral. Dar odată realizată această clarificare, instituțiile vor putea colabora pentru a asigura respectarea principiilor orizontale.	Elaborarea și utilizarea unui regulament de organizare și funcționare pentru Comitetul pentru Carta drepturilor fundamentale a UE care să asigure monitorizarea respectării acesteia, conform cerinței din Condiția favorizantă, dar și un dialog constructiv	Clarificarea unor roluri și proceduri de lucru în cadrul structurilor nou create pentru respectarea principiilor orizontale și îndeplinirea Condițiilor favorizante orizontale	MIPE – DGPCS	31.05.2023

UNIUNEA EUROPEANĂ

3	<p>Conform RDC, trasabilitatea cazurilor în care operațiunile sprijinite de fondurile UE nu respectă Carta drepturilor fundamentale, la nivelul fiecărui program, va fi realizată cel puțin prin obligația de raportare către Comitetul de monitorizare.</p> <p>Monitorizat numărul de sesizări sau plângeri contribuie la îndeplinirea condițiilor favorizante orizontale.</p>	<p>Din punct de vedere operațional, nu sunt prevăzute cu suficientă claritate, încă, măsuri de monitorizare, verificare, auditare și evaluare a proiectelor și programelor care să asigure respectarea principiilor orizontale în gestionarea și controlul programelor și la nivelul AM nu a fost elaborată procedura de gestiune a sesizărilor sau reclamațiilor referitoare la încălcarea principiilor orizontale, în special a Cartei drepturilor fundamentale a UE</p>	<p>Este necesară procedurarea cât mai rapidă la nivelul AM și promovarea permanentă, conform recomandărilor deja existente, a unor canale de primire a sesizărilor și reclamațiilor</p>	<p>Adresarea a timp a tuturor încălcărilor drepturilor fundamentale UE sesizate în cadrul proiectelor</p>	AM	30.06.2023
4	<p>Cu toate acestea, modalitățile de monitorizarea privind principiile orizontale par insuficiente pentru asigurarea respectării lor în toate proiectele. Amintim că raportul din 2022 privind aplicarea principiilor orizontale pentru perioada de programare 2014-2020 constata că: „în cele mai multe cazuri secțiunile dedicate principiilor orizontale din cererile de finanțare sunt completate cu angajamente vagi și conțin puține propuneri de acțiuni concrete”.</p>	<p>Cu toate acestea, selecția proiectelor este planificată separat de fiecare AM, diferențele de abordare putând fi foarte mari. Pe de altă parte grilele de verificare sau auto-verificare pentru solicitanți, privind respectarea principiilor orizontale sunt o idee cu aplicabilitate incomplet operaționalizată, ceea ce de asemenea poate crea diferențe substanțiale de abordare de la un program la altul și de la un proiect la altul</p>	<p>Planificarea asigurării respectării principiilor orizontale realizată de fiecare AM trebuie sprijinită de MIPE suplimentar prin acțiuni concrete de diseminare a ghidurilor realizate și a unor exemple concrete de bune practici</p>	<p>Beneficiarii conștientizează importanța principiilor orizontale, planifică și implementează la nivelul proiectelor măsuri de asigurare a respectării principiilor orizontale</p>	MIPE – Serviciul Comunicare	Pe toată durata perioadei de programare
5	<p>Se constată, așadar, o nevoie ridicată pentru mai mult ghidaj coordonat la nivel național de MIPE, în colaborare cu Comisia Europeană. De asemenea, mai ales în ceea ce privește principiul DNSH și cele șase obiective de mediu, AM exprimă nevoia acută de programe de formare dedicate, atât pentru personalul care va fi implicat în</p>	<p>Deși este identificată nevoia, nu au fost încă planificate și organizate sesiunile de formare de care personalul AM are nevoie pentru a se asigura respectarea principiilor orizontale la nivelul programelor</p>	<p>Organizarea unor sesiuni de instruire pentru personalul Autorităților de Management privind aplicarea principiilor orizontale, în special a principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” și a Cartei drepturilor fundamentale a UE</p>	<p>Creșterea capacității AM de aplicare a principiilor orizontale, în special a principiului de „a nu prejudicia în mod</p>	MIPE – DGPCS PNCR AM P-AT	Propunere: 30.09.2023 pentru organizarea primelor sesiuni de formare. Organizarea sesiunilor de formare trebuie

UNIUNEA EUROPEANĂ

	evaluarea cererilor de finanțare, cât și pentru personalul care va fi implicat în monitorizarea proiectelor.			semnificativ”, a Cartei drepturilor fundamentale a UE și Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități		să înceapă cât mai devreme și trebuie continuată pe toată perioada de implementare a programelor
6	<p>Aprecierea persoanelor implicate, atât la nivelul MIPE, cât și la nivelul AM, este că în cele mai multe cazuri o abordare elaborată centralizat – la MIPE – și impusă AM nu ar fi potrivită, dat fiind că există diferențe semnificative între tipurile de intervenție sau seturile de tipuri de intervenții, finanțate în cadrul programelor și pentru care se selectează proiecte prin apeluri dedicate și pe baza Ghidurilor solicitanților.</p> <p>Cu toate acestea, în ceea ce privește asigurarea aplicării și implementării Cartei drepturilor fundamentale ale UE, abordarea „de la caz la caz” nu se justifică în integralitate, pentru că există o serie de drepturi absolute, a căror respectare trebuie asumată în toate proiectele.</p> <p>Mai mult decât atât, în ciuda unor abordări „de la caz la caz”, care afectează o serie de cerințe din Ghidurile solicitanților, criteriile de eligibilitate și modalitatea de punctare pentru selecția proiectelor, formatul cererii de finanțare pe care o vor completa beneficiarii este unic,</p>	<p>Cu toate acestea, selecția proiectelor este planificată separat de fiecare AM, diferențele de abordare putând fi foarte mari. Pe de altă parte grilele de verificare sau auto-verificare pentru solicitanți, privind respectarea principiilor orizontale sunt o idee cu aplicabilitate incomplet operaționalizată</p>	<p>Implementarea de măsuri suplimentare de sprijin pentru beneficiari. Printre acestea, listele de verificare sau auto-verificare pot fi o bună formă de îndrumare a beneficiarilor în planificarea completă și corectă a unor activități referitoare la principiile orizontale</p>	<p>Beneficiarii conștientizează importanța principiilor orizontale, planifică și implementează la nivelul proiectelor măsuri de asigurare a respectării principiilor orizontale</p>	<p>MIPE – DGPCS Punctul de contact pentru CDPD a ONU PNCR AM</p>	<p>În principal: 31.12.2023 pentru realizarea primelor variante a listelor de verificare necesare Alte forme de sprijin oferit beneficiarilor: permanent</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

	determinat de sistemul informatic MySMIS 2021. În acest context, la momentul elaborării raportul propunerile de secțiuni ale cererii de finanțare nu sunt substanțial diferite de cele ale cererilor de finanțare din perioada anterioară de programare.					
7	Propunerea actuală de clauză este clară și generează obligația contractuală dorită: „Părțile au obligația să respecte, în executarea contractului de finanțare, principiile orizontale prevăzute la articolul 9 din Regulamentul (UE) nr. 2021/1060, în concordanță cu legislația europeană și națională aplicabilă.” Cu toate acestea, este neclar ce sancțiuni contractuale pot fi aplicate dacă principiile orizontale nu sunt respectate. Conform documentelor elaborate până în prezent, inclusiv Ghidurile amintite privind aplicarea și implementarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, respectiv a CDPD a ONU, nu au fost analizate și stabilite încă modalitățile prin care să se evalueze gravitatea încălcării obligațiilor privind principiile orizontale, pentru aplicarea unor sancțiuni. Asemenea analize nu se regăsesc nici în Ghidurile solicitanților aflate în consultare la momentul elaborării prezentei evaluări.	Clauza contractuală planificată trebuie completată cu prevederi privind sancțiunile contractuale pentru a fi utilă.	Elaborarea unei metodologii sau a unei proceduri care să se aplice unitar pentru toate proiectele în cazul în care se descoperă la implementare neconformități cu principiile orizontale și este încălcată clauza contractuală referitoare la acestea	Asigurarea eficacității obligației contractuale privind respectarea principiilor orizontale	MIPE – DGPCS	30.09.2023

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 2. Ghid de interviu

1. Există deja propuneri privind modul în care solicitanții de finanțare vor descrie în cererile de finanțare abordarea principiilor orizontale? Dacă da, care sunt diferențele față de perioada anterioară?
2. Există deja propuneri privind modul de evaluare a propunerilor din cererile de finanțare cu privire la abordarea principiilor orizontale? Dacă da, care sunt diferențele față de perioada anterioară?
3. Există deja propuneri privind modul în care principiile orizontale vor fi integrate în contractele de finanțare? Dacă da, care sunt diferențele față de perioada anterioară?
4. În procesul de programare, au existat provocări privind considerarea obiectivele orizontale? Dacă da, care considerați că au fost lecțiile învățate care au impact în perioada de implementare a programelor? (pentru structurile implicate în programare)
5. Care sunt așteptările dumneavoastră de la Comitetul pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE?
6. Care sunt așteptările dumneavoastră de la Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități?

Anexa 3. Lista documentelor și a literaturii consultate pentru evaluare

Carta Drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (2012/C 326/02)

Acordul de Parteneriat 2021-2027

Documentele de program pentru PEO, PIDS, PCDIF, PDD, PT, PS, PTJ, PR-NE, PR-SE, PR-Sud Muntenia, PR-SV, PR-V, PR-NV, PR-Centru, PR-BI

Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088 (JO L 198, 22.6.2020, p. 13), precum și orientările tehnice aplicabile pentru Mecanismul de redertesare și reziliență care sunt transferabile și pentru Politica de Coeziune ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&from=EN))

Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 - Regulamentul privind Dispozițiile Comune / Regulamentul comun -- Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de

UNIUNEA EUROPEANĂ

stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului.

Comunicarea Comisiei – Orientări privind asigurarea respectării Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene atunci când sunt implementate fondurile structurale și de investiții europene („fondurile ESI”) C/2016/4384

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723%2801%29>

Agencia pentru Drepturi Fundamentale (2018) Îndrumar pentru aplicarea cartei drepturilor fundamentale a UE (Limba engleza), disponibil la: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_en.pdf

Consiliul Europei, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) (2019), *Raport ECRI privind România (al cincilea ciclu de monitorizare)*, disponibil la: <https://rm.coe.int/fifth-report-on-romania-romanian-translation-/168094c9e7>

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, rapoarte anuale din perioada 2016-2021.

Comisia Europeană - Roma Civil Monitor (2018), Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor, disponibil la: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3106a14d-b1ac-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-ro/format-PDF>

Comisia Europeană (2018) „Analysis of ERDF support for inclusive growth in the 2014- 2020 programming period”, https://oxfordresearch.eu/wp-content/uploads/2021/04/ERDF_support_inclusive_growth.pdf

EURoma/Fundación Secretariado Gitano (2016), *Promoting the use of ESI Funds for Roma Inclusion. A glance at EURoma's eight years of work and how Roma inclusion is considered in the 2014-2020 programming period.*

KPMG Slovensko spol. s r.o. (2017), *Interim evaluation of the progress made in the implementation of the horizontal principle Sustainable Development and the horizontal principles Equality between Men and Women and Non-discrimination at programme level*, disponibil online la: https://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/files/2330_interim-evaluation-of-the-progress-made-in-the-implementation-of-the-horizontal-principle-sd-and-the-horizontal-principles-emw-and-nd-at-programme-level-final-report_new.pdf (ultima accesare 15.10.2021).

Ministerul Fondurilor Europene (2013), *Evaluarea modului în care prevederile din domeniul oportunităților egale au fost transpuse în cadrul aferent Instrumentelor Structurale din România.*

Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Banca Mondială (2020), *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România.*

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2021), *Ghid - reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocate României în perioada 2021-2027*, disponibil online la <https://mfe.gov.ro/minister/punctul-de-contact-pentru-implementarea-conventiei-privind-drepturile-persoanelor-cu-dizabilitati/>

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2021), Auto-evaluarea națională privind condiția favorizantă referitoare la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2022), Evaluarea aplicării principiilor orizontale - Tema C, Raport de evaluare

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2022), Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale a UE în implementarea fondurilor europene structurale și de investiții

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2022), Auto-evaluarea națională privind condiția favorizantă referitoare la Carta drepturilor fundamentale a UE

Vițăr, V. (2017). Mainstreaming Equality in European Structural and Investment Funds: Introducing the Novel Conditionality Approach of the 2014–2020 Financial Framework. *German Law Journal*, 18(4), 993-1016. doi:10.1017/S2071832200022227.

Anexa 4. Lista persoanelor intervievate

Nr. crt.	Instituția	Funcția	Metoda de cercetare utilizată pentru interviu
1	Șef serviciu	MIPE	interview, atelier de lucru
2	Expert superior	MIPE	interview, atelier de lucru
3	Expert superior	MIPE	interview, atelier de lucru
4	Expert superior	MIPE	interview, atelier de lucru
5	Șef birou	MIPE	interview
6	Director	AM PTJ	interview
7	Consilier superior	AM PTJ	interview
8	Consilier superior	AM POR	interview
9	Consilier superior	AM POR	interview
10	Director general	AM PR-NV/ ADR NV	interview
11	Director adjunct	AM PEO și AM PIDS / DG PECU	interview
12	Director	AM PR-Centru / ADR Centru	Focus grup
13	Expert jurist	AM PR-Centru / ADR Centru	Focus grup

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

14	Şef birou	AM PR-SE / ADR SE	Focus grup
15	Manager proiect	AM PR-SE / ADR SE	Focus grup
16	Manager proiect	AM PR-SE / ADR SE	Focus grup
17	Consilier	AM POS	Focus grup
18	Şef serviciu	AM PR-SM / ADR Muntenia	Focus grup
19	Şef serviciu	AM PR-SM / ADR Muntenia	Focus grup
20	Expert	AM PR-SM / ADR Muntenia	Focus grup
21	Director	AM PR-NE / ADR NE	Focus grup
22	Şef serviciu	AM PR-NE / ADR NE	Focus grup
23	Şef serviciu	AM PR-NE / ADR NE	Focus grup
24	Şef serviciu	AM PR-SV / ADR SV	Focus grup
25	Şef serviciu	AM PR-SV / ADR SV	Focus grup
26	Consilier	AM PR-SV / ADR SV	Focus grup

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 5. Comparația cerințelor privind obiectivele orizontale din cadrul Regulamentelor privind Dispozițiile Comune în perioadele bugetare 2014-2020 și 2021-2027

Legendă

- Cerință nouă
- Cerință anterioară nepreluată
- Cerințe similare

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p>Art. 8 Dezvoltarea durabilă</p> <p>Obiectivele fondurilor ESI sunt urmărite în concordanță cu principiul dezvoltării durabile și al promovării de către Uniune a obiectivului de conservare, protecție și îmbunătățire a calității mediului, în conformitate cu articolul 11 și cu articolul 191 alineatul (1) din TFUE, având în vedere principiul „poluatorul plătește”.</p> <p>Statele membre și Comisia se asigură că cerințele privind protecția mediului, utilizarea eficientă a resurselor, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, biodiversitatea, rezistența în fața dezastrelor și prevenirea și gestionarea riscurilor sunt luate în considerare în cursul pregătirii și punerii în aplicare a acordurilor de parteneriat și programelor. Statele membre furnizează informații privind sprijinul pentru obiectivele în materie de schimbări climatice, utilizând metodologia bazată pe categoriile de intervenții, domenii de interes sau măsuri, după cum este cazul pentru fiecare fond ESI. Această metodologie constă în atribuirea unei ponderi specifice sprijinului acordat în cadrul fondurilor ESI la un nivel ce reflectă măsura în care sprijinul în cauză contribuie la obiectivele legate de schimbările climatice. Pondere specifică atribuită se diferențiază în funcție de contribuția – semnificativă sau moderată – pe care sprijinul o aduce la obiectivele privind schimbările climatice. Atunci când sprijinul nu contribuie deloc sau are o contribuție</p>	<p>Art. 6 Țintele climatice și mecanismul de ajustare a acțiunilor climatice</p> <p>(1) Statele membre furnizează informații referitoare la sprijinul acordat obiectivelor de mediu și obiectivelor climatice, utilizând o metodologie bazată pe tipuri de intervenții pentru fiecare fond în parte. Această metodologie constă în atribuirea unei ponderi specifice sprijinului acordat, la un nivel care reflectă măsura în care sprijinul în cauză contribuie la îndeplinirea obiectivelor de mediu și a obiectivelor climatice. În cazul FEDR, FSE+ și al Fondului de coeziune, ponderile se corelează cu dimensiunile și codurile aferente tipurilor de intervenții stabilite în anexa I. FEDR și Fondul de coeziune contribuie cu 30 % și, respectiv, 37 % din contribuția Uniunii la cheltuielile sprijinite pentru îndeplinirea obiectivelor climatice stabilite pentru bugetul Uniunii.</p> <p>(2) Ținta privind contribuția în domeniul climei pentru fiecare stat membru se stabilește ca procent din alocarea sa totală din FEDR și din Fondul de coeziune și este inclus în programe ca rezultat al tipurilor de intervenții și al defalcării financiare orientative în temeiul articolului 22 alineatul (3) litera (d) punctul (viii). Potrivit articolului 11 alineatul (1), ținta preliminară privind contribuția în domeniul climei se stabilește în acordul de parteneriat.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p>nesemnificativă la aceste obiective, se atribuie ponderea zero. În cazul FEDR, FSE și Fondul de coeziune, ponderile se corelează cu categoriile de intervenții stabilite în nomenclatura adoptată de Comisie. În cadrul FEADR, ponderile se corelează cu domeniile de interes stabilite în Regulamentul privind FEADR, iar în cazul FEPAM, cu măsurile stabilite în Regulamentul privind FEPAM.</p> <p>Comisia stabilește condiții uniforme pentru fiecare dintre fondurile ESI pentru aplicarea metodologiei menționate la al doilea paragraf prin intermediul unui act de punere în aplicare. Actul de punere în aplicare respectiv se adoptă în conformitate cu procedura de examinare menționată la articolul 150 alineatul (3).</p> <p>Cadrul Strategic Comun</p> <p><i>[...] 5.2. Dezvoltarea durabilă</i></p> <p>1. În toate etapele implementării, statele membre și autoritățile de management asigură integrarea dezvoltării durabile în fondurile ESI, cu respectarea principiului dezvoltării durabile astfel cum este prevăzut la articolul 3 alineatul (3) din TUE, precum și a obligației de a integra cerințele privind protecția mediului în conformitate cu prevederile articolului 11 și cu principiul „poluatorul plătește”, astfel cum este prevăzut la articolul 191 alineatul (2) din TFUE.</p> <p>Autoritățile de management întreprind acțiuni de-a lungul întregului ciclu de viață al programului pentru a evita sau a reduce efectele dăunătoare mediului și a asigura beneficii nete pe plan social, climatic și de mediu. Acțiunile care trebuie întreprinse pot include următoarele:</p> <p>(a) direcționarea investițiilor spre opțiunile cele mai economice din punct de vedere al utilizării resurselor și cele mai durabile;</p>	<p>(3) Statul membru și Comisia monitorizează periodic respectarea țintelor privind contribuția în domeniul climei, pe baza cheltuielilor totale eligibile declarate de beneficiari autorității de management, defalcate pe tipuri de intervenții în conformitate cu articolul 42, și pe baza datelor transmise de statul membru. În cazul în care monitorizarea indică progrese insuficiente în direcția atingerii țintei privind contribuția în domeniul climei, statul membru și Comisia convin asupra unor măsuri de remediere în cadrul reuniunii anuale de evaluare.</p> <p>(4) În cazul în care nu se înregistrează progrese suficiente în direcția atingerii țintei privind contribuția în domeniul climei la nivel național până la 31 decembrie 2024, statul membru ține seama de acest lucru în evaluarea intermediară pe care o realizează în conformitate cu articolul 18 alineatul (1).</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p><i>(b) evitarea investițiilor care pot avea un impact negativ semnificativ asupra mediului sau climatului și sprijinirea acțiunilor de atenuare a altor impacturi eventuale;</i></p> <p><i>(c) adoptarea unei perspective pe termen lung pentru compararea costului diferitelor opțiuni de investiții asupra „ciclului de viață”;</i></p> <p><i>(d) creșterea utilizării achizițiilor publice ecologice.</i></p> <p><i>2. Statele membre țin cont de potențialul de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea al investițiilor realizate cu sprijinul fondurilor ESI, în conformitate cu articolul 8 și se asigură că acestea sunt rezistente la impactul schimbărilor climatice și al dezastrelor naturale, cum ar fi riscurile sporite de inundații, secete, valuri de căldură, incendii de pădure și fenomene meteorologice extreme.</i></p> <p><i>3. Investițiile sunt coerente cu ierarhizarea soluțiilor de gestionare a apei, în conformitate cu Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului (1) și pun accentul pe opțiunile de gestionare a cererii. Soluțiile de aprovizionare alternative se iau în considerare doar în cazul în care potențialul de economisire a apei și de creștere a eficienței a fost epuizat. Intervenția publică în sectorul gestionării deșeurilor completează eforturile depuse de sectorul privat, în special în ceea ce privește responsabilitatea producătorilor. Investițiile încurajează abordările inovatoare care promovează niveluri ridicate de reciclare. Investițiile sunt coerente cu ierarhia deșeurilor stabilită în Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului (2). Cheltuielile legate de biodiversitate și de protejarea resurselor naturale sunt conforme cu Directiva 92/43/CEE a Consiliului (3).</i></p> <p>[...] 5.6 Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea</p>	

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p><i>În conformitate cu articolul 8, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea și prevenirea riscurilor sunt integrate în pregătirea și punerea în aplicare a acordurilor de parteneriat și în pregătirea și implementarea programelor.</i></p>	
<p>Art. 7 Promovarea egalității între bărbați și femei și nediscriminarea</p> <p>Statele membre și Comisia asigură luarea în considerare și promovarea egalității dintre bărbați și femei și a integrării perspectivei egalității de gen pe toată durata pregătirii și implementării a programelor, inclusiv în ceea ce privește monitorizarea, raportarea și evaluarea.</p> <p>Statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice discriminare pe criterii de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii și implementării programelor. Pe toată durata pregătirii și implementării programelor se va ține seama în special de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap.</p>	<p>Art. 9 Principii orizontale</p> <p>(1) În executarea fondurilor, statele membre și Comisia asigură respectarea drepturilor fundamentale și a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.</p> <p>(2) Statele membre și Comisia veghează ca egalitatea între bărbați și femei, integrarea perspectivei de gen și abordarea aspectelor de gen să fie luate în considerare și promovate pe toată durata pregătirii, implementării, monitorizării și evaluării programelor și a raportării în cadrul acestora.</p> <p>(3) Statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice formă de discriminare pe criterii de gen, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii, implementării, monitorizării și evaluării programelor și al raportării în cadrul acestora. Pe toată durata pregătirii și implementării programelor se ține seama în special de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap.</p> <p>(4) Obiectivele fondurilor sunt urmărite în conformitate cu obiectivul de promovare a dezvoltării durabile, astfel cum este prevăzut la articolul 11 din TFUE, ținând seama de obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, de Acordul de la Paris și de principiul de „a nu prejudicia în mod semnificativ”.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
	Obiectivele fondurilor sunt urmărite cu respectarea deplină a acquis-ului Uniunii în domeniul mediului.
<p>Art. 15 Conținutul acordului de parteneriat</p> <p>Acordul de parteneriat prevede:</p> <p>(a) proceduri de asigurare a alinierii cu strategia Uniunii pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, precum și cu misiunile specifice fondurilor în conformitate cu obiectivele lor bazate pe tratat, printre care coeziunea economică, socială și teritorială, inclusiv: [...]</p> <p>(v) aplicarea principiilor orizontale menționate la articolele 5, 7 și 8 și a obiectivelor.</p> <p>Cadrul Strategic Comun 5.5 Abordarea schimbărilor demografice</p> <p>1. <i>Provocările rezultate din evoluția demografică, mai ales cele legate de reducerea populației active, de creșterea ponderii pensionarilor prin raportare la populația totală și de depopulare, sunt luate în considerare la toate nivelurile. Statele membre utilizează fondurile ESI în conformitate cu strategiile naționale sau regionale relevante, atunci când aceste strategii există, pentru a aborda problemele demografice și pentru a genera creștere economică într-o societate în curs de îmbătrânire.</i></p> <p>2. <i>Statele membre utilizează fondurile ESI în conformitate cu strategiile naționale sau regionale relevante pentru a facilita incluziunea tuturor categoriile de vârstă, inclusiv printr-un acces îmbunătățit la educație și la structurile de asistență socială, cu scopul de a consolida ofertele de locuri de muncă pentru persoanele în vârstă și pentru tineri, și punând accentul pe regiunile cu o rată ridicată a șomajului în rândul tinerilor față de rata medie a Uniunii. Investițiile în infrastructurile de sănătate trebuie să aibă ca</i></p>	<p>Art. 11 Conținutul acordului de parteneriat</p> <p>(1) Acordul de parteneriat conține următoarele elemente: [...]</p> <p>(d) ținta preliminară privind contribuția în domeniul climei, în conformitate cu articolul 6 alineatul (2); [...]</p> <p>(j) dacă este cazul, o abordare integrată de gestionare a problemelor demografice sau a nevoilor specifice ale regiunilor și zonelor.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p><i>obiectiv asigurarea unei vieți active lungi și sănătoase pentru toți cetățenii Uniunii.</i></p> <p><i>3. Pentru abordarea provocărilor din regiunile cele mai afectate de schimbările demografice, statele membre identifică în mod special măsuri pentru:</i></p> <p><i>(a) susținerea relansării demografice prin crearea unor condiții mai bune pentru familie și îmbunătățirea echilibrului dintre viața profesională și viața de familie;</i></p> <p><i>(b) stimularea ocupării forței de muncă, creșterea productivității și a performanței economice prin investiții în educație, TIC și cercetare, precum și în inovare;</i></p> <p><i>(c) axarea pe caracterul adecvat și calitatea educației, formării și structurilor de asistență socială, precum și, după caz, pe eficiența sistemelor de protecție socială;</i></p> <p><i>(d) promovarea furnizării de asistență medicală și de îngrijire pe termen lung rentabile, inclusiv a investițiilor în servicii de sănătate și îngrijire online și în infrastructură.</i></p>	
<p>Art. 96 Conținutul, adoptarea și modificarea programelor operaționale în cadrul obiectivului privind investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă</p> <p>[...] (7) Fiecare program operațional, cu excepția celor în care se desfășoară asistență tehnică în cadrul unui program operațional specific, sub rezerva evaluării justificate corespunzător de către statul membru a pertinentei acestora pentru conținutul și obiectivele programelor operaționale, include o descriere a, include o descriere a:</p>	<p>Art. 22 Conținutul programelor</p> <p>(3) Fiecare program stabilește:</p> <p>(a) un rezumat al principalelor provocări, ținând cont de: [...]</p> <p>(vi) acolo unde este cazul, o abordare integrată a provocărilor demografice [...]</p> <p>(d) pentru fiecare obiectiv specific: [...]</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p>(a) măsurilor specifice care trebuie să fie efectuate pentru a ține seama de cerințele privind protecția mediului, eficiența resurselor, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, rezistența în fața dezastrelor și prevenirea și gestionarea riscurilor în selectarea operațiunilor;</p> <p>(b) acțiunilor specifice de promovare a șanselor egale și de prevenire a formelor de discriminare bazată pe sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii, elaborării și implementarea programului operațional și, în special, în ceea ce privește accesul la finanțare, luând în considerare nevoile diferitelor grupuri-țintă expuse riscului de astfel de discriminări și, în special, cerințele pentru a garanta accesibilitatea pentru persoanele cu handicap;</p> <p>(c) contribuției programului operațional la promovarea egalității între bărbați și femei și, atunci când este cazul, a măsurilor menite să asigure integrarea perspectivei de gen la nivelul de program operațional și de operațiune.</p>	<p>(iv) acțiunile menite să garanteze egalitatea, incluziunea și nediscriminarea</p>
<p>Art. 110 Funcțiile comitetului de monitorizare</p> <p>(1) Comitetul de monitorizare examinează în special: [...]</p> <p>(f) acțiunile de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați, a șanselor egale și a nediscriminării, inclusiv a accesibilității pentru persoanele cu handicap;</p> <p>(g) acțiunile menite să promoveze dezvoltarea durabilă;</p>	<p>Condiții favorizante</p> <p>Aplicarea și implementarea eficace a Cartei drepturilor fundamentale</p> <p>Există mecanisme eficace care asigură respectarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („Carta”) și care includ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modalități prin care să se asigure că programele sprijinite de fonduri și implementarea lor respectă dispozițiile relevante ale Cartei; 2. Modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă Carta,

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
	precum și cu privire la plângerile referitoare la Cartă prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7) ¹⁴ .
<p>Cadrul Strategic Comun</p> <p>5.3. Promovarea egalității între bărbați și femei și nediscriminarea</p> <p>1. În conformitate cu articolul 7, statele membre și Comisia urmăresc obiectivul egalității între bărbați și femei și adoptă măsuri adecvate pentru a preveni orice discriminare în cursul perioadei de pregătire, implementare, monitorizare și evaluare a operațiunilor, în cadrul programelor cofinanțate din fondurile ESI. În scopul realizării obiectivelor articolului 7, statele membre descriu acțiunile care urmează a fi întreprinse, în special în ceea ce privește selectarea operațiunilor, stabilirea obiectivelor pentru intervenții, precum și modalitățile de monitorizare și de raportare. Dacă este cazul, statele membre efectuează, de asemenea, analize din punctul de vedere al egalității între femei și bărbați. În particular, FSE sprijină acțiuni specifice orientate în acest sens.</p> <p>2. Statele membre asigură, în conformitate cu articolele 5 și 7, participarea organismelor relevante responsabile de promovarea egalității de șanse între femei și bărbați și a nediscriminării în parteneriat și asigură structuri adecvate în conformitate cu practicile naționale care să ofere consiliere privind egalitatea între femei și bărbați, nediscriminare și accesibilitate, pentru a furniza expertiza necesară în pregătirea, monitorizarea și evaluarea fondurilor ESI.</p>	<p>Art. 8 Parteneriat și guvernanta pe mai multe niveluri</p> <p>(1) Pentru acordul de parteneriat și pentru fiecare program, fiecare stat membru organizează și implementează un parteneriat cuprinzător în conformitate cu cadrul său instituțional și juridic și ținând seama de particularitățile fondurilor. Parteneriatul respectiv include cel puțin următorii parteneri: [...]</p> <p>(c) organismele relevante care reprezintă societatea civilă, cum ar fi partenerii din domeniul protecției mediului, organizațiile neguvernamentale și organismele responsabile cu promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale, a drepturilor persoanelor cu handicap, a egalității de gen și a nediscriminării;</p>

¹⁴ Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura examinarea efectivă a plângerilor referitoare la fonduri. Sfera de acțiune, normele și procedurile referitoare la respectivele măsuri țin de responsabilitatea statelor membre, în conformitate cu cadrul lor instituțional și juridic. Acest lucru nu aduce atingere posibilității generale a cetățenilor și a părților interesate de a adresa plângeri Comisiei. La cererea Comisiei, statele membre examinează plângerile înaintate acesteia care se încadrează în sfera de acțiune a programelor lor și informează Comisia cu privire la rezultatele respectivelor examinări.

UNIUNEA EUROPEANĂ

2014-2020 – RDC: 1303/2013	2021-2027 – RDC: 1060/2021
<p>3. <i>Autoritățile de management efectuează evaluări sau exerciții de autoevaluare, în coordonare cu comitetele de monitorizare, punând accent pe aplicarea principiului egalității între femei și bărbați.</i></p> <p>4. <i>Statele membre abordează în mod adecvat nevoile grupurilor defavorizate, pentru a le permite să se integreze mai bine pe piața forței de muncă și a le facilita, astfel, participarea deplină la viața socială.</i></p>	
<p>Cadrul Strategic Comun</p> <p>5.4 Accesibilitatea</p> <p><i>1. Statele membre și Comisia, în conformitate cu articolul 7, adoptă măsurile necesare pentru a preveni orice discriminare bazată pe handicap. Prin acțiuni întreprinse pe tot parcursul ciclului de viață al programului, autoritățile de management se asigură că toate produsele, bunurile, serviciile și infrastructurile care sunt deschise sau furnizate publicului și sunt cofinanțate de fondurile ESI sunt accesibile tuturor cetățenilor, inclusiv celor cu handicap, în conformitate cu dreptul aplicabil, contribuind astfel la garantarea unui mediu fără obstacole pentru persoanele cu handicap și persoanele în vârstă. În special, se asigură accesibilitatea la mediul fizic, la transporturi, la TIC pentru promovarea incluziunii grupurilor defavorizate, inclusiv a persoanelor cu handicap. Acțiunile care trebuie întreprinse pot include orientarea investițiilor asupra garantării accesului în clădirile existente și la serviciile recunoscute.</i></p>	<p>Condiții favorizante</p> <p>Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (CDPD a ONU) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului</p> <p>Există un cadru național care asigură aplicarea CDPD a ONU și care include:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obiective cu ținte măsurabile, mecanisme de colectare a datelor și mecanisme de monitorizare; 2. Modalități prin care să se asigure că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor; 3. Modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă CDPD a ONU, precum și cu privire la plângerile referitoare la CDPD a ONU prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7).

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 6. Propunere de Regulament de organizare și funcționare a Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE

Articolul 1. Dispoziții generale

(1) Comitetului pentru Carta Drepturilor Fundamentale a UE (Comitetul pentru Cartă) este structura de tip partenerial, fără personalitate juridică, cu rol de îndrumare, prin intermediul recomandărilor, pentru Autoritățile de Management (AM) în ceea ce privește:

- gestionarea aplicării Cartei Drepturilor Fundamentale a UE la nivelul fiecărui program,
- gestionarea reclamațiilor și cazurilor de neconformitate cu Carta,
- controlul proiectelor în ceea ce privește conformitatea cu drepturile fundamentale stipulate în Cartă.

(2) Înființarea și funcționarea Comitetului pentru Cartă contribuie la îndeplinirea Condiției favorizante orizontale privind aplicarea și implementarea efectivă a Cartei Drepturilor Fundamentale a UE.

(3) Prezentul regulament stabilește componența, atribuțiile și modul de organizare și funcționare a Comitetului pentru Cartă.

(4) Comitetul pentru Cartă va funcționa pe toată perioada de implementare a Acordului de Parteneriat 2021-2027 și programelor subsecvente acestuia.

Articolul 2. Atribuțiile Comitetului pentru Cartă

(1) Comitetul pentru Cartă are următoarele atribuții principale:

- coordonează activitatea AM în tratarea reclamațiilor și controlul proiectelor în ceea ce privește conformitatea cu drepturile fundamentale UE;
- primește informații cu privire la orice contradicție sau neconformitate cu drepturile fundamentale ale Cartei în ceea ce privește documentele elaborate și acțiunile întreprinse în cadrul AM;
- oferă consultanță și recomandări în ceea ce privește conformitatea cu Carta, în cadrul procesului de gestionare a reclamațiilor și de control ale AM, oferind și asistență pentru AM în gestionarea reclamațiilor, precum și îndrumări privind sistemul de control;
- oferă consultanță în ceea ce privește cazurile de neconformitate cu Carta apărute în orice etapă din procesul de programare și gestionare a fondurilor UE și rezultate în urma procedurilor de control sau semnalate de către orice persoană sau organizație;
- recomandă acțiuni de investigare și/sau aplicare a unor măsuri corective, de remediere a cazurilor de neconformitate cu Carta apărute în orice etapă din procesul de programare și gestionare a fondurilor UE;
- informează anual, printr-un raport, Comitetul pentru Coordonarea și Managementul Acordului de Parteneriat (CCMAP), cu privire la propria activitate a Comitetului pentru Cartă, aplicarea și implementarea efectivă a Cartei Drepturilor Fundamentale a UE și menținerea respectării Condiției favorizante orizontale aferente.

Articolul 3. Componența

(1) Comitetul pentru Cartă este format din cel puțin un reprezentant desemnat din partea:

UNIUNEA EUROPEANĂ

- fiecărei autorități de management pentru fiecare program subsecvent Acordului de Parteneriat 2021-2027,
- Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem
- Avocatului Poporului,
- Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării,
- Autorității Naționale pentru Egalitate de Șanse,
- Punctului de contact pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități de la nivelul MIPE și Punctului național de contact pentru romi din cadrul MIPE, ca observatori permanenți.

(2) La ședințele Comitetului pentru Cartă pot participa și invitați, în funcție de specificul aspectelor discutate.

(3) Fiecare instituție sau structură parte a Comitetului pentru Cartă și fiecare observator comunică Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem a MIPE persoanele desemnate participe la activitățile Comitetului pentru Cartă și un supleant pentru persoana desemnată.

(4) Membrii Comitetului pentru Cartă au următoarele drepturi și obligații:

- de a participa activ la reuniunile Comitetului pentru Cartă, la discuții și la luarea deciziilor privind recomandările ce vor fi formulate;
- de a solicita organizarea ședințelor extraordinare ale Comitetului pentru Cartă în cazul în care acestea sunt necesare;
- de a propune invitați la ședințele Comitetului pentru Cartă;
- de a informa Comitetului pentru Cartă de activitatea instituției sau structurii sale i-a desemnat, sesizările și reclamațiile primite în legătură cu aplicarea și implementarea efectivă a Cartei Drepturilor Fundamentale a UE, modul de soluționare a acestora și alte activități relevante pentru activitatea Comitetului pentru Cartă;
- de a pregăti și transmite Secretariatului permanent, anterior ședințelor, o prezentare a cazurilor de neconformitate cu Carta apărute în orice etapă din procesul de programare și gestionare a fondurilor UE și rezultate în urma procedurilor de control sau semnalate de către orice persoană sau organizație;
- de a se consulta, anterior ședințelor Comitetului pentru Cartă, cu instituția sau structura care i-a desemnat asupra punctelor de pe agenda ședințelor și a materialelor puse în discuție;
- de a studia și de a formula observații/completări cu privire la documentele puse la dispoziție de coordonatorul Comitetului pentru Cartă și de Secretariatul permanent;
- de a disemina recomandările formulate de Comitetul pentru Cartă la nivelul instituției / structurii care i-a desemnat sau a partenerilor relevanți vizați;
- de a asigura diseminarea recomandărilor Comitetul pentru Cartă și a celorlalte rezultate ale activității acestora în vederea includerii acestor informații în materialele prezentate de AM către Comitetele de Monitorizare (CM) respective și în rapoartele privind implementarea programelor înainte anual de AM către Comisia Europeană;

UNIUNEA EUROPEANĂ

- de a contribui, potrivit competenței, la elaborarea tuturor documentelor ce reflectă rezultatele discuțiilor din cadrul Comitetului pentru Cartă, inclusiv a raportului anual ce va fi înaintat CCMAP.

(5) Observatorii au aceleași drepturi și responsabilități ca și membrii Comitetului pentru Cartă, cu excepția dreptului de a participa la luarea deciziilor.

(6) În situații excepționale, în caz de indisponibilitate atât a membrului titular, cât și a supleantului, instituția sau structura reprezentată delegă unui înlocuitor responsabilitatea participării la reuniune, cu toate drepturile și obligațiile prevăzute prin prezentul Regulament. Desemnarea înlocuitorului se transmite în scris secretariatului Comitetului pentru Cartă, cu cel puțin 3 zile înaintea datei reuniunii sale.

(7) Înlocuirea membrilor (titulari și supleanți), precum și a observatorilor se realizează în baza aceleiași proceduri ca și cea de desemnare.

(8) Pentru nereprezentarea în mod repetat a unei instituții sau structuri și lipsa de interes în legătură cu activitatea Comitetului pentru Cartă, coordonatorul acestuia poate cere instituției sau structurii înlocuirea membrului desemnat.

(9) Membrii titulari și supleanți, observatorii și invitații nu sunt remunerați pentru participarea la activitatea Comitetului pentru Cartă.

Articolul 4. Coordonarea

(1) Coordonarea Comitetului pentru Cartă se realizează de către Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem a MIPE.

(2) Ședințele Comitetului pentru Cartă sunt prezidate de Secretarul de Stat care coordonează activitatea Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem a MIPE. În cazul în care nu poate participa la ședințe, președintele delegă atribuțiile către o persoană din cadrul Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem.

(3) Președinte Comitetului pentru Cartă are următoarele atribuții:

- convoacă ședințele;
- propune agenda ședințelor;
- prezidează ședințele;
- se asigură că aprobarea deciziilor Comitetului pentru Cartă se face prin consens. În cazul în care nu există consens se aplică o procedură de vot în cadrul căreia deciziile se iau cu majoritate simplă;
- semnează minutele și celelalte documente ale Comitetului pentru Cartă;
- poate invita persoane la ședințele Comitetului pentru Cartă, din proprie inițiativă sau la inițiativa oricărui alt membru;
- analizează propunerile de convocare a ședințelor extraordinare și decide convocarea acestora;
- constată absența sau lipsa participării active a unui membru și solicită instituției sau structurii care l-a desemnat înlocuirea acestuia conform art. 3, alin. (8).

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Articolul 5. Secretariatul permanent

(1) Activitatea Comitetului pentru Cartă este sprijinită de un secretariat permanent, organizat în cadrul Direcției Generale Programare și Coordonare Sistem a MIPE;

(2) Secretariatul permanent are următoarele atribuții:

- asigură pregătirea logistică și transmiterea invitațiilor de participare la ședințele Comitetului pentru Cartă;
- primește și, după caz, întocmește, integrează, documentele suport relevante desfășurării ședințelor Comitetului pentru Cartă și asigură transmiterea acestora către membri, inclusiv a prezentărilor prevăzute la art. 6 alin. (3) și (4);
- monitorizează implementarea deciziilor Comitetului pentru Cartă, între ședințe, și asigură schimbul de informații între membri, referitor la implementarea deciziilor;
- pregătește și diseminează Sintezele recomandărilor și minutele ședințelor;
- furnizează informații cu privire la activitatea Comitetului pentru Cartă în vederea publicării și diseminării acestora conform deciziilor privind comunicarea de la nivelul MIPE;
- întocmește proiectul raportului pe care Comitetul pentru Cartă îl elaborează anual și îl înaintează CCMAP și comunică cu membrii pentru a asigura completarea raportului cu informațiile relevante din partea fiecărui membru și observator al Comitetului pentru Cartă.
- asigură arhivarea, în format electronic a tuturor documentelor referitoare la activitatea Comitetului pentru Cartă.

(3) Orice solicitare de informații cu privire la activitatea Comitetului pentru Cartă se adresează Secretariatului permanent.

Articolul 6. Ședințele

(1) Comitetul pentru Cartă se reunește cel puțin anual, începând cu anul adoptării Acordului de Parteneriat 2021-2027.

(2) Pentru a asigura abordarea timpurie a cazurilor de neconformitate cu Carta apărute în orice etapă din procesul de programare și gestionare a fondurilor UE și rezultate în urma procedurilor de control sau semnalate de către orice persoană sau organizație, în perioada 2023-2027, Comitetul pentru Cartă se va întruni de regulă de două ori pe an, odată în fiecare semestru.

(3) Fiecare dintre reprezentanții AM pregătește și transmite Secretariatului permanent, cu cel puțin 5 zile înainte de data ședinței, o prezentare care să includă:

- cazurile de neconformitate cu Carta apărute și identificate de AM în activitatea sa, în orice etapă din procesul de programare și gestionare a fondurilor UE pe care AM le gestionează;
- cazurile de neconformitate cu Carta rezultate în urma procedurilor de control;
- cazurile de neconformitate cu Carta semnalate AM de orice persoană sau organizație;
- modalitatea de rezolvare a fiecărui caz;
- cazurile asupra cărora nu s-a luat nicio măsură și motivul pentru această lipsă de acțiune, dacă există;

UNIUNEA EUROPEANĂ

- cazurile asupra cărora AM solicită recomandări din partea Comitetului pentru Cartă, dacă este cazul;
- stadiul implementării recomandărilor formulate anterior de Comitetul pentru Cartă adresate AM, dacă este cazul.

(4) Fiecare membru al Comitetului pentru Cartă care nu reprezintă un AM, precum și observatorii pregătesc și transmit Secretariatului permanent, cu cel puțin 5 zile înainte de data ședinței, o prezentare care să includă:

- cazurile de neconformitate cu Carta apărute în procesul de implementare a proiectelor finanțate din fonduri UE, semnalate instituției sau structurii lor de orice persoană sau organizație;
- modalitatea de rezolvare a fiecărui caz;
- cazurile asupra cărora nu s-a luat nicio măsură și motivul pentru această lipsă de acțiune, dacă există;
- cazurile asupra cărora se solicită recomandări din partea Comitetului pentru Cartă, dacă este cazul;
- stadiul implementării recomandărilor formulate anterior de Comitetul pentru Cartă adresate instituției sau structurii respective, dacă este cazul.

(5) Comitetului pentru Cartă discută fiecare dintre cazurile prezentate.

(6) Pentru cazurile asupra cărora este necesar, Comitetul pentru Cartă discută și decide asupra recomandărilor privind gestionarea fiecărui caz asupra căruia AM a solicitat recomandări sau pentru care AM nu a luat măsuri, deși acestea erau necesare sau pe care AM l-a gestionat incomplet sau deficitar.

(7) Comitetul pentru Cartă discută și decide asupra recomandărilor privind procedurile de gestionare a sesizărilor, precum și cu privire la procedurile relevante de la nivelul AM-urilor, din procesul de programare, gestiune și control a programelor, în cazul în care prezentările realizate conform alin. (3) și (4) arată că există deficiențe sistemice sau operaționale mai extinse, care afectează mai mult decât cazurile cu privire la care se adresează recomandările de la alin. (6).

(8) După formularea fiecărei recomandări, Comitetul pentru Cartă discută și decide asupra termenelor de implementare a recomandărilor.

(9) Deciziile adoptate în cadrul ședințelor Comitetului pentru Cartă sunt rezumate într-un document denumit *Sinteza recomandărilor*. Acest document se elaborează de către Secretariatul permanent și se transmite tuturor membrilor, observatorilor și, dacă este cazul, invitaților la ședința Comitetului pentru Cartă, precum și altor responsabili pentru îndeplinirea deciziilor, nu mai târziu de 5 zile lucrătoare de la data fiecărei ședințe. Ulterior, acest document se anexează la Minuta ședinței.

(10) *Minutele ședințelor*, întocmită de Secretariatul permanent, se transmite membrilor și observatorilor (inclusiv celor care nu au fost prezenți), precum și celorlalți participanți la ședințele Comitetului pentru Cartă, în termen de 30 de zile lucrătoare de la data fiecărei ședințe.

(11) Observațiile asupra minutei pot fi trimise Secretariatului permanent în termen de maxim 10 zile lucrătoare de la transmitere. Observațiile sunt consemnate și sunt avute în vedere la întocmirea textului final al minutei. Documentul final și anexele, inclusiv Sinteza recomandărilor, sunt transmise membrilor, observatorilor și celorlalți participanți la ședințe cel mai târziu în 45 de zile lucrătoare de la data reuniunii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

(12) Reuniunile Comitetului pentru Cartă se desfășoară în limba română. Secretariatul permanent se asigură că sunt disponibile servicii de traducere a documentelor și de interpretare în și din limba engleză și limbajul semnelor pe parcursul reuniunilor ședințelor Comitetului pentru Cartă, atunci când este necesar.

(13) Ședințele extraordinare ale Comitetului pentru Cartă se desfășoară conform aceleiași proceduri ca și ședințele ordinare. Toate termenele sunt reduse la jumătate.

Articolul 7. Procesul decizionale

(1) Comitetului pentru Cartă se întrunește în mod valid dacă la reuniune participă jumătate plus unu din membri (cu drept de vot). În cazul în care nu se realizează cvorumul ședința se suspendă.

(2) În funcție de subiectele în discuție pe agendă și prezentările primite înaintea ședinței, președintele de ședință poate dispune reluarea reuniunii după un interval de o oră, cu aceeași agendă, situație în care Comitetul pentru Cartă lucrează în lipsa cvorumului prevăzut la alin. (1). În caz contrar, președintele de ședință dispune amânarea reuniunii pentru o dată ulterioară, care urmează a fi comunicată în scris (e-mail) tuturor membrilor și observatorilor Comitetului pentru Cartă.

(3) Deciziile Comitetului pentru Cartă, inclusiv cele referitoare la recomandări adresate AM, se iau prin consens. În cazul în care nu există consens, președintele de ședință va proceda la vot. Aprobarea se realizează cu majoritate simplă.

Articolul 8. Consultările informale

(1) Comitetul pentru Cartă poate organiza consultări informale, în intervalul de timp dintre ședințele regulate.

(2) Consultările informale se pot organiza sub forma unor întâlniri față-în-față, cu toți sau o parte dintre membrii Comitetului pentru Cartă, sau sub forma unor comunicări scrise, adresate prin e-mail tuturor sau doar unor membri ai Comitetului pentru Cartă;

(4) Oricare dintre membrii sau observatorii Comitetului pentru Cartă are dreptul să solicite consultări informale, în situația în care are nevoie de îndrumare și/sau recomandări din partea altui membru sau a mai multor membri ai Comitetului pentru Cartă cu privire la un caz de neconformitate cu Carta identificat sau semnalat;

(3) Indiferent de forma în care sunt organizate consultările informale, membrul care le inițiază are obligația de a anunța și Secretariatul permanent. În acest sens se va utiliza comunicarea prin e-mail cu transmiterea mesajului către mai mulți destinatari (inclusiv utilizarea opțiunii CC) pentru a anunța Secretariatul permanent concomitent cu solicitarea consultării informale.

(4) Un reprezentant al Secretariatului permanent va participa la consultările informale organizate sub forma unor întâlniri față-în-față și va fi menținut permanent în lista de destinatari în cazul consultărilor informale organizate în scris.

(5) Consultările informale se finalizează cu o *Sinteză a consultării*, elaborată de membrul care a inițiat consultarea cu sprijinul Secretariatului permanent, care va surprinde recomandările formulate de ceilalți membri ai Comitetului pentru Cartă. Sinteza consultării este un document similar Sintezelor recomandărilor elaborate în urma ședințelor Comitetului pentru Cartă, include recomandări rezultate din consultarea informală, precum și termene de implementare pentru acestea.

UNIUNEA EUROPEANĂ

(6) La următoarea ședință a Comitetului pentru Cartă, după fiecare consultări informale, membrii care au primit recomandări ca urmare a acestora vor include în prezentările prevăzute la art. 6 alin. (3) și (4) și informații privind implementarea acestor recomandări.

(7) Desfășurarea și rezultatul consultărilor informale vor fi incluse de fiecare AM, după caz, în materialele prezentate de AM către CM și în rapoartele privind implementarea programelor înainte anula de AM către Comisia Europeană. De asemenea, informațiile despre consultările informale și rezultatul lor vor fi incluse în raportul anual al Comitetului pentru Cartă destinat CCMAP.

Articolul 9. Circuitul și păstrarea documentelor

(1) Transmiterea oficială a documentelor către membrii și observatorii Comitetului pentru Cartă se efectuează de regulă prin e-mail, iar membrii și observatorii au obligația confirmării primirii corespondenței prin email. În cazul în care comunicarea prin email nu este posibilă se utilizează comunicarea prin poștă sau curier.

(2) Secretariatul permanent asigură păstrarea tuturor documentelor aferente activității Comitetului pentru Cartă și arhivarea acestora.

Articolul 10. Codul de conduită

(1) Membrii, supleanții și observatorii Comitetului pentru Cartă vor aduce la cunoștința coordonatorului acestuia și Secretariatului permanent dacă se află într-un conflict de interese ce le-ar putea afecta activitatea. Conflictul de interese se referă la orice situație în care un interes personal al persoanei sau al familiei sale apropiate poate avea influență asupra actelor sau deciziilor sale în cadrul Comitetului pentru Cartă. Conflictul de interese se poate manifesta dacă un caz de neconformitate cu Carta a fost semnalat de o rudă apropiată a unui membru al Comitetului pentru Cartă, dar nu se rezumă la astfel de situații.

(2) În fiecare situație de conflict de interese semnalat, coordonatorul Comitetului pentru Cartă analizează situația și poate dispune ca membrul sau observatorul să nu participe la discuții sau decizii și/sau să fie înlocuit de supleantul său pentru ședința în cadrul căreia situația de conflict de interese ar fi putut apărea.

(3) Conduita corectă a membrilor, supleanților și observatorilor Comitetului pentru Cartă se manifestă și prin respectarea întocmai a tuturor obligațiilor formulate la art. 3 alin. (4), inclusiv cu privire la participarea activă la ședințe și discuții, elaborarea documentelor anterioare ședințelor, diseminarea deciziilor și recomandărilor Comitetului pentru Cartă.

Articolul 11. Dispoziții finale

(1) Regulamentul intră în vigoare la data aprobării sale prin Ordin al Ministrului Investițiilor și Proiectelor Europene (OMIPE).

(2) Regulamentul va fi analizat anual, în una dintre ședințele Comitetului pentru Cartă și, dacă este necesar membrii și observatorii precum și Secretariatul permanent vor propune modificări. Modificările intră în vigoare de la data deciziei, dar sunt confirmate ulterior prin OMIPE.

(3) ROF și modificările acestuia se publică pe pagina de web a MIPE.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 7. Formă operațională a Listei de verificare pentru respectarea drepturilor fundamentale

Prezenta listă este propusă

- *fie ca anexă standard pentru cererile de finanțare depuse în cadrul tuturor programelor subsecvente Acordului de Parteneriat 2021-2027. Prin includerea listei de verificare ca anexă la toate cererile de finanțare depuse și ulterior monitorizarea, verificarea și controlul respectării elementelor asumate prin aceasta în cadrul proiectelor se va asigura respectarea Cartei în implementarea programelor.*
- *fie ca listă de autoverificare pentru solicitanți, care o vor prezenta la vizitele de monitorizare, în situația în care proiectul este selectat și contractat, în vederea asigurării respectării Condiției favorizante generale privind aplicarea și implementarea efectivă a Cartei Drepturilor Fundamentale a UE, într-o manieră simplificată*

A. Instrucțiuni privind completarea listei de verificare

Prezenta listă de verificare asigură conformitatea proiectului cu dreptul Uniunii Europene în materia drepturilor omului, asigurând că proiectul depășește prevederile Cartei Drepturilor Fundamentale a UE sau chiar promovează aplicarea și implementarea efectivă a sa.

Întrebările-cheie din lista de verificare sunt formulate astfel încât răspunsul afirmativ (*DA pe coloana 3 a listei de verificare*) se referă la faptul că proiectul afectează negativ exercitarea unor drepturi sau limitează drepturi și libertăți consfințite prin Carta Drepturilor Fundamentale a UE.

În cazul unora dintre aceste drepturi, care sunt drepturi absolute (care nu pot fi supuse unor limitări, de exemplu demnitatea umană și interzicerea torturii), dacă răspunsul la întrebarea cheie este afirmativ (da) atunci proiectul nu este eligibil.

În cazul celorlalte drepturi, proiectul poate afecta drepturile, caz în care trebuie prevăzute justificări și mecanisme de compensare care vor fi descrise pe coloana 4 a listei de verificare. În acest caz, justificările și mecanismele de compensare trebuie să aibă în vedere dacă:

- limitarea/impactul negativ asupra drepturilor fundamentale este permis și definit legal într-un mod clar și previzibil?
- limitarea ar duce la realizarea unui obiectiv de interes general al Uniunii sau ar proteja drepturile și libertățile celorlalți? Obiectivul de interes general și/sau de protecție a drepturilor și libertăților celorlalți trebuie explicit identificate.
- limitarea este necesară pentru atingerea obiectivului/obiectivelor urmărit(e) de proiect? Măsurile propuse pentru atingerea obiectivului/obiectivelor trebuie să fie adecvate și eficiente, fără a depăși ceea ce este necesar. Trebuie oferit un răspuns la întrebarea: „De ce nu este disponibilă o măsură la fel de eficace, dar mai puțin intruzivă?”
- limitarea este proporțională cu obiectivul/obiectivele urmărite?
- limitarea menține esența dreptului fundamental în cauză? Limitările sunt excepționale, clare, previzibile și nu afectează exercitarea dreptului decât într-o mică măsură?

În cazul în care se poate răspunde afirmativ la toate aceste întrebări privind impactul negativ, limitarea dreptului fundamental afectat poate fi considerată legitimă și proiectul este eligibil.

În cazul oricăruia dintre drepturi, răspunsul la întrebarea-cheie poate fi negativ (*NU pe coloana 5 a listei de verificare*), în sensul în care proiectul nu afectează drepturile fundamentale.

În plus, proiectul poate promova dreptul vizat, având ca obiectiv sau rezultat posibil un progres în ceea ce privește respectarea sau valorificarea dreptului la nivelul grupului țintă și/sau ariei de

UNIUNEA EUROPEANĂ

implementare a proiectului. În acest caz se bifează și „Proiectul promovează dreptul vizat” (coloana 6 a listei de verificare) și se completează cu descrierea acțiunilor de promovare a dreptului pe coloana 7 a listei de verificare.

Un proiect poate avea un efect negativ asupra unui drept și un efect benefic asupra altui drept, de exemplu, un impact negativ asupra libertății de exprimare și un impact benefic asupra proprietății intelectuale.

Lista de verificare generală este completată de liste de verificare specifice, pentru proiecte ce pot avea impact asupra: (i) protecției datelor cu caracter personal, (ii) drepturilor persoanelor cu dizabilități, (iii) drepturilor copilului, (iv) drepturilor persoanelor în cadrul procesului penal sau în legătură cu dreptul sau sancțiuni penale, (v) drepturilor lucrătorilor. În aceste cazuri solicitanții vor completa informații detaliate privind respectarea drepturilor respective, pe baza analizei prealabile. Lipsa analizei prealabile și, deci, a răspunsului la întrebările din listele de verificare specifice, în cazul în care proiectul are impact asupra unui dintre cinci categorii de drepturi, atrage neeligibilitatea proiectului.

În cursul etapei de contractare a proiectului Autoritatea de Management poate cere solicitantului să completeze lista de verificare cu informații suplimentare.

Toate informațiile privind afectarea sau promovarea drepturilor, justificările și acțiunile completate în lista de verificare generală și în listele de verificare specifice vor fi monitorizate.

Informațiile cheie privind acțiunile planificate vor fi incluse în secțiunea privind principiile orizontale din Cererea de finanțare.

B. Lista de verificare generală

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA – drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
	DEMNITATE					
1	Proiectul afectează demnitatea umană, dreptul la viață sau integritatea unei persoane?	☐	n/a - proiectul care implică astfel de riscuri nu este eligibil	☐	☐	
2	Proiectul ridică probleme de natură (bio) etică (clonare, utilizarea corpului uman sau a părților sale ca sursă de profit, cercetare/testare genetică, utilizarea informațiilor genetice)?	☐	n/a - proiectul care implică astfel de riscuri nu este eligibil	☐	☐	
3	Proiectul ar implica riscuri în ceea ce privește tortura și tratamentele sau pedepsele inumane sau degradante?	☐	n/a - proiectul care implică astfel de riscuri nu este eligibil	☐	☐	
4	Proiectul ar avea un impact asupra muncii forțate sau a traficului de persoane? Acțiunea ar implica riscuri de apariție a situațiilor de muncă forțată sau trafic de persoane	☐	n/a - proiectul care implică astfel de riscuri nu este eligibil	☐	☐	
	DREPTURILE PERSOANELOR FIZICE, VIAȚA PRIVATĂ ȘI DE FAMILIE, LIBERTATEA DE CONȘTIINȚĂ ȘI DE EXPRIMARE					
5	Proiectul aduce atingere dreptului la libertate al unei persoane?	☐		☐	☐	

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA - drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
6	Proiectul afectează dreptul la viață privată (inclusiv domiciliul și secretul comunicațiilor)?	☐		☐	☐	
7	Proiectul aduce atingere dreptului unei persoane de a circula liber pe teritoriul Uniunii?	☐		☐	☐	
8	Proiectul afectează dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie sau protecția juridică, economică și socială a familiei?	☐		☐	☐	
9	Proiectul afectează libertatea de gândire, de conștiință și de religie?	☐		☐	☐	
10	Proiectul afectează libertatea de exprimare și de informare?	☐		☐	☐	
11	Proiectul afectează libertatea de întrunire și de asociere?	☐		☐	☐	
12	Proiectul afectează libertatea artelor și științelor?	☐		☐	☐	
	AZIL ȘI PROTECȚIE ÎN CAZ DE STRĂMUTARE, EXPULZARE SAU EXTRĂDARE					

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA - drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
13	Proiectul aduce atingere dreptului de azil și garantare a interzicerii expulzării colective sau a extrădării persoanelor către state în care acestea pot fi pedepsite cu moarte, tortură sau tratamente degradante?	☐		☐	☐	
	DREPTURILE DE PROPRIETATE ȘI DREPTUL DE A DESFĂȘURA O ACTIVITATE DE TRANZACȚIONARE					
14	Proiectul afectează drepturile de proprietate (terenuri, bunuri mobile, active corporale/necorporale)? Este limitată achiziționarea, vânzarea sau utilizarea drepturilor de proprietate? În caz afirmativ, va exista o pierdere completă a proprietății? Dacă da, care sunt justificările și mecanismele de compensare?	☐		☐	☐	
15	Proiectul afectează libertatea de a desfășura o activitate comercială sau impune cerințe suplimentare care sporesc costurile de tranzacție pentru operatorii economici în cauză?	☐		☐	☐	

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA - drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
	EGALITATEA ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI, EGALITATEA DE TRATAMENT ȘI DE ȘANSE, NEDISCRIMINAREA ȘI DREPTURILE PERSOANELOR CU HANDICAP					
16	Proiectul poate afecta principiul egalității în fața legii?	☐	n/a - proiectul care implică astfel de riscuri nu este eligibil	☐	☐	
17	Proiectul ar putea afecta negativ, direct sau indirect principiile nediscriminării, egalității de tratament, egalității între femei și bărbați și egalității de șanse pentru toți?	☐		☐	☐	
18	Proiectul are (în mod direct sau indirect) un impact diferit asupra femeilor și bărbaților?	☐		☐	☐	
19	Proiectul implică tratamentul diferit al persoanelor care sunt discriminate direct din motive precum sexul, rasa sau etnia, religia sau convingerile, handicapul, vârsta și orientarea sexuală?	☐		☐	☐	
20	Proiectul ar putea conduce la discriminare indirectă?	☐		☐	☐	
21	Proiectul implică limitarea accesului la infrastructură sau servicii a persoanelor cu dizabilități?	☐		☐	☐	
	DREPTURILE COPIILOR					

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA - drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
22	Proiectul limitează drepturile copilului așa cum sunt prevăzute în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC)?	☐		☐	☐	
BUNĂ ADMINISTRARE/CALE EFICIENTĂ DE CONTESTARE/CONTESTAȚIE ÎN INSTANȚĂ						
23	Procedurile administrative existente vor deveni mai împovărătoare în cursul implementării sau ca urmare a implementării proiectului?	☐		☐	☐	
24	Proiectul afectează negativ dreptul de a fi ascultat, dreptul de acces la dosar și/sau înlătură / restrânge obligația administrației de a-și motiva deciziile?	☐		☐	☐	
25	Este afectat accesul persoanei la justiție?	☐		☐	☐	
26	Este afectat accesul persoanei la o cale de atac dacă îi sunt afectate drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii Europene?	☐		☐	☐	
SOLIDARITATEA ȘI DREPTURILE LUCRĂTORILOR						

Nr. crt	Întrebări-cheie	DA - drepturile sunt afectate	Care sunt justificările și mecanismele de compensare pentru afectarea unor drepturi? (activitățile descrise ca mecanisme de compensare se vor monitoriza)	NU	Proiectul promovează dreptul vizat	Descrieți acțiunile de promovare a dreptului și indicatorii utilizați pentru a măsura rezultatele obținute în cadrul proiectului pentru promovarea dreptului (acțiunile descrise se vor monitoriza utilizând indicatorii propuși)
1	2	3	4	5	6	7
27	Proiectul limitează în vreun fel drepturile lucrătorilor, cum ar fi: dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii; dreptul de a negocia și de a întreprinde acțiuni colective; dreptul de acces la serviciile de plasament; protecția în caz de concediere nejustificată; condiții de muncă echitabile și corecte; interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă, precum și dreptul de acces la prestațiile de securitate socială și la serviciile sociale?	☐		☐	☐	
PROTECȚIA MEDIULUI						
28	Acțiunea are efect negativ asupra mediului sau îngreunează acțiunile de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității acestuia?	☐		☐	☐	

UNIUNEA EUROPEANĂ

C. Lista de verificare specifică privind prelucrarea datelor cu caracter personal

1. Proiectul implică prelucrarea de date cu caracter personal?

DA

NU **Nu se completează celelalte întrebări din această listă de verificare specifică**

2. Cine prelucrează date cu caracter personal?

3. Ce date se cu caracter personal se prelucrează?

4. Care este scopul prelucrării datelor cu caracter personal?

5. Dreptul de acces, de rectificare și de opoziție al persoanei este garantat?

DA

NU **Proiectul nu este eligibil**

6. Activitatea de prelucrare a datelor a fost notificată autorității competente?

DA

NU

Nu este cazul

7. Lanțurile de prelucrare/transfer de date implică și transferuri internaționale?

DA 7.1. Care sunt garanțiile specifice pentru transferurile internaționale?

NU

8. Cum este asigurată securitatea activităților de prelucrare a datelor din punct de vedere tehnic și organizațional?

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

9. Care sunt garanțiile oferite pentru a asigura proporționalitatea și caracterul necesar al ingerinței în dreptul la protecția datelor?

10. Care sunt mecanismele de revizuire și monitorizare a prelucrării datelor cu caracter personal?

D. Lista de verificare specifică privind garantarea drepturilor persoanelor cu dizabilități

1. Proiectul vizează sau include în grupul țintă persoane cu dizabilități?

DA

NU □ Nu se completează întrebarea 2 și se trece la întrebarea 3

2. În ce mod garantează proiectul respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în conformitate cu Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități?

3. Proiectul include activități de construcție/reabilitarea/renovare/extindere de infrastructură și/sau achiziție de echipamente?

DA

NU □ Nu se completează celelalte întrebări din această listă de verificare specifică

4. Care sunt elementele avute în vedere pentru asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități la infrastructura construită/reabilitată/renovată/extinsă și/sau la echipamentele achiziționate?

UNIUNEA EUROPEANĂ

E. Lista de verificare specifică privind garantarea drepturilor copilului

1. Proiectul vizează sau include în grupul țintă copii?

DA

NU **Nu se completează celelalte întrebări din această listă de verificare specifică**

2. Proiectul ia în considerare principiul interesului superior al copilului?

DA

NU **Proiectul nu este eligibil**

3. Acțiunea contribuie la promovarea protecției drepturilor copilului?

DA **3.1. Care sunt articolele din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC) promovate de proiect?**

NU

4. Cum sunt promovate în cadrul proiectului principiile directoare ale CDC a ONU?

5. Proiectul încalcă vreunul dintre principiile directoare ale CDC a ONU?

DA **5.1. Ce măsuri au fost luate pentru a îmbunătăți sau a compensa eventualele efecte negative ale acțiunii?**

NU

6. A fost/va fi respectat dreptul copilului de a fi ascultat cu privire la toate aspectele care îl privesc?

DA **6.1. Cum?**

NU

7. Proiectul contribuie la promovarea sistemelor de justiție în interesul copilului, adaptate nevoilor, vârstei și maturității copilului?

UNIUNEA EUROPEANĂ

DA □6.1. Cum?

NU

F. Lista de verificare specifică privind garantarea drepturilor persoanelor în cadrul procesului penal sau în legătură cu dreptul sau sancțiuni penale

1. Proiectul se referă la dreptul penal sau la sancțiuni penale?

DA

NU □ Nu se completează celelalte întrebări din această listă de verificare specifică

2. Au fost/vor fi oferite garanții privind prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, precum și dreptul de a nu fi judecat sau condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune?

DA □2.1. Cum?

NU

G. Lista de verificare specifică privind garantarea drepturilor lucrătorilor

1. Proiectul vizează sau include în grupul țintă lucrători?

DA

NU □ Nu se completează celelalte întrebări din această listă de verificare specifică

2. Proiectul respectă dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii, de a negocia și de a întreprinde acțiuni colective?

DA □2.1. Cum?

NU

3. Proiectul respectă dreptul lucrătorilor de acces la serviciile de plasament; protecția în caz de concediere nejustificată?

DA □3.1. Cum?

NU

4. Proiectul respectă dreptul lucrătorilor la condiții de muncă echitabile și corecte, precum și dreptul de acces la prestațiile de securitate socială și la serviciile sociale?

DA 4.1. Cum?

NU

5. Proiectul asigură interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă?

DA 5.1. Cum?

NU

6. Există o convenție colectivă de muncă în vigoare la nivel de unitate? (existența unei convenții colective de muncă în vigoare reprezintă o garanție suplimentară de respectare a drepturilor lucrătorilor)

DA

NU

Anexa 8. Riscuri de neconformitate referitoare la drepturile fundamentale în cadrul programelor

Nr. crt	Drepturi fundamentale conform Cartei UE	PCIDIF	PDD	PEO	PIDS	PS	PT	PTJ	Programe Regionale	POPAM
	DEMNITATE									
1	Demnitatea umană, dreptul la viață sau integritatea unei persoane	√				√				
2	Interzicerea torturii, a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante									
3	Interzicerea sclaviei și a muncii forțate		√				√		√	
	DREPTURILE PERSOANELOR FIZICE, VIAȚA PRIVATĂ ȘI DE FAMILIE, LIBERTATEA DE CONȘTIINȚĂ ȘI DE EXPRIMARE									
4	Dreptul la libertate și siguranță									
5	Dreptul la viață privată (inclusiv domiciliul și secretul comunicațiilor)?				√			√		
6	Protecția datelor cu caracter personal	√		√	√	√		√	√	√
7	Dreptului unei persoane de a circula liber pe teritoriul Uniunii									
8	Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie sau protecția juridică, economică și socială a familiei									
9	Libertatea de gândire, de conștiință și de religie									
10	Libertatea de exprimare și de informare									
11	Libertatea de întrunire și de asociere									
12	Libertatea artelor și științelor									
13	Dreptul la educație			√	√			√	√	
	AZIL ȘI PROTECȚIE ÎN CAZ DE STRĂMUTARE, EXPULZARE SAU EXTRĂDARE									

Nr. crt	Drepturi fundamentale conform Cartei UE	PCIDIF	PDD	PEO	PIDS	PS	PT	PTJ	Programe Regionale	POPAM
14	Dreptul de azil și garantarea interzicerii expulzării colective sau a extrădării persoanelor către state în care acestea pot fi pedepsite cu moarte, tortură sau tratamente degradante			√	√					
	DREPTURILE DE PROPRIETATE ȘI DREPTUL DE A DESFĂȘURA O ACTIVITATE DE TRANZACȚIONARE									
15	Drepturile de proprietate (terenuri, bunuri mobile, active corporale/necorporale)		√			√	√	√	√	
16	Libertatea de a desfășura o activitate comercială	√							√	√
	EGALITATEA ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI, EGALITATEA DE TRATAMENT ȘI DE ȘANSE, NEDISCRIMINAREA ȘI DREPTURILE PERSOANELOR CU HANDICAP									
17	Egalitatea în fața legii									
18	Nediscriminare pe motive precum sexul, rasa sau etnia, religia sau convingerile, handicapul, vârsta și orientarea sexuală etc., egalitate de tratament și egalitate de șanse pentru toți	√	√	√	√	√	√	√	√	√
19	Egalitate între femei și bărbați	√	√	√	√	√	√	√	√	√
20	Drepturile copilului			√	√	√		√	√	
21	Drepturile persoanelor în vârstă			√	√	√		√	√	
22	Accesului la infrastructură sau servicii a persoanelor cu dizabilități	√	√	√	√	√	√	√	√	√
23	Integrarea persoanelor cu dizabilități	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	SOLIDARITATEA									

Nr. crt	Drepturi fundamentale conform Cartei UE	PCIDIF	PDD	PEO	PIDS	PS	PT	PTJ	Programe Regionale	POPAM
24	Drepturile lucrătorilor, inclusiv dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii, de a negocia și de a întreprinde acțiuni colective, dreptul lucrătorilor de acces la serviciile de plasament; protecția în caz de concediere nejustificată, dreptul lucrătorilor la condiții de muncă echitabile și corecte, precum și dreptul de acces la prestațiile de securitate socială și la serviciile sociale	√	√	√	√	√	√	√	√	√
25	Interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă			√	√			√		
26	Asigurarea echilibrului între viața de familie și cea profesională									
27	Accesul la securitate socială și servicii sociale			√	√			√	√	
28	Protecția sănătății						√			
29	Accesul la servicii de interes general									
30	Protecția consumatorului	√							√	
	BUNĂ ADMINISTRARE/CALE EFICIENTĂ DE CONTESTARE/CONTESTAȚIE ÎN INSTANȚĂ									
27	Procedurile administrative existente vor deveni mai împovărătoare									
28	Dreptul de a fi ascultat, dreptul de acces la dosar, obligația administrației de a-și motiva deciziile									
29	Accesul la justiție									
30	Accesul persoanei la o cale de atac dacă îi sunt afectate drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii Europene									
	PROTECȚIA MEDIULUI									
28	Protecția mediului		√			√	√	√	√	√

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 9. Lista membrilor Comitetului de coordonare a evaluării

- Direcția Generală Programare și Coordonare Sistem/ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
- Punctul Național de Contact pentru Romi/ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
- Punct de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități/MIPE
- AM POCU
- AM POAT
- AM POC
- AM POIM
- AM POR
- AM PNDR
- AM POPAM
- AM POCA
- Ministerul Mediului
- CNCN
- Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități
- Asociația Națională de Turism Rural Ecologic și Cultural (ANTREC)
- Ministerul Educației
- Ministerul Sănătății
- Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației
- Ministerul Agriculturii și dezvoltării Rurale
- Asociația Comunelor din România

Anexa 10. Tabel de tratare a comentariilor la prima versiune a raportului de evaluare

Toate comentariile și observațiile formulate au fost analizate de către echipa de evaluare și integrate în versiunea revizuită a Raportului de Evaluare. Pentru comentariile neacceptate sau acceptate parțial echipa de evaluare a oferit argumentele și justificările necesare.

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
1.	Recomandări privind reformularea unor fraze, pentru creșterea clarității lor, precum și renunțarea la termenul „operațional” cu trimitere la programe și la sintagma „fonduri europene structurale și de investiții” și utilizarea în loc a termenului „fonduri” așa cum reiese din RDC și alte documente aferente perioadei 2021-2027	DCEI a MIPE	Toate recomandările au fost acceptate	Întregul raport
2.	Recomandări privind reformularea unor fraze, pentru ca acestea să corespundă cu realitatea cu privire la: <ul style="list-style-type: none"> - faptul că Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost desemnat să participe în calitate de membru cu drepturi depline în comitetele de monitorizare ale 16 din 19 programe - clarificarea instituțiilor cu atribuții de monitorizare a respectării CDPD a ONU la nivelul fondurilor 	DCEI a MIPE	Toate recomandările au fost acceptate	Întregul raport
3.	Ghidul pentru implementarea Convenției ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) prevede instruirea personalului din cadrul AM și diseminarea de bune practici (pag. 38 din Ghidul CDPD). Propunem reformularea recomandărilor referitoare la diseminarea de bune practici și formare în sensul renunțării la partea care se referă la implementarea CDPD.	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat	Sumar executiv Recomandări
4.	În cadrul Acordului de Parteneriat pentru Obiectivul de Politica 4 sunt prevăzute acțiuni dedicate incluziunii cetățenilor români aparținând minorității rome. Vă rog să luați în calcul aceste acțiuni și să le prezentați separat.	PNCR, DCEI a MIPE	Comentariu acceptat Raportul a fost completat cu mențiuni privind acțiunile dedicate cetățenilor români aparținând minorității rome menționate în Acordul de Parteneriat	Reflectarea principiilor orizontale în Acordul de Parteneriat 2021-2027
5.	Comentariu cu privire la Comitetul pentru Cartă și evitarea confuziei cu Comitetul pentru condițiile favorizante	PNCR, DCEI a MIPE	Comentariu acceptat.	Cadrul instituțional pentru asigurarea

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
			Textul a fost completat pentru a evita confuzia dintre Comitetul pentru Cartă și Comitetul pentru condițiile favorizante	respectării principiilor orizontale
6.	Personal, nu aş lega înființarea ANPDPD de Convenția ONU. Procesul de construcție instituțională a ținut cont inclusiv de pregătirea pentru aderarea la UE și adoptarea acquis-ului comunitar. Propun reformularea începutului de frază.	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat. Fraza a fost reformulată în sensul în care ANPDPD contribuie la aplicarea CDPD a ONU, nu că a fost înființată ca urmare directă a acesteia	
7.	Este o interpretare subiectivă, care nu se susține prin textul legii, cu referire la fraza: Aceste instituții au o importanță deosebită întrucât au rolul de a se asigura că, în domeniul ce revine ministerului în cadrul căruia funcționează, setul de drepturi prevăzut în Cartă Convenție este implementat conform prevederilor în vigoare, nu doar superficial, prin completarea documentelor fără acțiuni reale	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat. Fraza a fost reformulată conform sugestiei cu eliminarea ultimei părți	
8.	Aceste structuri nu au un rol în monitorizarea utilizării fondurilor, cu privire la rolul de monitorizare al Consiliului de Monitorizare al implementării CDPD și al CNCND	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat	
9.	Este necesară menționarea condițiilor favorizante alături de principiile orizontale întrucât respectarea lor are o însemnătate considerabilă din perspectiva rambursării cheltuielilor, cu privire la subtitlurile aferente sub-capitolului „Acțiuni la nivelul Autorităților de Management și programelor pentru asigurarea respectării principiilor orizontale”	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat. Subtitlurile au fost completate	Acțiuni la nivelul Autorităților de Management și programelor pentru asigurarea respectării principiilor orizontale Toate subtitlurile
10.	Cu privire la frazele: „Pe de altă parte, nu sunt precizate drepturi specifice ale membrilor CM de a fi informați și consultați cu privire la respectarea și promovarea principiilor orizontale” și „Cu toate acestea, regulamentele CM publicate până în prezent nu conțin formularea unui drept explicit al membrilor CM de a solicita AM rapoarte specifice și date privind respectarea și promovarea principiilor orizontale” - Aserțiune inexactă: Punctul de contact pentru implementarea CDPD a ONU este informat și consultat, la fel ca toți membrii	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat parțial. Am reformulat textul pentru a arăta că regulamentele CM conțin prevederi privind obligațiile acestora de a examina îndeplinirea condițiilor favorizante. Am clarificat faptul că, față de obligația CM de a examina îndeplinirea condițiilor favorizante nu există și obligația corelativă a AM de a informa	Pregătirea pentru respectarea principiilor orizontale în monitorizarea programelor, evaluare și raportare privind progresul implementării și

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
	<p>CM, cu privire la documentele elaborate la nivelul AM – documente fie exclusiv dedicate egalității de șanse și nediscriminării, fie care au în cuprinsul lor secțiuni ce tratează condițiile favorizante și principiile orizontale.</p> <p>- Regulamentele de organizare și funcționare ale CM au fost elaborate ținând cont de prevederile art. 40 din RDC. În ceea ce privește respectarea și promovarea principiilor orizontale, art.40 alin.1 lit.h prevede că CM examinează „îndeplinirea condițiilor favorizante și aplicarea acestora pe întreg parcursul perioadei de programare”. În plus, odată cu demararea procesului de elaborare a planurilor de evaluare, AM au implicat Punctul de contact pentru implementarea CDPD a ONU în furnizarea de teme pentru viitoarele rapoarte de evaluare.</p>		<p>complet și de a pune la dispoziția CM datele pe care acesta le solicită cu privire la condițiile favorizante și principiile orizontale. Evaluările anterioare (atât Tema C, cât și Tema D) au arătat că relațiile dintre AM și CM sunt diverse, iar în unele cazuri AM nu au răspuns întotdeauna integral solicitărilor membrilor CM. În acest context, considerăm că merită subliniat că nu există o obligație clară a AM și acest aspect poate genera probleme în cazul în care AM nu este suficient de focusat asupra condițiilor favorizante, mai ales având în vedere consecințele financiare ale nerespectării lor.</p>	<p>îndeplinirea altor obligații ale AM Paragraful 107 în textul final al raportului</p>
11.	<p>În cadrul tuturor programelor, Tabelul 12: Condiții favorizante cuprinde informații succinte cu privire modul în care se va asigura respectarea îndeplinirii condițiilor favorizante orizontale CFO3 (Carta UE) și CFO4 (Convenția ONU).</p>	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat. Textul a fost completat	<p>Concluziile sintezei prospective a evaluărilor Paragraful 112 în textul final al raportului</p>
12.	<p>Cu privire la termenul pentru implementarea recomandării privind organizarea unor sesiuni de formare pentru AM: Acest termen ar trebui să fie corelat cu lansarea apelurilor.</p>	DCEI a MIPE	Comentariu acceptat. Am revizuit propunerea de termen și am clarificat că organizarea formării trebuie făcută cât mai repede având în vedere lansările de apeluri	Anexa 1. Tabelul de corelare între constatări, concluzii și recomandări
13.	<p>Care ar fi modalitatea de evaluare a posibilității de apariție a discriminării indirecte la nivelul unei cereri de finanțare?</p>	PNCR, DCEI a MIPE	Comentariu acceptat parțial. Am completat faptul că implementarea recomandării privind diseminarea de bune practici trebuie să includă și exemple și recomandări de tratare a discriminării indirecte și am dat un exemplu de discriminare indirectă. Nu este oportună utilizarea unei metodologii stricte privind identificarea discriminării	Recomandări

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
			indirecte, pentru că inevitabil aceasta va exclude unele situații. Situațiile de discriminare indirectă sunt, prin natura lor, infinit de multe. Este însă importantă conștientizarea beneficiarilor, ceea ce va conduce la eliminarea celor mai multe cazuri de discriminare indirectă.	
14.	Principiile orizontale trebuie aplicate luând în considerare, pe cât posibil cadrul normativ și procedural existent, pentru a evita fenomenul de „gold plating”	AM POPAM	Comentariu acceptat. Am clarificat faptul că evaluarea ține seama de fenomenul de „gold plating”, și se străduiește să nu genereze povară administrativă mai mare decât impun actele normative europene, având în vedere în același timp faptul că studiile existente arată că în România există riscuri de discriminare a unor grupuri de persoane, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, sau de perpetrare a inegalității de gen, riscuri care dacă se manifestă în utilizarea fondurilor europene conduc la nerespectarea condițiilor favorizante orizontale și pot determina suspendarea rambursărilor din partea Comisiei către România	Noutăți în reglementările UE Paragraful 50 în textul final al raportului
15.	Considerăm că aceste principii orizontale trebuie aplicate în funcție de obiectivele programelor, dintre care, așa cum s-a menționat la punctul 11 al Raportului, unele se referă la simpla respectare a principiilor orizontale, în timp ce alte programe vizează promovarea lor. Cu alte cuvinte, nu trebuie să existe echivalență între principiu și obiectiv dacă programul respectiv nu prevede acest lucru.	AM POPAM	Comentariu acceptat. Comentariul nu presupune o modificare a textului, în măsura în care perspectiva prezentată de AM POPAM era deja inclusă în text. Au fost introduse clarificări privind elementele din Ghidurile solicitanților care ajută la particularizarea situațiilor de la nivelul programelor conform comentariului.	Pregătirea pentru asigurarea respectării condițiilor favorizante și principiilor orizontale în selectarea și contractarea proiectelor. Paragraful 93 în textul final al raportului
16.	Trebuie făcută distincția, acolo unde este cazul, între nivelul programelor și nivelul operațiunilor. Dacă obiectivele programului	AM POPAM	Comentariu acceptat.	

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
	trebuie să contribuie la promovarea unui anumit principiu orizontal, aceasta nu înseamnă neapărat că toate operațiunile aceluși program trebuie să contribuie la toate principiile orizontale.		Comentariul nu presupune o modificare a textului, în măsura în care perspectiva prezentată de AM POPAM era deja inclusă în text. Au fost introduse clarificări privind elementele din Ghidurile solicitanților care ajută la particularizarea situațiilor de la nivelul programelor conform comentariului.	
17.	Pct 53 -58 - în ceea ce privește contractarea proiectelor, pentru toate principiile orizontale se propune o clauză contractuală ce ar trebui inclusă în toate contractele de finanțare și se sugerează aplicarea de sancțiuni în cazul nerespectării principiilor orizontale. Insa cand se discuta despre monitorizare (pct 59, 60, 61.. etc) se afirma ca „modul de realizare a monitorizării și controlului proiectelor, din perspectiva respectării principiilor orizontale, este încă slab definit.” Nu consider ca este oportun sau realist sa se aplice sancțiuni pentru nerespectarea principiilor orizontale. Pentru a putea vorbi de sancțiuni, monitorizarea principiilor orizontale trebuie sa fie clara pentru toti cei implicati. In concluzie, nu as vorbi de sancțiuni, ci de monitorizare si recomandari eventual.	DG PECU	Comentariul acceptat parțial. Propunerea principală este ca în cazul nerespectării clauzei contractuale să se formuleze recomandări de remediere. Cu toate acestea, în cazul în care beneficiarii nu respectă recomandările de remediere, trebuie să existe și sancțiuni contractuale pentru nerespectarea unei obligații contractuale, în acest caz obligația de a respecta principiile orizontale. Altfel, fără sancțiune, obligația este lipsită de forță juridică. În condițiile în care România poate primi sancțiunea suspendării plăților pentru nerespectarea condițiilor favorizante legate de principiile orizontale, este natural ca și beneficiarii să fie sancționați dacă determină prin acțiunile lor de management / implementare de proiect situațiile de neconformitate cu Carta drepturilor fundamentale a UE și CDPD a ONU, precum și celelalte principii orizontale care sunt legate de acestea.	Recomandări
18.	La pct 66 se precizează „AM trebuie să se asigure că CM participă activ la supravegherea respectării Cartei drepturilor fundamentale a UE, a CDPD a ONU și a celorlalte principii orizontale, informând comitetele complet și acordându-le atribuții și responsabilități care să asigure	DG PECU	Comentariul acceptat parțial. Am reformulat fără trimiterea la un set de obligații a membrilor CM de a promova principiile orizontale. Amintim totuși că CM au	Pregătirea pentru respectarea principiilor orizontale în monitorizarea

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
	respectarea și chiar promovarea principiilor orizontale.” Se poate mentiona ca se vor cuprinde informatii privind modul de respectare al principiilor orizontale, fara sa acordam atributii si responsabilitati CM. Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Punctul național de contact pentru Romi sunt observatori in CM pentru PEO si PoIDS.		obligația de a examina „îndeplinirea condițiilor favorizante și aplicarea acestora pe întreg parcursul perioadei de programare” (RDC, art. 40, alin (1) lit. h). Acest aspect este menționat în raport.	programelor, evaluare și raportare privind progresul implementării și îndeplinirea altor obligații ale AM Paragrafele 105 și 107 în textul final al raportului
19.	La pct 69 „Evaluarea de față nu a identificat o planificare concretă la nivelul AM privind evaluarea principiilor orizontale” – este prematur deoarece nu a fost elaborat inca planul de evaluare – se va discuta si se va decide daca este necesara includerea unei evaluari pentru a analiza modulul de implementare al principiilor orizontale si identificarea de bune practici.	DG PECU	Comentariul acceptat parțial. Raportul păstrează mențiunea că nu a fost identificată o planificare concretă la nivelul AM privind evaluarea principiilor orizontale, precum și faptul că o asemenea evaluarea este necesară. Am menționat însă că situația de față nu reprezintă o întârziere. De altfel, nici textul inițial nu menționa că se constată întârzieri sub acest aspect.	Pregătirea pentru respectarea principiilor orizontale în monitorizarea programelor, evaluare și raportare privind progresul implementării și îndeplinirea altor obligații ale AM Paragraful 108 în textul final al raportului
20.	La recomandarea 3 se precizeaza ca „la nivelul AM nu a fost elaborată procedura de gestiune a sesizărilor sau reclamațiilor referitoare la încălcarea principiilor orizontale, în special a Cartei drepturilor fundamentale a UE” si se face referire la „canale de primire a sesizărilor și reclamațiilor”. Sesizarile si reclamatile se vor primi probabil la fel ca orice sesizare/reclamatie.	DG PECU	Comentariul nu a fost acceptat. Pentru îndeplinirea condiției favorizante orizontale 3 este necesară primirea, gestiunea corespunzătoare și monitorizarea sesizărilor și/sau reclamațiilor referitoare la respectarea drepturilor fundamentale în cadrul proiectelor. Datele culese pentru evaluare arată că dacă s-ar gestiona sesizările privind drepturile fundamentale la fel ca orice petiții, riscul ca ele să nu fie monitorizate ca atare este mare, iar	n/a

Nr. crt.	Comentarii/observații/recomandări	Formulate de...	Opinia echipei de evaluare	Secțiunea modificată din cadrul Raportului de Evaluare
			acesta constituie un risc de neîndeplinire a condiției favorizante având consecințe financiare grave.	

UNIUNEA EUROPEANĂ

**Implementarea Planului de Evaluare a Acordului de Parteneriat – faza 2
Evaluarea aplicării principiilor orizontale – Tema C
Raport de Evaluare Ad-hoc**

Mai 2022

Acest raport a fost elaborat în baza unei evaluări independente efectuate de Asocieria QURES Quality Research and Support SRL și Cambridge Econometrics Ltd.. Autorii raportului de evaluare sunt Irina Lonean, Laura Trofin, Mihaela Iorgulescu Aioanei, Robert Petraru și Roxana Păduraru.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Proiect cofinanțat din Fondul European pentru Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Asistență Tehnică 2014-2020